

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΔΙΕΘΝΩΝ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ ΔΙΕΘΝΕΣ ΔΙΚΑΙΟ ΚΑΙ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ

EEAS (European External Action Services). Υπηρεσία Εξωτερικών Δράσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ο Ρόλος του «Ευρωστρατού». Θεσμικές Διαστάσεις και Πρακτικές Εφαρμογές. Η Περίπτωση του Μάλι

Επιβλέπων:

Επίκουρος

Ντανιέλα

Σπουδαστής

Αλέξανδρος Αντωνόπουλος

Καθηγήτρια

Μ.

Μαρούδα

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΔΙΕΘΝΩΝ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ ΔΙΕΘΝΕΣ ΔΙΚΑΙΟ ΚΑΙ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ

ΘΕΜΑ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

EEAS (European External Action Services)

(Υπηρεσία Εξωτερικών Δράσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης)

Ο Ρόλος του «Ευρωστρατού» Θεσμικές Διαστάσεις και Πρακτικές Εφαρμογές.

Η Περίπτωση του Μάλι

Επιβλέπων: Επίκουρος Καθηγήτρια Ντανιέλα Μ. Μαρούδα

Σπουδαστής: Αλέξανδρος Αντωνόπουλος

ΑΘΗΝΑ 15 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 2015

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΕΙΣΑΓΩΓΗσελ 4

ΕΝΟΤΗΤΑ ΠΡΩΤΗ

1. Υπηρεσία Εξωτερικών Δράσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (EEAS)

1.1 Η ιδέα της δημιουργίας της EEAS και η εξέλιξή της μέχρι σήμερα.

Οργάνωση και Λειτουργία της EEAS

Από το Μάαστριχτ και τη Λισαβόνα στην ίδρυση της EEAS.....σελ 10

1.2 Η EEAS και η Θέση της σε Σχέση με τα Όργανα της ΕΕσελ 15

1.3 Η Διαδικασία Λήψης Αποφάσεων στο Εσωτερικό της EEASσελ 20

1.4 Η Νέα Δομή της EEAS.....σελ 22

1.5 Η Χρηματοδότηση των Επιχειρήσεων της ΕΕσελ 24

1.6 Στοιχεία Εξωτερικής Δράσης της ΕΕσελ 26

1.7 Η ΕΕ, οι ΗΠΑ και NATO.

Μπορούν να Συνυπάρξουν στην Αφρικήσελ 27

1.8 EEAS και ΚΕΠΑΑ Ενάντια στις Υβριδικές Απειλέςσελ 32

2. Ευρωπαϊκός Στρατός

2.1 Οι Αποτυχημένες Προσπάθειες Δημιουργίας

Νέων Θεσμών Άμυνας στην Ευρώπησελ 38

2.2 Η Πρόθεση Σύστασης του Ευρωστρατού

από τις Αρχές του 20^{ου} Αιώνασελ 39

2.3 Ευρωπαϊκός Στρατός και Διεθνές Δίκαιοσελ 45

ΕΝΟΤΗΤΑ ΔΕΥΤΕΡΗ

3. Θεσμικές Διαστάσεις και Πρακτικές Εφαρμογές

3.1 Οι Στρατιωτικές και Πολιτικές Επιχειρήσεις της EEAS

στις δύο Περιοχές Ενδιαφέροντος. Γενική Περιγραφή

Περιγραφή των Επιχειρήσεων – Αποστολή – Τομείς Ανάπτυξης	σελ 49
3.2 Οι Επιχειρήσεις της ΕΕΑΣ Στο Κέρασ της Αφρικής	σελ 51
3.2.1 EUCAP NESTOR.....	σελ 51
3.2.2 EUNAFOR ATALANTA.....	σελ 53
3.2.3 EUTM SOMALIA.....	σελ 55
3.3 ΣΑΧΕΛ (SAHEL) Υποσαχάρια Αφρική	
Οι Αποστολές της ΕΕΑΣ στην Περιοχή του ΣΑΧΕΛ.....	σελ 56
3.3.1 EUTM SHAHEL NIGER	σελ 57
3.3.2 EUCAP SAHEL MALI	σελ 58
3.3.3 EUTM MALI	σελ 58
4. Η Περίπτωση του Μάλι	
4.1 Περιγραφή της Επιχείρησης από το Αρχικό mandate - Λόγοι Αποτυχίας της Γαλλικής Δύναμης Αναπτύξεως	σελ 61
4.2 Η Κατάσταση στο Μάλι Σήμερα	σελ 66
4.3 Προοπτικές για Σταθεροποίηση της Ειρήνης και της Ασφάλειας	
Δράσεις για την Προστασία των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων	σελ 69
5. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	σελ 74
6. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	σελ 83
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ «Α» ΟΡΓΑΝΟΓΡΑΜΜΑ ΕΕΑΣ	σελ 91
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ «Β» ΕΥΡΩΠΑΙΚΕΣ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΕΙΕΣ ΤΗΣ ΕΕΑΣ	
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ «Γ» ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΕΑΣ ΠΟΥ ΕΧΟΥΝ ΟΛΟΚΛΗΡΩΘΕΙ	
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ «Δ» ΑΚΡΩΝΥΜΙΑ	
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ «Ε» EP RES CALLING FOR THE IMPLEMENTATION OF LISBON TREATY	

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η παρούσα εργασία είναι μία προσωπική πρόκληση που ξεκίνησε από την τοποθέτησή μου στο Κέντρο Επιχειρήσεων του Στρατιωτικού τμήματος της EEAS (European External Action Services), της οποίας τη γενική περιγραφή και τον εντοπισμό της θέσης που κατέχει ανάμεσα στα όργανα της ΕΕ θα επιχειρήσω αμέσως παρακάτω. Η επιλογή του θέματος έγινε με βάση τη δυναμική που παρουσιάζεται στον τρόπο οργάνωσης και λειτουργίας της EEAS, στον τομέα της ασφάλειας και άμυνας. Ο τομέας αυτός απασχόλησε την Ένωση από το 1992 με τη συνθήκη του Μάαστριχ, που ήταν η αφετηρία μιας απελπιστικά δυσκίνητης προσπάθειας, η οποία χρειάστηκε 15 περίπου χρόνια να φτάσει στα σημερινά επίπεδα. Στην πορεία υπογράφηκε η Συνθήκη της Λισαβόνας η οποία σηματοδότησε την ίδρυση της EEAS.

Η μελέτη της EEAS, είναι πάντα επίκαιρη, αφού η λειτουργία της και η οργάνωσή της είναι προϊόν διαρκούς αναθεωρήσεων και αλλαγών, που γίνονται με σκοπό την προσαρμογή των φορέων και των τμημάτων από τα οποία αποτελείται, στις ταχέως εξελισσόμενες καταστάσεις, σε περιφερειακό και παγκόσμιο επίπεδο. Η τελευταία αναδιάρθρωσή της έγινε στις 16 Σεπτεμβρίου του 2015, ενώ αμέσως μετά υιοθετήθηκε η EU Global Strategy, ένας νέος τρόπος προσέγγισης των γεγονότων από πλευράς EEAS σε περιφερειακό και παγκόσμιο επίπεδο, όπως τον περιέγραψε η επικεφαλής της HR/VP Federica Mogherini στην ομιλία της¹ στην ετήσια σύνοδο του EUISS (EU Institute for Security Studies)², γεγονός που κάνει την παρούσα εργασία επίκαιρη.

¹ Mogherini F., High Representative/Vice-President. Remarks at the EUISS Annual Conference, Βρυξέλλες (09_Οκτωβρίου_2015) σελ 1, Διαθέσιμο στο [file:///C:/Users/efi/Downloads/european union - eeas european external action service remarks by high representative vice-president federica mogherini at the euiss annual conference.pdf](file:///C:/Users/efi/Downloads/european_union_-_eeas_european_external_action_service_remarks_by_high_representative_vice-president_federica_mogherini_at_the_euiss_annual_conference.pdf) (30 Σεπτεμβρίου 2015)

²The European Union Institute for Security Studies (EUISS) is the Union's agency dealing with the analysis of foreign, security and defence policy issues. The Institute was set up in January 2002 as an autonomous agency under the Common Foreign and Security Policy (CFSP) [Council Joint Action 2001/554, amended by Council Joint Action 2006/1002] to foster a common security culture for the

Στο πρώτο μισό της πρώτης ενότητας, θα επιχειρηθεί να δοθεί, μέσα από μία πολύ σύντομη ιστορική αναδρομή, η εξελικτική πορεία προς τη σημερινή μορφή της EEAS και η περιγραφή της δομής της. Το δεύτερο κομμάτι της πρώτης ενότητας πραγματεύεται την ιδέα συγκρότησης ενός ενιαίου στρατιωτικού οικοδομήματος στους κόλπους της ΕΕ, αυτό που από κάποιους αποκαλείται «Ευρωστρατός». Η ΕΕ βασίστηκε κυρίως στην ιδέα της «ήπιας ισχύος», στην αποφυγή δηλαδή επιλογών που θα οδηγούσαν σε συγκρούσεις και ένοπλες επεμβάσεις, όπου ο πολιτικός διάλογος και οι πρωτοβουλίες ειρηνικής επίλυσης των διαφορών θα αποτελούσε τη μοναδική μέθοδο προσέγγισης των θεμάτων. Στην πορεία όμως άρχισαν να ακούγονται απόψεις σχετικά με την ανάγκη για την οργάνωση κοινής στρατιωτικής δύναμης, που θα είχε ως απώτερο σκοπό να ενισχύσει την πολιτική της θέση στο παγκόσμιο γίγνεσθαι.

Η δημιουργία Ευρωστρατού ως θεσμικού οργάνου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, θα μπορούσε να είναι αντικείμενο μελέτης επιστημόνων τόσο από το χώρο των Ευρωπαϊκών σπουδών και των διεθνών σχέσεων, όσο και από το χώρο του διεθνούς δικαίου. Ποιος θα μπορούσε να είναι ο ρόλος του, εάν υποθέσουμε ότι συγκροτείται ως αυτόνομος, αυτόρκτης και αυτοκέφαλος. Αυτό το εγχείρημα ακούγεται λίγο παράξενο, αφού η ΕΕ είναι ένας πολιτικός θεσμός, που έχει αναπτύξει σχέσεις με τρίτες χώρες, οι οποίες βασίζονται στο διάλογο και τις δημοκρατικές διεργασίες. Πως ξαφνικά θα παρουσιάσει στρατιωτικές δυνάμεις, οι οποίες δεν θα λογοδοτούν πια στις κυβερνήσεις των κρατών μελών, αλλά στην HR/VP (High Representative/ Vice President of EC), την επικεφαλής δηλαδή αυτή τη στιγμή της EEAS; Υπάρχουν βέβαια ήδη τα Battle Groups, τα οποία αποτελούν συγκροτημένες στρατιωτικές δυνάμεις, που σχηματίστηκαν κατόπιν διμερών ή και πολυμερών συμφωνιών, στο πλαίσιο της στρατιωτικής συνεργασίας χωρών της ΕΕ, οι οποίες διαθέτουν παρελθόν, όσον αφορά στις επιχειρήσεις της EEAS που έχουν ήδη ολοκληρωθεί³.

Στην παρούσα εργασία θα αναζητηθεί απάντηση στο ερώτημα της ανάγκης ύπαρξης

EU, support the elaboration and projection of its foreign policy, and enrich the strategic debate inside and outside Europe. The Institute's core mission is to provide analyses and fora for discussion that can be of use and relevance to the formulation of EU policy. In carrying out that mission, it also acts as an interface between European experts and decision-makers at all levels.

Διαθέσιμο στο <http://www.iss.europa.eu/> (01 Οκτωβρίου 2015)

³ Βλέπε ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ «Γ»

ενιαίου ευρωπαϊκού στρατού. Σε ποιο στάδιο βρίσκεται η ιδέα αυτή, που τον τελευταίο καιρό μάλιστα, έχει έρθει στην επικαιρότητα δια στόματος του προέδρου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής; Θα αναζητηθεί η σχέση του με την ήδη υπάρχουσα δομή του NATO και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά που θα αποτελούν την ειδοποιό διαφορά τους.

Θα γίνει αναφορά στις αποτυχημένες προσπάθειες δημιουργίας στο παρελθόν ανάλογης στρατιωτικής δομής στην Ευρώπη, μέσα από την εξέταση της συνθήκης της Λισαβόνας, η οποία υπήρξε σταθμός στην πορεία προς την οργάνωση της κοινής αμυντικής πολιτικής των κρατών μελών. Αυτό θα αποτελέσει το δεύτερο βασικό θέμα του πρώτου μέρους της παρούσας εργασίας.

Η χρηματοδότηση τέτοιας μόνιμης δομής θα πρέπει να επιμεριστεί στον προϋπολογισμό των κρατών μελών ανάλογα με την οικονομική και πληθυσμιακή ισχύ τους, αλλά και τη συνεισφορά δυνάμεων. Το πρόβλημα, πέρα από το γεγονός ότι τα κράτη δεν είναι διατεθειμένα να προβούν σε τεράστιες δαπάνες, εστιάζεται στη δυσκολία συνεργασίας όσον αφορά στην άνιση χρηματοδότηση πολιτικών αποστολών και στρατιωτικών επιχειρήσεων. Δεν επιτρέπεται η χρηματοδότηση καμιάς στρατιωτικής δραστηριότητας από κονδύλια που δεν προέρχονται από το πρόγραμμα «ATHENA»⁴. Είναι τραγική η έλλειψη ευελιξίας όσον αφορά στη χρηματοδότηση έργων που αναλαμβάνονται από δυνάμεις των στρατιωτικών επιχειρήσεων. Ακόμη και αν πρόκειται για παράδειγμα, για ανέγερση ενός νοσοκομείου, ή σχολείου, το οποίο έχει αναλάβει η αντίστοιχη CSDP (Common Security and Defense Policy) επιχείρηση, δεν επιτρέπεται η χρηματοδότηση από τα κονδύλια της της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπως γίνεται με τις αποστολές της CPCC (Civilian Planning and Conduct Capability).

Θα εξεταστεί επίσης ο τρόπος με τον οποίο θα επιχειρήσει να αντιμετωπίσει η ΕΕ, σε συνεργασία με τα κράτη μέλη (ΚΜ), το φλέγον θέμα των υβριδικών απειλών, όπως αυτός συζητήθηκε στη σύνοδο των ΥΠΑΜ στη Ρίγα, το Φεβ 2015. Όταν η ίδια η ΕΕ

⁴ "ATHENA" Μηχανισμός Χρηματοδότησης CSDP Επιχειρήσεων, EUISS Yearbook of European Security, σελ, 47 Διαθέσιμο στο http://www.iss.europa.eu/uploads/media/YES_2015.pdf (25 Σεπ 2015)

⁵ Το ίδιο, σελ 46.

εφαρμόζει κοινή εξωτερική πολιτική, στο όνομα των Εξωτερικών Δράσεων της ΕΕΑΣ, είναι φυσικό και επόμενο να εκτίθεται στις ασύμμετρες απειλές, ή καλύτερα, για να χρησιμοποιήσω τον όρο που χρησιμοποιείται συχνά τελευταία, στις υβριδικές απειλές. Δεν είναι λίγες τελευταία, τόσο οι απειλές κατά των Ευρωπαϊκών κρατών, που διαχέονται μέσω αδιευκρίνιστων καναλιών, όσο και τα τρομοκρατικά χτυπήματα στην καρδιά της Ευρώπης, στη Γαλλία⁶, στο Βέλγιο και αλλού.

Στη δεύτερη ενότητα θα γίνει περιγραφή των επιχειρήσεων που η ΕΕΑΣ παρακολουθεί στην Αφρική, των αποστολών τους και του τρόπου με τον οποίο το προσωπικό προσπαθεί να συμβάλει στην οικοδόμηση της δυνατότητας αναδιοργάνωσης των χωρών υποδοχής, της εγκαθίδρυσης ισχυρής δημόσιας διοίκησης, αμερόληπτου συστήματος δικαιοσύνης και εκπαίδευσης των δυνάμεων ασφαλείας και δημοσίας τάξεως, με γνώμονα την εφαρμογή του διεθνούς δικαίου και την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και εξασφάλισης της δημοκρατίας.

Οι μορφές επέμβασης των Ευρωπαϊκών στρατιωτικών δυνάμεων ποικίλουν, από καθαρά επιθετικές μέχρι εκείνες που είχαν ως μοναδικό σκοπό την παροχή ανθρωπιστικής βοήθειας, σε συνεργασία με αποστολές πολιτικού τύπου. Σήμερα η ΕΕ υποστηρίζει 6 στρατιωτικές επιχειρήσεις και 11 πολιτικές αποστολές⁷.

Ως στρατηγικός δρών η ΕΕ, αντιμετωπίζει συνεχώς νέες προκλήσεις, τόσο από το εσωτερικό της, λόγω ποικιλομορφίας των πολιτικών και δικαιοκτών συστημάτων, που πρέπει να ενσωματώνει διαρκώς, με τις προσχωρήσεις νέων κρατών, όσο και από το εξωτερικό της, αφού ο ρόλος της στη διεθνή σκηνή είναι πρωταγωνιστικός. Παράλληλα όμως καλείται να παίξει έναν ακόμη συμπληρωματικό ρόλο, αυτό του αρωγού και μεγάλου ετέρου της Βόρειο-Ατλαντικής Συμμαχίας, η οποία δεν έπαψε ποτέ να βλέπει εχθρούς στα ανατολικά σύνορα της Ευρώπης. Μέσα σε ένα διεθνές περιβάλλον το οποίο χαρακτηρίζεται από πολύ μεγάλη αστάθεια, η δημιουργία ενός

⁶ Δώδεκα άτομα σκοτώθηκαν στην επίθεση στα γραφεία του περιοδικού Charlie Heddo στο Παρίσι, <http://www.newsit.gr/kosmos/O-arthrografos-Patrik-Leloy-apoxorei-apo-ti-satiriki-efimerida-Charlie-Hebdo/433526> (12 Αυγούστου 2015)

Βλέπε επίσης, Νέο αιματοκύλισμα συγκλονίζει την γηραιά ήπειρο, Newsit, Ιαν 2015, Διαθέσιμο στο http://www.newsit.gr/default.php?pname=Article&art_id=369445&catid=7 (12 Αυγούστου 2015)

⁷ Επιχειρήσεις της ΕΕ Διαθέσιμο στο http://www.eeas.europa.eu/csdp/missions-and-operations/index_en.htm (4 Οκτωβρίου 2015)

κοινού Ευρωπαϊκού Στρατού θεωρείται από πολλούς ως ένα εργαλείο προαγωγής και εξασφάλισης της ειρήνης, παρόλο που οι δύο έννοιες, ειρήνη και στρατός, είναι εκ προοιμίου αντιφατικές.

Στο τελευταίο μέρος της δεύτερης ενότητας θα παρουσιασθεί η επιχείρηση SERVAL των Γαλλικών ενόπλων δυνάμεων στο Μάλι, και η προσπάθειά τους να αποκαταστήσουν την ειρήνη, και την ασφάλεια στην ευρύτερη περιοχή του Σαχέλ, μετά την ύπαρξη απειλής της ειρήνης από τις ισλαμικές τρομοκρατικές δυνάμεις που δρούσαν ανενόχλητες στο βόρειο τμήμα της χώρας. Θα αναζητηθούν οι λόγοι και οι αδυναμίες που οδήγησαν στην αποτυχία τελικά της Γαλλικής επέμβασης. Τέλος, θα παρουσιαστούν οι προοπτικές που διαφαίνονται μέσα από τη δράση των επιχειρήσεων της ΕΕ για σταθεροποίηση της ειρήνης και της ασφάλειας στην περιοχή και η ανάγκη προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, των δικαιωμάτων των γυναικών και των παιδιών, σε περιοχές όπου η έννοια της δημοκρατίας, των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της χρηστής διακυβέρνησης είναι δυστυχώς ακόμη λέξεις άγνωστες.

Η μεθοδολογία που ακολουθήθηκε είναι η σταχυολόγηση στοιχείων από πρωτογενείς πηγές, επί θεμάτων που αφορούν στις 6 αποστολές της ΕΕΑΣ στην Αφρική. Πηγή πληροφοριών ήταν, πέρα από τη βιβλιογραφία, η πρόσβαση σε αναφορές των αποστολών προς το Ευρωπαϊκό Κέντρο Επιχειρήσεων (EU OPCEN), στο οποίο έχω τοποθετηθεί, ως Information Knowledge Manager, σε εκθέσεις και αναλύσεις καταστάσεως, τόσο σε στρατηγικό επίπεδο, όσο και σε επιχειρησιακό, στο πεδίο, αλλά και σε έγγραφα που αφορούν στην ολοκλήρωση της στρατηγικής αναθεώρησης της πολιτικής εξωτερικών υποθέσεων, ασφάλειας και άμυνας της ΕΕΑΣ, αρκετά εκ των οποίων χαρακτηρίζονται με βαθμό ασφαλείας απορρήτου ή περιορισμένης χρήσης.

Ιδιαίτερη προστιθέμενη αξία στην τεκμηρίωση των απόψεών μου προσδίδουν οι επισκέψεις στις περιοχές ενδιαφέροντος, Κένυα (Ναιρόμπι), Σομαλία (Μογκαντίσου) και Μάλι (Μπαμάκο), όπου βρίσκονται οι έδρες των αποστολών της ΕΕΑΣ, αλλά και των Ευρωπαϊκών Αντιπροσωπειών, (EU Delegations). Είχαμε την ευκαιρία να παρακολουθήσουμε τις παρουσιάσεις των επικεφαλής για το έργο των αποστολών,

τον τρόπο συνεργασίας με τους λοιπούς διεθνείς και περιφερειακούς οργανισμούς, τις τοπικές οργανώσεις, αλλά και τον τοπικό πληθυσμό των χωρών υποδοχής.

ΕΝΟΤΗΤΑ ΠΡΩΤΗ

1. Η Υπηρεσία Εξωτερικών Δράσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (EEAS, European External Action Services)

1.1 Η ιδέα της δημιουργίας της EEAS και η εξέλιξή της μέχρι σήμερα. Οργάνωση και Λειτουργία της EEAS. Από το Μάαστριχτ και τη Λισαβόνα στην ίδρυση της EEAS

Στη συμφωνία του Μάαστριχτ το 1992 αναφέρεται ότι προσδοκία της ΕΕ ήταν η μετάβαση από την «πολιτική κοινής άμυνας», στην υλοποίηση της «κοινής άμυνας». Πρακτικά όμως αυτή η διάταξη της συμφωνίας όπως αναφέρθηκε και στην εισαγωγή δεν ολοκληρώθηκε ποτέ. Λίγα βήματα έγιναν προς την κατεύθυνση αυτή μέχρι τον Οκτώβριο το 1998, όταν έγινε η πρώτη ανεπίσημη συνάντηση των Υπουργών άμυνας της ΕΕ, υπό την προεδρία της Αυστρίας. Το Δεκέμβριο της ίδιας χρονιάς η Γαλλία και η Μεγ. Βρετανία υπέγραψαν συμφωνία, η οποία έμελε να ανοίξει το δρόμο της Ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης, τονίζοντας ότι, η ΕΕ «πρέπει να έχει τη δυνατότητα και την ικανότητα να αναπτύσσει τις δικές της στρατιωτικές δυνάμεις, οι οποίες θα είναι αξιόπιστες και προετοιμασμένες, ώστε ανά πάσα στιγμή να μπορούν να επέμβουν για την αντιμετώπιση διεθνών κρίσεων»⁸. Ξεκίνησε τότε η υιοθέτηση της ιδέας της ESDP, (European Security and Defense Policy), (η οποία σήμερα έχει αντικατασταθεί από τον όρο CSDP, (Common Security and Defense Policy), με την υπογραφή του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, τον Ιούνιο του 1999 στην Κολογία της Γερμανίας. Έκτοτε πολλές πολιτικές και στρατιωτικές οντότητες δημιουργήθηκαν στην έδρα της ΕΕ στις Βρυξέλλες, με σκοπό την υλοποίηση αυτού του φιλόδοξου σχεδίου, το οποίο θα ξεκινούσε από την οργάνωση και λειτουργία φορέα, που θα ασχολούνταν με το σχεδιασμό για την αντιμετώπιση και διαχείριση κρίσεων. Τότε τέθηκαν οι βάσεις της συμφωνίας μεταξύ των κρατών μελών, για την ανάπτυξη επιχειρήσεων πολιτικοστρατιωτικής συνεργασίας, με αποτέλεσμα το 2003⁹ να σηματοδοτήσει την έναρξη επιχειρήσεων τέτοιου είδους που συνεχίστηκε με γρήγορους ρυθμούς. Οι αποστολές αυτές κάλυπταν μια μεγάλη γεωγραφική περιοχή.

⁸ Hey J., Small States in World Politics, Explaining Foreign Policy Behavior, Lynne Rynner, Λονδίνο 2003, σελ 104

⁹ European Union “ European Security Strategy; A Secure Europe in a Better World”, December 12, 2003, διαθέσιμο στο <http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/78367.pdf> (30 Σεπτεμβρίου 2015)

Η φύση των αποστολών ήταν τέτοια, που δεν ήταν εύκολος ο διαχωρισμός τους σε πολιτικές και στρατιωτικές, αφού οι αντικειμενικοί σκοποί τους ήταν σχεδόν όμοιοι και στους τομείς δράσης τους υπήρχε επικάλυψη.

Η ESS (European Security Strategy), είχε ως αντικείμενο την προστασία του εξωτερικού περιβάλλοντος της ΕΕ. Οι κύριοι αντικειμενικοί σκοποί της οι οποίοι είναι ακόμη και σήμερα επίκαιροι, ήταν η καταπολέμηση της τρομοκρατίας, του οργανωμένου εγκλήματος, της διακίνησης όπλων μαζικής καταστροφής, η αντιμετώπιση περιφερειακών συγκρούσεων και η υποστήριξη των υπό κατάρρευση κρατών. Τα στάδια αντιμετώπισης τέτοιων καταστάσεων ήταν τρία. Η διαπίστωση του προβλήματος, η οικοδόμηση ασφαλούς περιβάλλοντος στις περιοχές εγγύς της ΕΕ, και η συμμετοχή της σε αποστολές επιβολής ειρήνης όπου υπήρχε διεθνής απαίτηση. Για ασφαλέστερη και αποδοτικότερη Ευρώπη, ήταν απαραίτητη η υιοθέτηση ορισμένων αρχών και η εφαρμογή συγκεκριμένης πολιτικής όπως, ο καθορισμός των αντικειμενικών σκοπών που έπρεπε να επιτευχθούν για να αντιμετωπιστεί επιτυχώς το πρόβλημα, η διαπίστωση της ύπαρξης κατάλληλων και διαθέσιμων μέσων για το σκοπό αυτό και τέλος, η επιλογή του καταλληλότερου τρόπου, που τα μέσα αυτά θα χρησιμοποιούνταν προκειμένου να ικανοποιηθούν οι τεθέντες στόχοι. Τέτοιοι στόχοι ήταν η εδραίωση της δημοκρατίας στα κράτη, η ορθή διακυβέρνηση, η πολιτικοκοινωνική αναμόρφωση, η πάταξη της διαφθοράς και της κατάχρησης εξουσίας, κυρίως από αυταρχικά καθεστώτα, η εφαρμογή των κανόνων δικαίου, και η προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Αυτά τα στοιχεία ήταν αρκετά για να υπάρξει διεθνής ειρήνη και ασφάλεια.

Η κοινή πολιτική όμως της ΕΕ ήταν ουσιαστικά το άθροισμα των πολιτικών επιλογών των κρατών μελών, οι οποίες τις περισσότερες φορές, όχι μόνο δεν ταυτίζονταν, αλλά ήταν ενίοτε και αποκλίνουσες. Η συνθήκη της Λισαβόνας το 2009¹⁰ ανέδειξε νέο τρόπο αντιμετώπισης των θεμάτων που απασχολούν την ΕΕ. Η θεσμοθέτηση του Υπατου Αντιπροσώπου της ΕΕ για θέματα εξωτερικής πολιτικής και άμυνας, με τη δημιουργία του επιτελείου της, το οποίο αποτελεί μέρος της παρούσας εργασίας, την ΕΕΑΣ, είχε ως στόχο να ξεπεραστούν οι ύφαλοι στη διαδικασία λήψης

¹⁰ TREATY OF LISBON Official Journal of the European Union C 306/1 <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2007:306:FULL:EN:PDF>

αποφάσεων, και η ανεξέλεγκτη, μέχρι τότε, μεμονωμένη εξωτερική πολιτική των κυρίαρχων ανεξαρτήτων κρατών. Χαρακτηριστικό γνώρισμα της ΕΕ, ήταν η ανάληψη πρωτοβουλιών συγκεντρωτικής έκφρασης της Ευρωπαϊκής εξωτερικής πολιτικής. Με τη θέσπιση επίσης της θέσης του Μόνιμου Προέδρου του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, καταργήθηκε η εκ περιτροπής ανάληψη της θέσης του προέδρου για έξι μήνες, από τον πρωθυπουργό της εκάστοτε χώρας που είχε την προεδρεία¹¹ της ΕΕ. Αντιμετωπίστηκε έτσι η ασυνέχεια που υπήρχε στην πολιτική της λόγω διαφορετικών επιλογών και προτεραιοτήτων των διαδοχικών προέδρων της.

Η συνθήκη της Λισαβόνας υιοθέτησε τέσσερις μορφές «αποφάσεων» που αφορούσαν, 1) στους στρατηγικούς στόχους και τα ενδιαφέροντα της ΕΕ, 2) στις κοινές θέσεις, 3) στις συλλογικές δράσεις και 4) στην ολοκλήρωση-εκτέλεσή τους¹². Για την επίτευξη της νέας αυτής Ευρωπαϊκής Στρατηγικής, εντάχθηκε στην πολιτική της ΕΕ η έννοια της πολιτική «ήπιας ισχύος»¹³, η οποία είχε εισαχθεί ήδη από το 2003, με την Ευρωπαϊκή Στρατηγική Ασφάλειας (ESS). Ο όρος αυτός χρησιμοποιήθηκε για να δηλώσει ότι η ΕΕ στην προσπάθειά της να προσεγγίσει τις αιτίες που προκαλούν τις καταστάσεις ανάγκης, δεν θα βασιζόνταν σε ένα στρατιωτικό μηχανισμό, αλλά σε συνδυασμό πολιτικών, οικονομικών και στρατιωτικών δράσεων, που θα αποφασίζονται με consensus, από όλα τα κύρια όργανα της ΕΕ.¹⁴

¹¹ Η Προεδρία του Συμβουλίου της ΕΕ

<http://www.consilium.europa.eu/el/council-eu/presidency-council-eu/>

¹² Eur Lex. Πρόσβαση στο δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης <http://eur-lex.europa.eu/homepage.html?locale=el> άρθρα 22.1 και 25 (01 Αυγούστου 2015)

¹³ Joseph S. Nye, Jr., *Soft Power: Reviewed by Ikenberry G. J., The Means to Success in World Politics* (New York: Public Affairs, 2004).

¹⁴ **Ευρωπαϊκό Συμβούλιο**, με τους αρχηγούς κρατών και κυβερνήσεων οι οποίοι συνέρχονται 2 φορές κάθε έξι μήνες, στο πλαίσιο συνάντησης κορυφής για τον καθορισμό των Αντικειμενικών στόχων της ΕΕ, και τις Εξωτερικές δράσεις. Δίνει πολιτικές κατευθύνσεις και καθορίζει προτεραιότητες της ΚΕΠΑ. Πέραν από τον πρόεδρο του ΕΣ συμμετέχουν επίσης ο επικεφαλής της ΕΕΑΣ- Ύπατος Αντιπρόσωπος για θέματα εξωτερικής πολιτικής- και ο πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής – Commission.

Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή Συμβούλιο Υπουργών που είναι επίσης σχεδιαστής και εκφραστής της Ευρωπαϊκής Πολιτικής. Συνεδριάζει μία φορά το μήνα σε επίπεδο ΥΠΕΞ και οι αποφάσεις λαμβάνονται επίσης με consensus, αλλά με δικαίωμα άσκησης veto από όλους τους συμμετέχοντες. Πρόεδρος του ΣΕ είναι ο Ύπατος Αντιπρόσωπος για θέματα εξωτερικής πολιτικής επικουρούμενος από το «επιτελείο» του, την ΕΕΑΣ και την Επιτροπή Πολιτικής και Ασφαλείας PSC. Η τελευταία συνεχεται σχεδόν καθημερινά σε επίπεδο πρέσβων των κρατών μελών, η οποία

Οι αποφάσεις των οργάνων αυτών είχαν δεσμευτικό χαρακτήρα για τα κράτη μέλη. Μερίδα αναλυτών¹⁵ όμως υποστήριζε ότι η δεσμευτικότητα των αποφάσεων θα έπρεπε να είχε μεγαλύτερη νομική νομιμοποίηση, δεδομένου μάλιστα του γεγονότος ότι οι αποφάσεις παίρνονταν με ομοφωνία. Υπήρχε αντικειμενική δυσκολία στη λειτουργία του consensus, λόγω της διαφορετικής στάσης που είχε κάθε κράτος μέλος, σχετικά με θέματα γεωπολιτικού ενδιαφέροντος, που άπτονταν των συμφερόντων. Εξάλλου, κράτη της ΕΕ που είχαν υπογράψει συμφωνίες με χώρες που δεν ανήκαν στην ΕΕ, είχαν κάθε λόγο να αντιδρούν σε κοινές αποφάσεις, οι οποίες δεν ικανοποιούσαν τις παραπάνω συμβάσεις. Τέτοιες περιπτώσεις τρίτων κρατών είναι, η Ρωσία και η Κίνα, που ναι μεν αποτελούσαν στρατηγικό εταίρο της ΕΕ, δεν έπαυαν όμως να διατηρούν διμερείς εμπορικές και οικονομικές σχέσεις με όλα σχεδόν τα κράτη παγκοσμίως, μηδέ εξαιρουμένων αυτών της Ευρώπης.

Το επίπεδο ισχύος κάθε κράτους μέλους, είναι επίσης ένας παράγοντας που διαφοροποιούσε τη στάση των κυβερνήσεων, σχετικά με την επιθυμία τους να δεσμευτούν από κοινή εξωτερική πολιτική, διότι διακυβεύονται, πέραν από τα εθνικά και οικονομικά συμφέροντα, που υπερακοντίζουν τις εθνικές θέσεις σε θέματα διεθνούς ενδιαφέροντος. Προς επίρρωση των παραπάνω ισχυρισμών αναφέρεται ως παράδειγμα η επιβολή κυρώσεων το 2011, στη Συρία, με το εμπάργκο στην παροχή όπλων προς τις αντιμαχόμενες παρατάξεις. Χώρες όπως η Γαλλία και η Μεγάλη Βρετανία, οι οποίες είχαν οικονομικές απώλειες από την πράξη αυτή, διότι ήταν οι κύριοι προμηθευτές όπλων, προσπάθησαν το 2013, να άρουν¹⁶ αυτό το μέτρο, προς όφελος των δικών τους οικονομιών.

Δεν περνάει επίσης απαρατήρητη η θέση ορισμένων Ευρωσκεπτικιστών, οι οποίοι

προετοιμάζει προτάσεις, κάνει εισηγήσεις και παρακολουθεί την εφαρμογή της Ευρωπαϊκής πολιτικής σε θέματα ασφαλείας

¹⁵ Derek E. Mix, Congressional Research Service 7-5700, www.crs.gov R41959 The European Union: Foreign and Security Policy Analyst in European Affairs, April 8, 2013, σελ 7 <http://fas.org/sgp/crs/row/R41959.pdf> (10 Αυγούστου 2015)

¹⁶ Small Arms Survey, Weapons and the World, Ιούλιος 2015,, διαθέσιμο στο <https://books.google.gr/books?id=pk2gCQAAQBAJ&pg=PT160&dq=2013+France+and+Great+Britain+weapons+embargo&hl=el&sa=X&ved=0CCUQ6AEwAWoVChMI4dy1o4CLyQIVAliaCh3RTAse#v=onepage&q=2013%20France%20and%20Great%20Britain%20weapons%20embargo&f=false> (30 Σεπ 2015)

ισχυρίζονται ότι, μία καλά οργανωμένη ΕΕ θα έχει αρνητικά αποτελέσματα για τα ισχυρά κράτη, τα οποία με την πάροδο του χρόνου, θα χάνουν μέρος της θεωρητικής ισχύς τους, αφού η ψήφος τους θα μετράει όσο και εκείνη του φτωχότερου και ανίσχυρου εταίρου. Από την άλλη, χώρες χωρίς πολιτική δύναμη στα χέρια τους, ναι μεν θα χαίρουν της απόλυτης ισότητας, όσον αφορά στην δημοκρατική έκφραση της βούλησής τους, αλλά το κύρος τους και η φωνή τους θα πάψει να ακούγεται σε διεθνείς διμερείς σχέσεις με κράτη εκτός Ευρωζώνης.¹⁷

Αυτές τις ανεπάρκειες στην κοινή εξωτερική πολιτική της ΕΕ ήρθε να επιλύσει, ή καλύτερα να αμβλύνει η δημιουργία της ΕΕΑΣ. Παρά τις κριτικές που δέχεται στο λίγο χρονικό διάστημα των έξι περίπου ετών λειτουργίας της, αποσκοπεί στο σχεδιασμό «κοινής πολιτικής» και όχι μίας μοναδικής και συγκεκριμένης πολιτικής. Μέρος του έργου της αποστολής της, σύμφωνα με την αρχική τοποθέτηση της επικεφαλής της, Ύπατου Αντιπροσώπου της ΕΕ στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο¹⁸, είναι να αναπτυχθούν σχέσεις με κράτη και συνασπισμούς εκτός ΕΕ, όπως οι ΗΠΑ, ο Καναδάς, η Ιαπωνία, οι BRICS, στις οποίες η ΕΕ θα εκπροσωπείται από την ηγεσία της ΕΕΑΣ, η οποία θα εκφράζει την κοινή θέση των κρατών μελών. Με άλλα λόγια θα ανοίξει ο δρόμος για την Ευρωπαϊκή ολοκλήρωση σε θέματα κοινής εξωτερικής πολιτικής.

Η ηγεσία της ΕΕΑΣ¹⁹, ο Ύπατος Αντιπρόσωπος HR/VP για τα θέματα Εξωτερικής Πολιτικής και Ασφάλειας της ΕΕ, είναι ένας θεσμός που δημιουργήθηκε για να συντονίζει την εξωτερική πολιτική της ΕΕ. Ταυτόχρονα με τα καθήκοντά του είναι και αντιπρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Η Εξωτερική πολιτική της ΕΕ, έως τότε, απαιτούσε το συντονισμό τριών φορέων, του Ύπατου Αντιπροσώπου της CFSP, του εκάστοτε Υπουργού Εξωτερικών της προεδρεύουσας χώρας και του Επιτρόπου της Commission για θέματα εξωτερικής πολιτικής. Κατά συνέπεια η ΕΕΑΣ, παίρνοντας

¹⁷ Το ίδιο, σελ 3, <http://fas.org/sdp/crs/row/R41959.pdf> (10 Αυγούστου 2015)

¹⁸ Annual report from the High Representative of the Union for Foreign Affairs and Security Policy to the European Parliament on the main aspects and basic choices of the CFSP Διαθέσιμο στο http://eeas.europa.eu/cfsp/docs/2009_annualreport_en.pdf. (30 Αυγούστου 2015)

¹⁹ 1^η Ύπατος Αντιπρόσωπος για τα θέματα Εξωτερικής Πολιτικής της ΕΕ ήταν η μέχρι το 2009 Επίτροπος εμπορίου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Cathrine Ashton η οποία το 2014 αντικαταστάθηκε από την Ιταλίδα πολιτικό Federica Mogherini

σάρκα και οστά, διαδραματίζει πλέον το ρόλο του « Ευρωπαϊκού Υπουργείου Εξωτερικών». Η αρχική στελέχωσή της έγινε κατά το 1/3 με στελέχη της Επιτροπής, 1/3 με στελέχη τη Ευρωπαϊκής Ένωσης και 1/3 από εκπροσώπους των κρατών μελών, τόσο πολιτικών υπαλλήλων, όσο και στελεχών των ΕΔ των χωρών. Μετά από απόφαση του Υπατού Εκπροσώπου, το Συμβούλιο επιβεβαίωσε τη δημιουργία της ΕΕΑΣ, κατόπιν ψηφοφορίας του Ευρωκοινοβουλίου. Η επίσημη ίδρυση του θεσμού έγινε την 1^η Ιουλίου του 2009. Η ΕΕ προκειμένου να είναι σε θέση να διαδραματίσει έναν σημαντικό ρόλο στη διεθνή σκακιέρα ανέπτυξε την Κοινή Ευρωπαϊκή Πολιτική Εξωτερικών και Ασφάλειας (CFSP), και την Κοινή Ευρωπαϊκή Πολιτική Ασφάλειας και Άμυνας (CSDP, ΚΕΠΑΑ). Η ΚΕΠΑΑ βασίζεται στη διαδικασία λήψης απόφασης με consensus²⁰. Κάποιοι αναλυτές θεωρούν ότι στο σημείο αυτό ότι η ΕΕ είναι εξαρτημένη από τα κράτη μέλη και δεν δύναται να μιλάει και να δρα ως ανεξάρτητη οντότητα.²¹

1.2 Η ΕΕΑΣ και η Θέση της σε Σχέση με τα Όργανα της ΕΕ.

Οι εξωτερικές δράσεις της ΕΕ, όπως υλοποιούνται μέσω της ΕΕΑΣ, συνάδουν πάντα με τον Χάρτη των ΗΕ και τους κανόνες Διεθνούς Δικαίου, όπως άλλωστε ρητά καθορίζεται από τη συνθήκη της Λισαβόνας. Η ΕΕΑΣ συνεργάζεται στενά με τα ΗΕ το ΝΑΤΟ, άλλους διεθνείς και περιφερικούς οργανισμούς, όπως ο ΟΑΣΕ, το Συμβούλιο της Ευρώπης, η Αφρικανική Ένωση, καθώς και με άλλους στρατηγικούς εταίρους, τόσο κατά το σχεδιασμό, όσο και κατά την εκτέλεση των ενεργειών για την αποτροπή κρίσεων και διατήρησης της ειρήνης και ασφάλειας, σε περιφερικό και παγκόσμιο επίπεδο. Στο σημείο αυτό θα γίνει μία σύντομη περιγραφή των οργάνων της ΕΕ, τονίζοντας παράλληλα τη σχέση τους με την ΕΕΑΣ ως ανεξάρτητο όργανο ή την επικεφαλής της, την HR/VP.

Το Συμβούλιο της Ευρώπης, είναι αυτό που καθορίζει τη γενική πολιτική κατεύθυνση και τις προτεραιότητες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Μετά την 1^η Δεκεμβρίου του 2009 έγινε επίσημο όργανο, με πρώτο πρόεδρο τον πρόεδρο Herman Van Rompuy. Δίνει

²⁰ Ραφτόπουλος Ε. Διεθνής Διαπραγματεύσεις. Θεωρία και Τεχνική Οικοδόμησης Διεθνούς Κοινού Συμφέροντος Ορισμός του όρου consensus σελ 119

²¹ Derek E. Mix, Congressional Research Service 7-5700, www.crs.gov R41959 The European Union: Foreign and Security Policy Analyst in European Affairs, April 8, 2013

στην Ένωση την απαραίτητη ώθηση για ανάπτυξη και καθορίζει τις κατευθύνσεις και τις προτεραιότητες για αυτή. Δεν ασκεί νομοθετικό έργο. Αποτελείται από τους αρχηγούς των κρατών μελών ή των κυβερνήσεων . Εκτός από τον πρόεδρό του, στις συσκέψεις συμμετέχει, ο πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και η επικεφαλής της EEAS, Υπάτος Αντιπρόσωπος της Ένωσης για θέματα εξωτερικής πολιτικής και ασφάλειας. Ανάλογα με το θέμα και την απαίτηση οι αρχηγοί των κρατών – κυβερνήσεων, συνοδεύονται από τον αντίστοιχο Υπουργό, ενώ τον πρόεδρο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής συνοδεύει ένας εκ των επιτρόπων²²

Το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ασχολείται με θέματα που άπτονται της καθημερινής ζωής των ευρωπαίων πολιτών. Οι αποφάσεις λαμβάνονται σε συνεργασία με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Τα κράτη και τις κυβερνήσεις εκπροσωπεί ο αντίστοιχος υπουργός, στο χαρτοφυλάκιο του οποίου εμπεριέχονται με τα θέματα της ατζέντας της σύσκεψης. Υπάρχουν δέκα διαφορετικές συνθέσεις με τις οποίες καλύπτεται όλη η θεματολογία της πολιτικής της ΕΕ. Η συχνότητα των συναντήσεων δεν είναι η ίδια για όλους τους υπουργούς. Με σύνθεση Υπουργών Οικονομικών και ΥΠΕΞ για παράδειγμα , η συνάντηση γίνεται σχεδόν μία φορά το μήνα στο ECOFIN και FAC αντίστοιχα. Το Foreign Affaires Council, στο οποίο συνήθως συμμετέχουν οι υπουργοί εξωτερικών, είναι επιφορτισμένο για την προετοιμασία της συνόδου Συμβουλίου των Αρχηγών Κρατών και Κυβερνήσεων. Στο FAC προεδρεύει η HR/VP, γεγονός που προσδίδει μεγαλύτερη αξία στο επιτελείο της, την EEAS.²³

Κατά τη συνεδρίαση του FAC πραγματοποιείται επίσης συνάντηση των Υπουργών Άμυνας και των Υπουργών Ανάπτυξης, όπου συζητούνται τα ανάλογα θέματα αρμοδιότητάς τους. Η HR/VP προεδρεύει του FAC, εκτός από την περίπτωση της σύνθεσης Υπουργών εμπορίου, όπου ισχύει η εναλλαγή των προέδρων κάθε εξάμηνο, λόγω της αλλαγής της προεδρεύουσας χώρας. Η HR/VP όπως φαίνεται και από τη συντομογραφία του τίτλου της, είναι επίσης και Αντιπρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Το γεγονός αυτό είναι εξόχως σημαντικό, γιατί σηματοδοτεί την καλή συνεργασία της Επιτροπής με την EEAS.

²² Διαθέσιμο στο <http://www.european-council.europa.eu/the-institution?lang=en> (1Αυγούστου 2015)

²³ Διαθέσιμο στο <http://www.consilium.europa.eu/council?lang=en> (1Αυγούστου 2015)

Ένα από τα υποβοηθητικά όργανα μόνιμης σύνθεσης είναι το PSC (Political and Security Committee), που συνεδριάζει σε επίπεδο πρέσβων, για την προετοιμασία των θεμάτων που θα συζητηθούν στο επόμενο Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το έργο της επιτροπής αυτής είναι πολύ σημαντικό, γιατί ουσιαστικά εκεί γίνεται ο καθορισμός των πολιτικών που συνήθως υιοθετούνται από τους αντίστοιχους υπουργούς, αλλά χαράσσεται και η ΚΕΠΑΑ.

Το CRCD (Crisis Response & Coordination Department). Αυτό είναι αρμόδιο για την ενεργοποίηση του συστήματος αντιμετώπισης κρίσεων (crisis response system) που διαθέτει η EEAS. Το σύστημα αυτό αποτελείται από μικρότερα τμήματα όπως τα Crisis Platform, το EU Situation Room και το Crisis Management Board, τα οποία είναι υπεύθυνα για το σχεδιασμό, την οργάνωση και το συντονισμό των ενεργειών που απαιτούνται για διαχείριση μιας κρίσης. Στο EU Situation Room, γίνεται σε 24ωρη βάση, η παρακολούθηση της τρέχουσας κατάστασης. Εκεί φτάνουν οι αναφορές από όλα τα όργανα της ΕΕ ανά τον κόσμο, όπου γίνεται η πρώτη εκτίμηση της κατάστασης.

Η EUMC (European Union Military Committee) είναι η Στρατιωτική Επιτροπή της ΕΕ, η σύνθεση της οποίας αποτελείται από τους Αρχηγούς των Ενόπλων Δυνάμεων των κρατών μελών, οι οποίοι, πλην των ετήσιων συσκέψεων στις οποίες είναι παρόντες, αντιπροσωπεύονται σε καθημερινή βάση από τους Μόνιμους Στρατιωτικούς Αντιπροσώπους των χωρών. Το σημαντικό σημείο που πρέπει να τονιστεί, είναι ότι συνηθίζεται από τα κράτη μέλη, ο Μόνιμος Στρατιωτικός Αντιπρόσωπος της ΕΕ να είναι ο ίδιος με τον Μόνιμο Στρατιωτικό Αντιπρόσωπο του κράτους στο NATO που εδρεύει επίσης στις Βρυξέλλες. Για θέματα πολιτικής φύσεως υπάρχει επίσης ως βοηθητικό όργανο η CIVCOM (Committee for Civilian Aspects of Crisis Management) Η επιτροπή αυτή παρέχει πληροφορίες και κάνει συστάσεις στην PSC, για πολιτικής φύσεως θέματα αλλά και για θέματα διαχείρισης κρίσεων.²⁴

²⁴ Διαθέσιμο στο <http://www.eeas.europa.eu/csdp/structures-instruments-agencys/> 1Αυγούστου 2015)

Το CMPD (Crisis Management and Planning Department) είναι ένα από τα βασικά όργανα της ΕΕΑΣ, στο οποίο γίνεται ο σχεδιασμός των επιχειρήσεων της ΕΕ, τόσο των πολιτικών, όσο και των στρατιωτικών. Είναι με άλλα λόγια, ο κύριος εκφραστής της ολιστικής προσέγγισης των κρίσεων, (Comprehensive Approach), και ο φορέας σχεδιασμού της ΚΕΠΑΑ. Μετά την αρχική στρατηγική σχεδίαση των επιχειρήσεων, το τμήμα αυτό επανέρχεται με τη στρατηγική αναθεώρησή τους, η οποία κρίνεται απαραίτητη για την αναπροσαρμογή της αποστολής, ώστε κάθε φορά αυτές να συνάδουν με τις τρέχουσες εξελίξεις σε περιφερειακό και παγκόσμιο επίπεδο. Σχεδιάζει τον τρόπο συνεργασίας και συντονισμού των επιχειρήσεων, καθώς και την εκπαίδευση που γίνεται ως μέρος του προγράμματός τους. Εργάζεται υπό τον πολιτικό έλεγχο των κρατών μελών, μέσω των κατευθύνσεων και των οδηγιών της PSC, και λογοδοτεί στο Συμβούλιο της ΕΕ και στην ΕΕΑΣ. Είναι επίσης το όργανο που υποστηρίζει την HR/VP, για την προετοιμασία της για τη συμμετοχή της στα διάφορα όργανα της ΕΕ.

Το EUMS, είναι το Στρατιωτικό Επιτελείο της ΕΕΑΣ, το οποίο εργάζεται υπό τις οδηγίες της Στρατιωτικής Επιτροπής, ενώ διοικητικά υπάγεται απευθείας στην HR/VP. Συντονίζει τα στρατιωτικά τμήματα, με κύρια αποστολή του την εποπτεία των στρατιωτικών επιχειρήσεων και παρέχει υποστήριξη στις πολιτικού τύπου αποστολές, όταν του ζητηθεί, σε θέματα εκπαίδευσης του στρατού των φιλοξενούντων κρατών, με σκοπό την οργάνωση των στρατιωτικών δυνατοτήτων τους. Παρέχει τα μέσα για τη λειτουργία του συστήματος έγκαιρης προειδοποίησης, εκτίμησης καταστάσεων και στρατηγικού σχεδιασμού, στρατηγικών επικοινωνιών και διακίνησης πληροφοριών. Είναι δε σε θέση να διευθύνει οποιοδήποτε ad hoc στρατηγείο το οποίο μπορεί να αναλάβει μία επιχείρηση, σε οποιοδήποτε μέρος του κόσμου και αν χρειαστεί.

Το CPCC (Civilian Planning and Conduct Capability), είναι το ένα και μοναδικό επιτελείο που σχεδιάζει και επιβλέπει τις πολιτικές αποστολές της ΚΕΠΑΑ. Είναι το προϊστάμενο επιτελείο των CivOpsCdrs (Civilian Operation Commanders) των 11 civilian missions της ΕΕ. Είναι εξουσιοδοτημένο από τα κράτη μέλη να ελέγχει και να διευθύνει τις πολιτικού τύπου αποστολές υπό την άμεση εξουσία της HR/VP, και τον

πολιτικό έλεγχο και τις στρατηγικές κατευθύνσεις της PSC. Οι τομείς δραστηριότητας των 11 αποστολών, και κατ' επέκταση του CPCC είναι, η εκπαίδευση, η παροχή συμβουλών, η καθηγεσία και η παρακολούθηση των δραστηριοτήτων στους τομείς αστυνόμευσης, εφαρμογής του νόμου, ελέγχου συνόρων και αναδιάρθρωσης του τομέα ασφαλείας των κρατών στα οποία εδρεύουν.

Η Διεύθυνση Πολιτικής Ασφάλειας και Αποτροπής Συγκρούσεων, είναι το τμήμα εκείνο της EEAS που ασχολείται με την αποτροπή συγκρούσεων, και τη διατήρηση της ειρήνης και της διεθνούς ασφάλειας. Χωρίζεται σε επιμέρους τμήματα, τα θέματα αρμοδιότητας των οποίων είναι, ο αφοπλισμός, ο έλεγχος διακίνησης και εξαγωγής συμβατικών όπλων και όπλων μαζικής καταστροφής, η αποτροπή συγκρούσεων και η οικοδόμηση της ειρήνης, η ανάπτυξη της πολιτικής ασφαλείας, η οποία εκτείνεται σε όλους τους τομείς όπως, ασφάλεια του διαστήματος, θαλάσσια ασφάλεια, καθώς και διαδικτυακή ασφάλεια. Τέλος είναι το τμήμα που καθορίζει το είδος των κυρώσεων που επιβάλλει η ΕΕ, ως μέσο επιβολής ποινής, στα παρεκκλίνοντα του διεθνούς δικαίου κράτη.

Το EU INTCEN (EU Intelligence Analysis Center), είναι το πολιτικό εκείνο τμήμα που παρέχει, παράλληλα με το στρατιωτικό κέντρο πληροφοριών του EUMS, πληροφορίες για την υποστήριξη των επιχειρήσεων της ΚΕΠΑΑ. Οι πληροφορίες του EU INTCEN που προέρχονται, από τα κράτη μέλη, το δίκτυο πολιτικών πληροφοριών ασφαλείας, καθώς και ανοιχτές πηγές, αναλύονται με σκοπό τη διαμόρφωση της στρατηγικής πολιτικής της ΕΕ.

Το EU OPCEN (EU Operation Center) το οποίο συγκροτήθηκε το 2012 για το συντονισμό των αποστολών της ΚΕΠΑΑ στο κέρασ της Αφρικής, έχει επεκταθεί και συντονίζει πλέον και τις αντίστοιχες επιχειρήσεις στην περιοχή του Σαχέλ. Αποστολή του είναι η παροχή βοήθειας στη σχεδίαση των επιχειρήσεων, ο συντονισμός των ενεργειών και των δραστηριοτήτων των διαφόρων τμημάτων της EEAS με τα λοιπά όργανα της ΕΕ, αποστέλλοντας καθημερινά αξιωματικούς συνδέσμους στις συσκέψεις και τις συνεδριάσεις τους. Είναι δε ανεξάρτητο διοικητικά όργανο και δεν υπάγεται στη δομή διοίκησης και το σύστημα αναφορών της EEAS, αλλά λογοδοτεί

μόνο στο PSC με την εξαμηνιαία αναφορά πεπραγμένων την οποία είναι υποχρεωμένο να παρουσιάσει στα κράτη μέλη.

1.4 Η Διαδικασία Λήψης Αποφάσεων στο Εσωτερικό της ΕΕΑΣ²⁵

Η διαδικασία λήψης αποφάσεων στο εσωτερικό της ΕΕΑΣ αποτελείται από 5 βήματα, εκτός των περιπτώσεων εκείνων όπου η άμεση ανάγκη αντίδρασης επιτρέπει την ταχεία διαδικασία (fast track). Πρώτο βήμα είναι ο εντοπισμός της κρίσης και η ανάπτυξη μιας γενικής ιδέας ενεργείας εκ μέρους της ΕΕΑΣ. Η ΕΕΑΣ πριν καν χρειαστεί να αντιμετωπίσει μία νέα κρίση, έχει προβεί στο σχεδιασμό αντιμετώπισης τέτοιων καταστάσεων, μέσα από μία σειρά ασκήσεων και συνεργασιών των τμημάτων της, CMDP, CPCC. EUMS και των διαφορετικών κάθε φορά, ανάλογα με την περιοχή ενδιαφέροντος, GEO Desks²⁶. Από τη στιγμή όμως της ενεργοποίησης του συστήματος έγκαιρης προειδοποίησης, λόγω εμφάνισης νέας κρίσης, η ΕΕΑΣ ξεκινάει την αναθεώρηση των υπαρχόντων σχεδίων, σύμφωνα με τα νέα δεδομένα που έχει στη διάθεσή της, για να καταλήξει στο PFCA (Political Framework of Crisis Approach), το οποίο θα αποτελέσει το βασικό σχέδιο δράσης. Στη συνέχεια η PSC θα αποφασίσει αν απαιτούνται περαιτέρω ενέργειες ώστε το PFCA να εξελιχθεί σε CMC (Crisis Management Concept), το οποίο θα είναι έτοιμο να εφαρμοστεί.

Σε δεύτερη φάση ξεκινάει από το CMDP, κατόπιν οδηγιών της PSC, με τη στενή συνεργασία όλων των τμημάτων της ΕΕΑΣ, η ανάπτυξη του CMC (Crisis Management Concept). Γίνεται η ανάλυση των στρατηγικών πολιτικών επιλογών, οι οποίες παρουσιάζονται από την HR/VP στο PSC, όπου επίσης τα κράτη μέλη έχουν την ευκαιρία να προβούν στην ανακοίνωση των προθέσεών τους, όσον αφορά στη συνεισφορά δυνάμεων και μέσων για την υλοποίηση της αποστολής. Η απόφαση της PSC υποβάλλεται στο Συμβούλιο για έγκριση και υιοθέτηση της απαραίτητης απόφασης (mandate), για έναρξη της επιχείρησης. Το CMPD συντάσσει κατάσταση με τα ενδιαφερόμενα κράτη τα οποία προσφέρθηκαν να συνεισφέρουν, σε μέσα και προσωπικό, κλείνοντας έτσι τη δεύτερη φάση της διαδικασίας. Στο τρίτο βήμα της

²⁵ HANDBOOK For Decision Makers, The common Security and Defense Policy of The European Union, Printed and bound by Armed Forces Printing center, Vienna/Austria, 2014

²⁶ Geographical Desks, είναι υποτιμήματα της ΕΕΑΣ που ασχολούνται με θέματα που απασχολούν επιμέρους γεωγραφικές περιοχές, όπως Αφρική, Λατινική Αμερική, Ασία, κλπ.

διαδικασίας αρχίζει η σχεδίαση του OPLAN / CONOPS, αναλόγως αν η δράση θα είναι στρατιωτική ή πολιτική, αντίστοιχα. Όταν η επιχείρηση χαρακτηριστεί ως στρατιωτική, το EUMS αναλαμβάνει να εκδώσει την Αρχική Στρατιωτική Οδηγία, IMD (Initial Military Directive), προς τον Διοικητή της Επιχείρησης, Operation's Commander (OpsCdr), ο οποίος αφού τη μελετήσει, την παρουσιάζει στην PSC και αυτή με τη σειρά της την υποβάλει για έγκριση στο Συμβούλιο. Παράλληλα ξεκινάει η διαδικασία στελέχωσης της αποστολής, Force Generation proses, από τον Διοικητή της επιχείρησης, ο οποίος υποβάλλει σε καθορισμένο χρόνο το αρχικό OPLAN για έγκριση στο Συμβούλιο, το οποίο αποφασίζει την έναρξη της αποστολής-επιχείρησης.

Όταν οι συνθήκες επιβάλλουν την ταχεία ανάπτυξη κάποιας επιχείρησης, η όλη διαδικασία λήψης απόφασης περιορίζεται στην έγκριση από το Συμβούλιο της CMC και της IMD, παραλείποντας όλα τα υπόλοιπα στάδια που περιγράφηκαν παραπάνω. Η επόμενη φάση είναι η ανάπτυξη της αποστολής – επιχείρησης. Η PSC ασκεί τον πολιτικό έλεγχο και καθορίζει τις στρατηγικές κατευθύνσεις προς τον CIVCom ή τον OpsCdr, αναλόγως αν η αποστολή είναι πολιτικού ή στρατιωτικού τύπου αντίστοιχα, ενώ λογοδοτεί προς την HR/VP και το Συμβούλιο. Η διοίκηση και ο έλεγχος της αποστολής παραμένει αποκλειστικά στα χέρια του Διοικητή της.

Το τελευταίο μέρος της διαδικασίας ολοκλήρωσης μιας επιχείρησης είναι η στρατηγική αναθεώρηση, η οποία γίνεται είτε στο μέσον περίπου της χρονικής διάρκειας που έχει προβλεφθεί από την αρχική σχεδίαση, είτε προς το τέλος του προκαθορισμένου χρόνου της, με σκοπό να εναρμονιστεί με τυχόν αλλαγές που έχουν συμβεί εντωμεταξύ. Τότε η HR/VP παρουσιάζει στο PSC τις προτάσεις σχετικά με την επέκταση ή τον τερματισμό της εξωτερικής αυτής δράσης. Η PSC αφού εγκρίνει η ίδια την πρόταση, την υποβάλλει με τη σειρά της στο Συμβούλιο για την τελική απόφαση.

1.4 Η νέα δομή της EEAS ²⁷

Το οργανόγραμμα της EEAS άλλαξε από 16 Σεπτεμβρίου 2015, κατόπιν μελέτης, για την αύξηση της αποδοτικότητας, τόσο στο κέντρο διοίκησης στις Βρυξέλλες, όσο και στις αντιπροσωπείες της ανά τον κόσμο. Η αναθεώρηση της δομής της Υπηρεσίας Εξωτερικών υποθέσεων της Ευρώπης, είναι μια διεργασία που ξεκίνησε από το 2013, έχοντας ως στόχο τη δημιουργία συνθηκών για στενότερη συνεργασία με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, για να αντιμετωπιστούν οι δυσκολίες σε όλα τα μέτωπα όπως, η ασφάλεια, η ανάπτυξη της παγκόσμιας οικονομίας, η επίλυση του μεταναστευτικού και η διασφάλιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων ανά τον κόσμο.

Οι αλλαγές που έγιναν εστιάστηκαν κυρίως στο σύστημα αναφοράς (ιεραρχική δομή), στο εσωτερικό της υπηρεσίας, στην ανακατανομή των αρμοδιοτήτων, καθώς και στην αναθεώρηση της αναγκαιότητας ύπαρξης κάποιων διευθύνσεων, που με το πέρασμα του χρόνου έδειχναν να μη συνάδουν πια με τις προσδοκίες της EEAS. Η αναθεώρηση των καθηκόντων του Γενικού Γραμματέα, τον καθιστά υπόλογο απέναντι στον HR/VP, στην οποία αναφέρει άμεσα. Έχει ως βοηθούς του τρεις Αναπληρωτές Γενικούς Γραμματείς. Ο Αναπληρωτής ΓΓ Εξωτερικών Υποθέσεων, ο οποίος θα έχει τα καθήκοντα του Διευθυντή Πολιτικής της EEAS, ο Αναπληρωτής ΓΓ ΚΕΠΑΑ και Αντιμετώπισης Κρίσεων, ο οποίος θα έχει τον πλήρη έλεγχο των δομών αντιμετώπισης κρίσεων, μέσα από την εφαρμογή της κοινής πολιτικής ασφάλειας και άμυνας και τέλος ο Αναπληρωτής ΓΓ για τα Οικονομικά και Διεθνείς Υποθέσεις, ο οποίος αναλαμβάνει έναν τομέα ιδιαίτερης σημασίας, τόσο για την EEAS, όσο και για τις αποστολές και τις αντιπροσωπείες της παγκοσμίως.

Θα υποβοηθείται επίσης στο έργο του από το Διευθυντή Υποστήριξης, ο οποίος θα είναι υπεύθυνος για θέματα όπως, Κοινοβουλευτικές Υποθέσεις, Νομικά Θέματα, Στρατηγικής Επικοινωνίας, και θέματα Αξιολόγησης και Εσωτερικών Υποθέσεων. Άμεσος υφιστάμενος του ΓΓ θα είναι επίσης ο Σύμβουλος Φύλων, μία νέα λειτουργία της EEAS που φιλοδοξεί να επιλύει κάθε θέμα που προκύπτει στον τομέα αυτό. Εδώ

²⁷ Structure of the EEAS

http://eeas.europa.eu/background/organisation/index_en.htm (20 Σεπτεμβρίου 2015)

και η συνεργασία με τον ΟΗΕ, για την εφαρμογή της UNSCRes 1325²⁸

Ο Πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Στρατιωτικής Επιτροπής, η θέση του οποίου από 6 Νοεμβρίου 2015 στελεχώθηκε από τον Έλληνα πρώην Αρχηγό ΓΕΕΘΑ, για τα επόμενα τέσσερα χρόνια καθώς και ο Γενικός Διευθυντής του Στρατιωτικού Επιτελείου της ΕΕ, θα εξακολουθούν να υπάγονται απευθείας στον ίδιο τον Υπατο Αντιπρόσωπο και Αντιπρόεδρο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (HR/VP). Η ΚΕΠΑΑ πλέον θα υπάγεται στον Αναπληρωτή ΓΓ για θέματα κοινής πολιτικής ασφάλειας- άμυνας και αντιμετώπισης κρίσεων, απορροφώντας τα καθήκοντα του Διευθυντή Διαχειριστή Κρίσεων, η θέση του οποίου πλέον καταργείται. Με τη συγχώνευση αυτή των καθηκόντων υπό τον Αναπληρωτή ΓΓ ΚΕΠΑΑ στη νέα δομή, όχι μόνο δίνεται μεγαλύτερη έμφαση στη πολιτικό -στρατιωτική συνεργασία εντός της Γραμματείας της ΚΕΕΠΑ, αλλά βελτιώνεται και η συνεργασία της με τις άλλες διευθύνσεις της Υπηρεσίας .

Υπό τον Αναπληρωτή ΓΓ της ΚΕΠΑΑ και Διαχείρισης Κρίσεων θα υπάγονται επίσης οι παρακάτω Διευθύνσεις : 1. Διεύθυνση Πολιτικής Ασφαλείας και Αποτροπής Συγκρούσεων, 2. Διεύθυνση Πληροφοριών και Κέντρου Πληροφοριών (ICEND), 3. Διεύθυνση Διαχείρισης Κρίσεων και Σχεδιασμού (CMDP) και η 4. Διεύθυνση Πολιτικής Σχεδίασης και Εφαρμογών Υποδομής (CPCC). Ο Αναπληρωτής ΓΓ υπεύθυνος για την ΚΕΠΑΑ και Αντιμετώπισης Κρίσεων θα έχει ανοιχτή γραμμή επικοινωνίας με τον Γενικό Διευθυντή του Ευρωπαϊκού Στρατιωτικού Επιτελείου, προκειμένου να υπάρχει μεταξύ τους στενή συνεργασία και ανταλλαγή πληροφοριών για θέματα διαχείρισης κρίσεων. Οι τέσσερις Διευθύνσεις θα συνεχίσουν να έχουν την υποχρέωση να ενημερώνουν απευθείας την HR/VP για την πρόοδο της αποστολής τους.

Θα διατηρηθούν έξι γεωγραφικές και θεματικές Διευθύνσεις, οι οποίες θα υπάγονται είτε στον Αναπληρωτή ΓΓ για τις Πολιτικές Υποθέσεις ή στον Αναπληρωτή ΓΓ για τα Οικονομικά και Διεθνείς Υποθέσεις, αλλά θα λογοδοτούν και στους δύο, ενώ θα είναι επίσης στη διάθεση του τρίτου Αναπληρωτή ΓΓ, σε περίπτωση που τους ζητηθεί. Τα θέματα που θα χειρίζονται οι Διευθύνσεις θα είναι, α. Ανθρώπινα Δικαιώματα- Διεθνείς και προθεματικές υποθέσεις β. Αμερική, γ. Αφρική, δ. Ασία και Ειρηνικός, ε.

²⁸ S/RES/1325 (2000), <http://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BFCF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/WPS%20SRES1325%20.pdf> (29 Σεπτεμβρίου 2015)

Ευρώπη και Κεντρική Ασία, στ. Μέση Ανατολή και Βόρεια Αφρική. Με τη νέα οργάνωση της EEAS οι Διευθυντές, ενισχύονται ώστε να μπορούν να παίξουν σημαντικό ρόλο όσον αφορά στις σχέσεις τους με κράτη και Διεθνείς Οργανισμούς, σε θέματα της αρμοδιότητάς τους.

Στην προσπάθεια να μειωθεί ο αριθμός των επιπέδων διαχείρισης, αποφασίστηκε να μειωθεί ο αριθμός θέσεων των Διευθυντών, με παράλληλη αύξηση των αρμοδιοτήτων τους. Ο αριθμός των θέσεων Διευθυντών στους Γεωγραφικούς και Θεματικούς τομείς παραμένει στον έναν διευθυντή ανά κλάδο, (εκτός του κλάδου της Ευρώπης και κεντρικής Ασίας όπου θα παραμείνουν 2 διευθυντές).

Επίσης ο Ειδικός Εντεταλμένος (EUSR), και τα όργανα εξωτερικών υποθέσεων (FPI), θα εξακολουθήσουν να αναφέρουν κατευθείαν στην HR /VP. Στο επίπεδο των Διευθύνσεων θα γίνουν προτάσεις από τις ίδιες τις διευθύνσεις για την οργάνωσή τους. Ειδικότερα ο Αναπληρωτής ΓΓ για την CSDP και διαχείρισης κρίσεων θα κάνει προτάσεις ρεαλιστικής σχεδίασης της δομής της Γενικής Διεύθυνσης.

Με τη νέα σύνθεσή της, η ΕΑΑΣ, αποσκοπεί στο να γίνει πιο αποτελεσματική, και να μπορεί να διαχειριστεί κάθε πρόκληση, γνωστή ή άγνωστη. Σκοπός είναι ο συντονισμός των δραστηριοτήτων, καθώς και η στενή συνεργασία όλων των μελών της EEAS, μέσα σε πνεύμα ομάδας και καθορισμένο τρόπο αναφοράς και ιεραρχικής δομής.

1.5 Η χρηματοδότηση των επιχειρήσεων της ΕΕ²⁹

Η χρηματοδότηση των αποστολών καθορίζεται από το άρθρο 41 της (TEU) Treaty of European Union³⁰. Οι πολιτικές αποστολές χρηματοδοτούνται μέσω του προϋπολογισμού της ΕΕ. Δε συμβαίνει όμως το ίδιο για τις στρατιωτικές επιχειρήσεις,³¹ ή γενικότερα για αποστολές σχετικές με τον τομέα της άμυνας και της

²⁹ EUISS YEARBOOK OF EUROPEAN SECURITY Defense Spending in EU, σελ 61

http://www.iss.europa.eu/uploads/media/YES_2015.pdf (30 Οκτωβρίου 2015)

³⁰ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?uri=CELEX:12012M/TXT> (20 Αυγούστου 2015)

³¹ Ενδεικτικά αναφέρονται τα κόστη κάποιων στρατιωτικών επιχειρήσεων για το έτος 2013:

Επιχείρηση Althea Βοσνία Ερζεγοβίνη, 14.9 Εκατομμύρια Ευρώ, Επιχείρηση EUNAFOR ATALANTA

ασφάλειας. Αυτές χρηματοδοτούνται από έναν άλλο μηχανισμό χρηματοδότησης τον « ATHENA», ο οποίος παρότι είχε προβλεφθεί ακόμη από το 2004, δεν είχε ενεργοποιηθεί. Η απόφαση ενεργοποίησής του λήφθηκε το 2011 από το Συμβούλιο, σύμφωνα με την οποία, η διαχείριση των οικονομικών θα γίνεται από μία ειδική επιτροπή, υπό την επίβλεψη των κρατών μελών. Το πρόγραμμα ATHENA χρηματοδοτεί κάθε στρατιωτική αποστολή, από τη φάση της προετοιμασίας της μέχρι και την ολοκλήρωσή της. Σύμφωνα με την απόφαση του Συμβουλίου, ο Διοικητής της εκάστοτε επιχείρησης παίρνει στα χέρια του τη λίστα των κοινών εξόδων, και καλείται, σε συνεργασία με εξουσιοδοτημένο γι' αυτό το σκοπό αξιωματούχο της ΕΕΑΣ να τα διαχειρίζεται.

Από αυτό το πρόγραμμα χρηματοδοτούνται επίσης τα έξοδα αποστολών fact finding, που αποστέλλονται για επιτόπια έρευνα πριν την έναρξή της, καθώς και τα έξοδα υποδομής και εκτάκτων αναγκών που σχετίζονται με την εν λόγω επιχείρηση. Η ειδική επιτροπή της ATHENA έχει επίσης το δικαίωμα να δαπανήσει, όταν το κρίνει απαραίτητο για την εκπλήρωση της αποστολής, ποσά που δεν προβλέπονται στην εγκεκριμένη από το Συμβούλιο λίστα εξόδων. Τα έξοδα μετακίνησης των δυνάμεων και μεταφοράς των μέσων παραμένουν στα χέρια του Συμβουλίου. Τα κόστη επίσης των κρατών μελών, που θα απαιτηθούν για τη στρατηγική μεταφορά των δυνάμεων συμμετοχής, καλύπτονται σε πρώτη φάση από το Early Financing του ATHENA, το οποίο είναι ταμείο στο οποίο τα κράτη μέλη μπορούν να προπληρώνουν τη συνεισφορά τους σε ετήσια βάση, ανάλογα μάλιστα με το Ακαθάριστο Εθνικό τους Προϊόν, όπως άλλωστε μπορούν να κάνουν τα συμμετέχοντα τρίτα κράτη σε μία επιχείρηση³²

8.5 εκ. Ευρώ, Επιχείρηση EUTM Somalia 4.9 εκ. ευρώ, EUTM Mali 21.5 εκ. ευρώ. Διαθέσιμο στο ίδιο, σελ 48

³² EUISS YEARBOOK OF EUROPEAN SECURITY σελ 48, Contributions of third states to CSDP operations http://www.iss.europa.eu/uploads/media/YES_2015.pdf. (30 Οκτωβρίου 2015)

1.6 Στοιχεία Εξωτερικής Δράσης της EEAS

Στην προσπάθειά της η ΕΕ να αναπτύξει μία συμπαγή Κοινή Πολιτική Ασφάλειας και Άμυνας, προσανατολίστηκε στην χρησιμοποίηση των στρατιωτικών δυνατοτήτων των κρατών μελών, προς όφελος τρίτων χωρών στις οποίες είναι εγκατεστημένες επιχειρήσεις ΚΕΠΑΑ. Βασίζεται κυρίως σε αποστολές πολιτικού τύπου οικοδόμησης ικανοτήτων (capacity building), των κρατών της περιοχής ενδιαφέροντος. Σήμερα υπάρχουν 17 αποστολές, 11 πολιτικού και 6 στρατιωτικού τύπου³³, οι οποίες επικεντρώνονται στην εκπαίδευση της τοπικής αστυνομίας και των ενόπλων δυνάμεων, στη δημιουργία συνθηκών που θα επιτρέψουν την εφαρμογή του διεθνούς δικαίου και την παροχή ανθρωπιστικής βοήθειας στους αναξιοπαθούντες πληθυσμούς. Οι εξωτερικές δράσεις της ΕΕ επικεντρώνονται κυρίως σε τομείς όπως το εμπόριο, η παροχή ανθρωπιστικής βοήθειας, η δημιουργία υποδομών ανάπτυξης, η οργάνωση του συστήματος αστυνόμευσης των πόλεων και των αγροτικών περιοχών. Το γενικό συντονισμό έχουν οι SR (Special Representatives) που αποστέλλονται από την ΕΕ.

Η EEAS είναι επίσης υπεύθυνη για τη λειτουργία 139 αντιπροσωπειών που έχουν αναπτυχθεί ανά τον κόσμο, τις ονομαζόμενες EU Delegations and Offices³⁴, οι οποίες εκπροσωπούν την ΕΕ και τους πολίτες της στις χώρες όπου λειτουργούν. Ο ρόλος τους είναι πολύ σημαντικός, αν αναλογιστεί κανείς ότι αποτελούν το φορέα ο οποίος εκφράζει την εξωτερική πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Αυτές οι αντιπροσωπείες είναι επιφορτισμένες με την υποχρέωση να παρουσιάζουν τις πολιτικές που υιοθετούνται στις Βρυξέλλες, να κάνουν ανάλυση των διατάξεων, και να εξηγούν λεπτομερώς τα σημεία που απασχολούν τα τρίτα κράτη, στο έδαφος των οποίων φιλοξενούνται. Είναι επίσης αρμόδιες για την εφαρμογή των διατάξεων με τρόπο που να συνάδει με το τοπικό δίκαιο, αλλά και τα τοπικά ήθη και έθιμα. Για το σκοπό

³³ **Πολιτικές:** EU AM Ukraine 2014, EUMM Georgia 2008, EULEX Kosovo 2008, EUPOL CORPS Palestinian Territories 2006, EUPOL Afghanistan 2007, EUBAM Libya 2013, EUBAM RAFAH Palestinian Territories 2005, EUCAP SAHEL Mali 2014, EUCAP SAHEL Niger 2012, EUSEC RD Congo 2005, EU CAP NESTOR Kenya, Somalia, Seychelles, Tanzania, Yemen 2012

Στρατιωτικές: EUFOR ALTHEA Bosnia Herzegovina 2004, EUTM Mali 2013, EUTM Somalia 2010, EUNAVFOR Atalanta 2008, EUFOR RCA CAR 2014, EUMAC RCA CAR 2015. “ Le Journal Interne du Secretariat General du Conseil de l’ Union Europeenne, No 53 Απρίλιος 2015. EU Med.

³⁴ <http://eeas.europa.eu/delegations/> (18 Οκτωβρίου 2015)

αυτό τα μέλη των Ευρωπαϊκών Αντιπροσωπειών (ΕΑ), (ΕΥ DEL), κάνουν διαπραγματεύσεις, όταν χρειάζεται, με τις χώρες υποδοχής και συζητάνε τον τρόπο εφαρμογής των αποφάσεων της Ένωσης στο εσωτερικό των χωρών αυτών.

Οι βασικές αποστολές που αναλαμβάνουν οι ΕΑ, είναι η διεξαγωγή πολιτικού διαλόγου, η οργάνωση και διαχείριση της παροχής ανθρωπιστικής βοήθειας, η επίβλεψη των κανόνων εμπορίου, καθώς και η οικοδόμηση πολιτιστικών συνδέσμων με τις τοπικές κοινωνίες. Η ποικιλομορφία του προσωπικού που εργάζεται στις ΕΑ, είναι ίσως ένα από τα μυστικά της επιτυχημένης παρουσίας τους στα μέρη όπου λειτουργούν. Αποτελούνται από διπλωμάτες και ειδικούς απεσταλμένους από τα κράτη μέλη, στελέχη της ΕΕΑΣ και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, που αποσπώνται για περιορισμένο χρόνο στην έδρα της ΕΥ Del , ανάλογα με τις ανάγκες και τα θέματα που προκύπτουν, καθώς επίσης από ντόπιους ειδικευμένους συνεργάτες, οι οποίοι προσλαμβάνονται από την ΕΕΑΣ, τόσο για διευκόλυνση του έργου της, όσο και για δημιουργία καλών σχέσεων με την τοπική κοινωνία. Το είδος της κάθε αντιπροσωπείας ποικίλει ανάλογα με την αποστολή της. Μπορεί δηλαδή να υπάρχει ΕΑ που να συνεργάζεται αποκλειστικά και μόνο με τη χώρα υποδοχής, είτε να είναι υπεύθυνη για περισσότερες γειτονικές χώρες. Μπορεί να είναι οργανωμένες ως περιφερειακές αντιπροσωπείες, ή τέλος να είναι προσανατολισμένες στη συνεργασία με Διεθνείς Οργανισμούς, που εδρεύουν ή λειτουργούν στην ίδια περιοχή, όπως για παράδειγμα την Αφρικανική Ένωση ή τα ΗΕ.

1.7 Η ΕΕ, οι ΗΠΑ και NATO. Μπορούν να Συνυπάρξουν στην Αφρική ;

Οι απόψεις των αναλυτών διεθνών σχέσεων διίστανται όσον αφορά στις σχέσεις ΕΕ-ΗΠΑ. Ορισμένοι πιστεύουν ότι μία ισχυρή Ευρώπη, θα μπορούσε να αποτελέσει το αντίπαλο δέος των ΗΠΑ, ενώ άλλοι τη βλέπουν ως διεθνή εταίρο στην κοινή προσπάθεια για παγκόσμια ειρήνη και ασφάλεια. Το ρόλο του εκφραστή των πολιτικών και των δύο αυτών μερών έπαιξε, μετά το 2^ο ΠΠ, κατ' αποκλειστικότητα το NATO. Τα τελευταία χρόνια έχει αυξηθεί η συμμετοχή δυνάμεων των Ευρωπαϊκών χωρών, σε κοινές επιχειρήσεις με το NATO, με ταυτόχρονη ανακατανομή των

οικονομικών βαρών.³⁵ Δεδομένου ότι έχουν κοινές απόψεις όσον αφορά στις αξίες που πρεσβεύουν, ΕΕ και ΗΠΑ έχουν συγκλίνουσες πρακτικές στην αντιμετώπιση καταστάσεων και εκτός περιοχής (out of area)³⁶.

Απόδειξη της καλής συνεργασίας είναι οι κοινές συνεδριάξεις των δύο οργανισμών τόσο σε επίπεδο κορυφής μεταξύ του NAC (North Atlantic Council) και της EU's Political and Security Committee (PSC), ή της στρατιωτικής επιτροπής του NATO MC (Military Committee) με την αντίστοιχη της ΕΕ, EUMC, αλλά και σε επίπεδο επιτελών σε κοινές συναντήσεις δύο φορές εβδομαδιαίως.³⁷

Παρ' όλα αυτά όμως δεν φαίνεται ακόμη να έχουν επιτευχθεί οι υπεραισιόδοξές προβλέψεις της Γαλλικής λευκής βίβλου 2014, που ήθελαν τους δύο οργανισμούς να ταυτίζονται πλήρως, τόσο σε στρατηγικό όσο και σε επιχειρησιακό επίπεδο.

Οι ΗΠΑ συχνά θεωρούν ότι η ΕΕ είναι συνεργάτης και σύμμαχος κυρίως σε ότι αφορά σε σημαντικά διεθνή θέματα. Το αμερικανικό κογκρέσο δείχνει ιδιαίτερο ενδιαφέρον στην κατανόηση της πολύπλοκης δομής της ΕΕ και στην προαγωγή στενότερων σχέσεων μαζί της. Ιδιαίτερα τα τελευταία χρόνια παρατηρείται μεγαλύτερη κινητικότητα για τη δημιουργία ύπαρξης προϋποθέσεων για εποικοδομητικές σχέσεις μεταξύ τους. Η ΕΕ από την άλλη, ξεκίνησε ως οικονομική ένωση με πολιτική ισχύ κατ' αποκλειστικότητα. Ούτε λόγος δεν γίνονταν αρχικά για κοινή στρατιωτική ισχύ των μελών της, δεδομένου ότι προσέβλεπε στο NATO, όσον αφορά στην προσέγγιση θεμάτων άμυνας και ασφάλειας. Μετά όμως από το τέλος του ψυχρού πολέμου, η Ευρώπη αντιλήφθηκε ότι η αύξηση της πολιτικής ισχύος προϋπέθετε την οικοδόμηση ισχυρής αμυντικής ικανότητας.³⁸ Από τότε που η ΕΕ ξεκίνησε την εφαρμογή της ΚΕΠΑΑ, πολλοί αναλυτές θεώρησαν ότι ήταν μία προσπάθεια που

³⁵ Derek E. Mix, Congressional Research Service 7-5700, www.crs.gov R41959 The European Union: Foreign and Security Policy Analyst in European Affairs, April 8, 2013, summary. <http://fas.org/sgp/crs/row/R41959.pdf>

³⁶ Το ίδιο, σελ 1

³⁷ Briefing by NATO officials to NATO Defense College, Brussels, November 12, 2014. Η παρουσίαση είναι διαβαθμισμένη και δεν είναι διαθέσιμη.

³⁸ Bindi F., Angelescu I., The Foreign Policy of the European Union, 2^η έκδοση. (Washington, DC: The Brookings Institution, 2012), σελ. 11-39.

ξεκινούσε από την έντονη επιθυμία της Γαλλίας να δημιουργήσει το αντίβαρο του NATO στην Ευρώπη. Χαρακτήριζαν τους Γάλλους ως τυχοδιώκτες και ήθελαν να τους εμφανίσουν ως τους πρωτεργάτες σε μία προσπάθεια αύξησης της πολιτικής αξιοπιστίας της ΕΕ μέσω της ίδρυσης κοινού Ευρωπαϊκού στρατού.³⁹

Το 2007 όμως επί προεδρίας Σαρκοζί διαφάνηκε η επιθυμία της Γαλλίας να παραμείνει ενεργή στο NATO και να μην συνεχίσει την προκλητική πολιτική έναντι των ΗΠΑ μέσω της ΚΕΠΑΑ. Το 2013 στη Λευκή Βίβλο του Γαλλικού Υπουργείου Άμυνας επιβεβαιώθηκε η στροφή αυτή των Γάλλων υπέρ της αρμονικής συνύπαρξης των δύο οργανισμών.⁴⁰ Τέλος στη σύνοδο κορυφής της Ουαλίας το NATO με ανακοίνωσή του υπογράμμισε ότι η ΕΕ ένωση είναι ο μοναδικός συνεργάτης του στην προσπάθεια επίλυσης των προβλημάτων που προκύπτουν ανά τον κόσμο.⁴¹

Στις σχέσεις μεταξύ NATO και ΕΕ σε κάποιες περιπτώσεις πρέπει να ξεπεραστεί το παράδοξο γεγονός να υπάρχουν τρεις χώρες μέλη, οι οποίες παραδοσιακά δε διατηρούν τις καλύτερες σχέσεις μεταξύ τους. Η περίπτωση της Ελλάδος –Τουρκίας – Κύπρου για παράδειγμα, αποτελεί αγκάθι στις σχέσεις μεταξύ NATO και ΕΕ . Μία μερική λύση έχει δοθεί μέσω της Berlin Plus⁴² επιχείρησης Althea, που αφορά στη διατήρηση της ειρήνης και της σταθερότητας στη Βοσνία Ερζεγοβίνη. Γενικότερα όμως πρέπει να βρεθεί η χρυσή τομή στη συνύπαρξη τριών χωρών εκ των οποίων η Τουρκία ανήκει μόνο στο NATO, η Κύπρος μόνο στην ΕΕ και η Ελλάδα και στα δύο.

Η μοναδική περιοχή όπου θα μπορούσε να συμβεί κάτι τέτοιο είναι η Αφρική όπου

³⁹ Archick K. and Gallis P., « NATO and the European Union», Washington DC, US Library of Congress, Congressional Research Service, Ιανουάριος 2008. Διαθέσιμο στο <http://fas.org/sgp/crs/row/RL32342.pdf> (28 Οκτωβρίου 2015)

⁴⁰ French Ministry of Defense, L'engagement de la France dans l'Alliance Atlantique et dans l'Union europeenne, "Livre Blanc: Defence et Securite nationale, 2013, Διαθέσιμο στο <http://www.defense.gouv.fr/portail-defense> (30 Οκτωβρίου 2015)

⁴¹ North Atlantic Council , "Wales Summit Declaration," παράγραφος 102 και 106 Σεπτέμβριος 20014, Διαθέσιμο στο : http://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_112964.htm?mode=pressrelease (30 Οκτωβρίου 2015)

⁴² "EU – NATO : The frame for permanent Relations and Berlin Plus", BERLIN PLUS INFORMATION NOTESHAPE SUPPORT TO THE EU OPERATIONAL HEADQUARTERS, διαθέσιμο στο : <http://www.aco.nato.int/resources/3/images/2013/althea/berlin%20plus-information%20note.pdf> (3 Σεπτεμβρίου 2015)

τόσο τα 28 κράτη της ΕΕ , εκ των οποίων τα 22 είναι ταυτόχρονα και μέλη του ΝΑΤΟ, αλλά και οι τρεις πιο ισχυροί σύμμαχοι της ΕΕ στο ΝΑΤΟ, ΗΠΑ, Τουρκία και Καναδάς, δραστηριοποιούνται στους τομείς της ασφάλειας και άμυνας, πέραν αυτών της ανοικοδόμησης των κρατών και των δυνατοτήτων των Αφρικανικών χωρών για αυτόνομη και σταθερή ανάπτυξη και ευημερία. Η Τουρκία, δραστηριοποιείται σε όλους τους τομείς στο Κέρας της Αφρικής και κυρίως στη Σομαλία. Χρηματοδοτεί έργα υποδομής τα οποία αναλαμβάνουν Τουρκικές εταιρείες, εκπαιδεύει Σομαλούς αστυνομικούς και στρατιωτικούς, στα κέντρα εκπαίδευσης στην Τουρκία και αναλαμβάνει στρατιωτικές αποστολές για την αντιμετώπιση των τρομοκρατών στην περιοχή.⁴³ Στην προσπάθειά της να εδραιώσει τη θέση της στο παγκόσμιο στερέωμα δημιουργώντας όνομα υπερδύναμης, μπορεί να πιεστεί από τη δεδομένη κατάσταση που απαιτεί συνεργασία από όλους τους οργανισμούς να υποχωρήσει στο θέμα της Κύπρου.

Οι επιχειρήσεις στην Αφρική είναι μία καλή ευκαιρία να έρθουν οι δύο οργανισμοί πιο κοντά και να υπάρξει κοινό πεδίο συνεργασίας, διότι εκεί υπάρχει μία ιδιαιτερότητα στις σχέσεις τους. Ενώ σε όλες τις άλλες περιοχές παγκοσμίως το ΝΑΤΟ έχει τον πρωταγωνιστικό ρόλο και η ΕΕ φαίνεται να ακολουθεί, στις αποστολές στο Σαχέλ και στο Κέρας της Αφρικής συμβαίνει ακριβώς το αντίθετο. Την πρωτοβουλία έχει η ΕΕ, μέσω της ΕΕΑΣ, και ο ρόλος του ΝΑΤΟ είναι υποβοηθητικός. Η πρωτότυπη αυτή μορφή συνεργασίας, δίνει στην ΕΕ τη δυνατότητα να σκέφτεται ανεξάρτητα και να αποφασίζει σύμφωνα με τα δικά της ενδιαφέροντα στην περιοχή, τα οποία παραδοσιακά, λόγω αποικιών, φαίνεται να είναι περισσότερα από αυτά των ΗΠΑ. Η Αφρική για τις ΗΠΑ μεταφράζεται σε δύο πράγματα. Πρώτον ως μία εν δυνάμει περιοχή προς εκμετάλλευση, αλλά ταυτόχρονα και ως πηγή απειλών και κινδύνων, ενώ για την ΕΕ σε μία μεγάλη και δυναμική αγορά, αλλά και λόγω γειτνίασης, ανοιχτή πύλη διακίνησης ναρκωτικών, όπλων, παράνομα διακινηθέντων ατόμων, αλλά και προσφύγων που τείνουν να κατακλύσουν τα κράτη μέλη της.

Η τρομοκρατία, οι τοπικές εμφύλιες συρράξεις , τα κράτη στα οποία έχει καταρρεύσει

⁴³ Özkanİstanbul M., "Turkey's Involvement in Somalia, Assessment of a State-Building in Progress" Turkuvaaz Matbaacılık Yayıncılık A.Ş., October 2014

ο κοινωνικός ιστός, κυρίως ως συνέπεια κακής διακυβέρνησης και ανυπαρξίας κράτους δικαίου, η πάταξη του οργανωμένου εγκλήματος και άλλες τέτοιες εύθραυστες καταστάσεις, προέρχονται κυρίως από την Αφρική, ιδιαίτερα από το κομμάτι της Δυτικής Αφρικής και κυρίως του Σαχέλ. Μέχρι και σήμερα το 60% επιχειρήσεων ΚΕΠΑΑ της ΕΕ διεξάγονται στην Αφρική. Χαρακτηριστικό είναι επίσης το γεγονός ότι όλες οι αποστολές ασφάλειας και άμυνας που χρηματοδοτεί η ΕΕ διεξάγονται στην Αφρική. Είναι δε αξιοπρόσεκτο ότι ενώ παραδοσιακά μόνον η Γαλλία, η Μεγάλη Βρετανία, η Ισπανία, το Βέλγιο και η Πορτογαλία είχαν δεσμούς με διάφορες αφρικανικές χώρες, η κοινή πολιτική άμυνας της Ένωσης δείχνει να μην επηρεάζεται από αυτό, αλλά αποτελεί την έκφραση και τη θέληση όλων των κρατών μελών.

Υπάρχει άραγε εξήγηση στην ανάληψη της πρωτοκαθεδρίας της ΕΕ στην Αφρικανική ήπειρο και τη διακριτική παρουσία του NATO; Αρκετοί αναλυτές υποστηρίζουν ότι η επιχείρηση του NATO στη Λιβύη, που έγινε χωρίς τη συγκατάθεση της ΑΕ (Αφρικανικής Ένωσης), παρότι είχε προηγηθεί αίτημα των ΗΕ⁴⁴ για συμβολή του NATO στην προστασία των πολιτών της Λιβύης από τα στρατεύματα του Καντάφι, τα αποτελέσματα της οποίας μόνο θετικά δεν ήταν για την ίδια τη Λιβύη αλλά και για τις γειτονικές χώρες όπως το Μάλι, έκανε ολοένα και λιγότερο ευπρόσδεκτες τις ΗΠΑ και το NATO γενικότερα. Επιπλέον πολλά Αφρικανικά κράτη είχαν αναπτύξει οικονομικές σχέσεις με τη Λιβύη, με αποτέλεσμα να υπάρχει κίνδυνος να βρεθούν οικονομικά χαμένα από μία πιθανή κατάρρευση του καθεστώτος Καντάφι. Έτσι τη δυσaráσκεια που είχε επιφέρει η συμμετοχή του NATO σε οποιαδήποτε επιχείρηση τα τελευταία χρόνια,⁴⁵ έδωσε στην ΕΕ τον πρώτο λόγο στην περιοχή της Αφρικής. Αυτό δεν ήταν πολύ δύσκολο, αφού όπως προανέφερα, κάποια κράτη μέλη της διατηρούσαν παραδοσιακά καλές σχέσεις με κράτη της Αφρικής. Άλλωστε και στο εσωτερικό των χωρών τους οι ηγέτες της ΕΕ ήταν πιο εύκολο να παρουσιάσουν τη συμμετοχή της χώρας τους, σε μια αποστολή υπό τη σημαία της ΕΕ, παρά υπό τη σημαία του NATO, που είχε ήδη επιφέρει αρνητική στάση στην κοινή γνώμη των

⁴⁴ UNSC, Res 1973, Μάρτιος 2011, διαθέσιμο στο <http://www.un.org/press/en/2011/sc10200.doc.htm#Resolution> (29 Αυγούστου 2015)

⁴⁵ Kaim M., "Prospects for AU-NATO Cooperation", in AU-NATO Collaboration, Implications and prospects, Forum Paper 22, NATO Defence College, Brooke A. Smith-Windsor, Rome 2013, σελ 53.

λαών της Ευρώπης και της Αφρικής.

1.8 ΕΕΑΣ και ΚΕΠΑΑ Ενάντια στις Υβριδικές Απειλές⁴⁶

Στη διάρκεια των δύο τελευταίων ετών το Ευρωπαϊκό περιβάλλον ασφάλειας έχει αλλάξει δραματικά. Δύο κυρίως περιοχές ενδιαφέροντος είναι εκείνες που μονοπωλούν τις συζητήσεις σε επίπεδο κορυφής, όσον αφορά στην περιφερειακή ασφάλεια. Στα Ανατολικά της ΕΕ, η επιθετικότητα της Ρωσίας έναντι της Ουκρανίας, με αφορμή την ανεξαρτησία της Κριμαίας, έχει ταράξει τα νερά του διεθνούς δικαίου. Η κλιμάκωση των απειλών και η χρήση ριζοσπαστικών τακτικών από την κυβέρνηση της Ρωσίας, είχε ως αποτέλεσμα την αποσταθεροποίηση της κατάστασης στην ευρύτερη περιοχή της ανατολικής Ευρώπης. Με τη χρήση κεκαλυμμένων απειλών και τη δημιουργία αβεβαιότητας στο πολιτικό πεδίο η Ρωσία, προσπαθεί να εμφανίσει την ΕΕ ως υποκινητή της στάσης της Ουκρανίας, επιδιώκοντας έτσι να διχάσει τη διεθνή κοινότητα και κυρίως τα ίδια τα κράτη μέλη της ΕΕ. Νοτιότερα η περιφερειακή αστάθεια που δημιουργήθηκε από την εμφάνιση και δράση της Αραβικής Άνοιξης είχε ως αποτέλεσμα, μεταξύ άλλων, την εξάπλωση πολλών «επαναστατικών ομάδων», όπως η Boko Haram στην υποοσαχάρια Αφρική και η Al Shabaab στο Κέρας της Αφρικής, οι οποίες έχουν ονομασίες που αποδεικνύουν τη συγγενειά τους με την Al Qaida, (AQIM, Al Qaida in Mali) και (AQIS, Al Qaida, στη Σομαλία) αντίστοιχα. Στις τρομοκρατικές αυτές οργανώσεις εντάχτηκαν κατόπιν δράσης μεγάλου δικτύου στρατολόγησης, νέοι από διάφορες Ευρωπαϊκές χώρες, ως μαχητές στο πλευρό των τζιχαντιστών. Μετά την απαραίτητη εκπαίδευση στα παράνομα κέντρα εκπαίδευσης των τρομοκρατών, στις ερήμους της Αφρικής και της Ασίας, επιστρέφουν στις πατρίδες τους εφοδιασμένοι με την εμπειρία της πολεμικής δράσης, το μένος κατά των «άπιστων» χριστιανών και την άκαμπτη ιδεολογία περί ιερού πολέμου για την επικράτηση του Ισλάμ απανταχού της γης.

Τι είναι όμως οι υβριδικές απειλές ; Είναι οι τακτικές που χρησιμοποιούν, φανερά ή κρυφά, κεντρικά κατευθυνόμενες επαναστατικές ομάδες, το μέγεθος και η οργάνωση των οποίων ποικίλει από μικρές αντάρτικες οργανώσεις, μέχρι ισχυρά οργανωμένο

⁴⁶ Miklaucic M., NATO Countering the Hybrid Threat, Centre of Complex Operation of National Defence University, 23 Sep 2011 Διαθέσιμο στο <http://www.act.nato.int/nato-countering-the-hybrid-threat> (1 Οκτωβρίου 2015)

και πειθαρχημένο στρατό, που δρα σε όλα τα επίπεδα. Από τον κυβερνοπόλεμο, την κατασκοπεία και τον οικονομικό πόλεμο, μέχρι τις συμβατικές μορφές πολέμου με φανερά ή κρυφά όπλα, που φυσικά δεν συνάδει με την εφαρμογή του ανθρωπιστικού δικαίου. Σκοπός των ομάδων οι οποίες είναι πηγή των υβριδικών απειλών, είναι η αποσταθεροποίηση του «εχθρικού» περιβάλλοντος, προκαλώντας κυρίως το αίσθημα του φόβου, όχι μόνο σε αυτούς που έπεσαν θύμα επίθεσης, αλλά γενικότερα της διεθνούς κοινότητας, που εξαναγκάζεται να ζει με την ιδέα του μη αναμενόμενου σαμποτάζ εις βάρος αθώων πολιτών. Οι επιθέσεις μπορεί να είναι από συμβατικές επιθετικές ενέργειες με χρήση εκρηκτικών, μέχρι διακοπή των επικοινωνιών ή άλλων υπηρεσιών. Τέτοια μπορεί επίσης να είναι η πρόκληση βλάβης στα δίκτυα παροχής ενέργειας, που μπορεί να δημιουργήσει χαοτικές καταστάσεις, αποσυντονίζοντας τον ιστό λειτουργίας της παγκόσμιας κοινότητας.

Οι αντάρτες δρουν είτε με τη μορφή διάσπαρτων εξτρεμιστικών οργανώσεων, είτε με τη συγκάλυψη κάποιου κράτους, φίλα προσκείμενο σε αυτούς και στα ιδεώδη που πρεσβεύουν, προσπαθώντας μάλιστα να παραπλανήσουν κάποιες φορές την κοινή γνώμη προσποιούμενοι τη συμμετοχή τους σε ανθρωπιστικές αποστολές.⁴⁷ Σκοπός τους είναι όχι μόνο η επιτυχία ενός καλά σχεδιασμένου χτυπήματος, αλλά η παράλυση του συστήματος σε τέτοιο βαθμό, ώστε να είναι αδύνατη η άμεση αντίδραση της διεθνούς κοινότητας.⁴⁸ Βασικός τρόπος χειρισμού είναι η αποφυγή ξεκάθαρης αποκάλυψης της ταυτότητας του δράστη και η ανάληψη ευθυνών, ώστε η διεθνής κοινή γνώμη να διχάζεται, ως προς την ταυτότητα του δράστη και ως προς τον τρόπο αντιμετώπισής του.

Ιδιαίτερο χαρακτηριστικό των υβριδικών επιθέσεων είναι η επιλογή του αδύνατου σημείου του εκάστοτε «στόχου» και το όσο το δυνατόν μεγαλύτερο και ταχύτερο πλήγμα. Χαρακτηριστικό παράδειγμα η περίπτωση της Ουκρανίας. Τα αδύνατα σημεία της, ήταν η χαλαρή ως ανύπαρκτη διακυβέρνηση και οργάνωση της

⁴⁷ Working document of the European External Action Service of 13/05/2015 Food-for-thought paper "Countering Hybrid Threats" <http://www.statewatch.org/news/2015/may/eeas-csdp-hybrid-threats-8887-15.pdf> (07 Σεπ 2015)

⁴⁸ Το ίδιο

πολιτείας, η διάβρωση του δημόσιου τομέα, η έλλειψη εμπιστοσύνης στις δυνάμεις ασφαλείας του ίδιου του μηχανισμού καταστολής εγκλημάτων στο εσωτερικό, αλλά και στις ένοπλες δυνάμεις της χώρας, η ύπαρξη μεγάλου ποσοστού ρωσόφιλου πληθυσμού, καθώς και η εξάρτηση από τη Ρωσία, όσον αφορά στην αποκλειστικότητα προμήθειας ενέργειας από αυτή. Πίσω από την παγκόσμια ευαισθησία στην περίπτωση της Ουκρανικής κρίση, είναι κρυμμένος ο φόβος για τυχών αναζωπύρωση των μειονοτικών κινημάτων που υποβόσκουν στην Ευρώπη, η οποία θα προκαλούσε μεγάλη κοινωνική αστάθεια σε ολόκληρη την ήπειρο, και η φανερή αδυναμία αντίδρασης απέναντι σε εχθρό, που δεν είναι το παραδοσιακό αντίπαλο κράτος, αλλά μη κρατικοί δρώντες με ασαφή ταυτότητα προέλευσης και περιοχή δράσης.

Κατ' αναλογία με την περίπτωση της Ουκρανίας όλα τα κράτη, άλλα λίγο και άλλα περισσότερο, έχουν εγγενείς αδυναμίες όπως, διάφορες οικονομικές και ενεργειακές συμφωνίες και δεσμεύσεις έναντι τρίτων, συγκέντρωση για οικονομικούς λόγους των ζωτικών τους εγκαταστάσεων, σε περιοχές οι οποίες δεν προστατεύονται εύκολα, πιθανό πλήγμα των οποίων θα προκαλούσε παράλυση των επικοινωνιακών, μεταφορικών και ενεργειακών υποδομών τους. Επιπλέον θέματα θρησκευτικών ή εθνικών μειονοτήτων, πολλές φορές αποτελούν καζάνι που βράζει. Ιδιαίτερα όταν η επίσημη κυβέρνηση μιας χώρας δεν είναι σε θέση να προστατεύσει τα Ανθρώπινα Δικαιώματα των πολιτών της, συμπεριλαμβανομένων αυτών της μειονότητας που διαβιεί στο έδαφός της, τέτοιες θρησκευτικές διαφορές μπορεί να χρησιμοποιηθούν ως μοχλός πίεσης και αναταραχών από τρίτους.

Βλέποντας την περίπτωση της ΕΕ, μπορούμε να εντοπίσουμε αδυναμίες και κερκόπορτες τόσο στα κέντρα λήψης αποφάσεων, όσο και στις αποστολές της ΕΕΑΣ σε μεμακρυσμένες περιοχές, όπου η διαχείριση του κινδύνου ξεπερνά μερικές φορές τις δυνατότητες με τις οποίες θεωρητικά είναι θωρακισμένη η Κοινή Πολιτική Άμυνας και Ασφάλειας στο πεδίο. Κι αυτό διότι κάποια κενά του «αδύναμου κρίκου», που μπορεί να είναι οποιοδήποτε κράτος μέλος σε μία δεδομένη στιγμή, μετατρέπονται άμεσα σε πρόβλημα όλης της ΕΕ. Τρανό παράδειγμα είναι τα κενά ασφαλείας στην ηλεκτρονικές πύλες των κρατικών δικτύων, που ξεκινώντας από την

αμέλεια ενός κράτους στη λήψη μέτρων έναντι πιθανών κυβερνοεπιθέσεων, μπορεί να αποδειχτούν η αχίλλειος πτέρνα ολόκληρης της Ευρώπης.

Η αντιμετώπιση των ραγδαία εξελισσόμενων τεχνολογικών επιτευγμάτων, τα οποία όταν βρίσκονται στα χέρια κακόβουλων κέντρων, είναι εν δυνάμει κινητήριος δύναμη των υβριδικών επιθέσεων, είναι ένα θέμα που έχει απασχολήσει το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο⁴⁹, στο πλαίσιο της κοινής αμυντικής πολιτικής, δεδομένου μάλιστα ότι τα ποσά που απαιτούνται για την ανάπτυξη αμυντικών μηχανισμών είναι δυσανάλογα μεγάλα, σε σχέση με αυτά που απαιτείται να δαπανήσει ο επίδοξος τρομοκράτης, για την παραγωγή επιθετικών εφαρμογών. Τούτο είναι λογικό, αν σκεφτεί κανείς ότι η ηλεκτρονική εισβολή είναι πάντοτε στοχευόμενη και περιορισμένη, ενώ αντίθετα η προστασία πρέπει να είναι ολόπλευρη, ευέλικτη και προσανατολισμένη στην αντιμετώπιση άγνωστων πηγών επίθεσης.

Σοβαρά προβλήματα μπορεί επίσης να δημιουργηθούν σε ένα κράτος το οποίο εξαρτάται αποκλειστικά από έναν και μόνο πάροχο ενέργειας. Έχοντας αγκιστρωθεί στο μονοπωλιακό καθεστώς, μοιάζει με τον ασθενή ο οποίος είναι συνδεδεμένος με τη φιάλη οξυγόνου, η διακοπή παροχής του οποίου θα σήμαινε τον ακαριαίο θάνατό του. Τέτοιου είδους εξαρτήσεις είναι δυνητικά μοχλοί πίεσης, όχι μόνο του κράτους αυτού, αλλά και του ευρύτερου συνασπισμού στον οποίο αυτό ανήκει, εν προκειμένω στην ΕΕ. Για το σκοπό αυτό θα πρέπει να υπάρχει ισχυρό πρόγραμμα κοινής δράσης στον τομέα του εμπορίου, το οποίο να προβλέπει την ύπαρξη εναλλακτικών μορφών ενέργειας

Το καθοριστικό βήμα στη αντιμετώπιση των υβριδικών απειλών είναι η διαπίστωση της ύπαρξης των αδυναμιών. Μετά τον εντοπισμό τους, τέσσερεις είναι οι βασικές ερωτήσεις στις οποίες καλείται να απαντήσει κάθε συνετή κυβέρνηση, ή το ίδιο το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο. Πως μπορούμε να ελαχιστοποιήσουμε αυτές τις εγγενείς αδυναμίες; Πως θα μπορούσαμε να χτυπήσουμε τη ρίζα του κακού, δηλαδή να εξαλείψουμε τις γενεσιουργές αιτίες των αδυναμιών μας; Μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε τα υπάρχοντα μέσα που διαθέτουμε; Τι μπορούμε να κάνουμε

⁴⁹ COUNCIL DECISION 2014/415/EU on the arrangements for the implementation by the Union of the solidarity clause 24 June 2014 διαθέσιμο στο http://www.iss.europa.eu/uploads/media/YES_2015.pdf (25 Αυγούστου 2015)

για να αντιμετωπίσουμε αυτές τις Υβριδικές απειλές;

Η καλή γνώση της κατάστασης και ο έγκαιρος εντοπισμός κάθε αλλαγής είναι απαραίτητα στοιχεία τα οποία απαιτούν πολύ καλή οργάνωση του συστήματος πληροφόρησης και ενημέρωσης. Ο καθορισμός δεικτών δυνητικής απειλής μπορεί να παίξει αποφασιστικό ρόλο στην ταχεία και έγκαιρη αντίδραση, η οποία απαιτεί την ύπαρξη εξελιγμένου συστήματος διάδοσης των πληροφοριών και στενού συντονισμού όλων των συμμετεχόντων. Ένα ισχυρά οργανωμένο όργανο συλλογής και ανάλυσης πληροφοριών, στην οργάνωση του οποίου συμβάλλει η ΕΕΑΣ, έχει προβλεφθεί από τη «ρήτρα αλληλεγγύης» των κρατών της ΕΕ, (solidarity clause)⁵⁰ το οποίο ψηφίστηκε υπό την προεδρία της Ελλάδος, από το Συμβούλιο στις 24 Ιουνίου 2014, και αποτελεί πλέον τον ακρογωνιαίο λίθο, της από κοινού αντιμετώπισης εκτάκτου ανάγκης⁵¹, λαμβανομένου υπόψη ότι οποιαδήποτε αλλαγή της κατάστασης απαιτεί αναπροσαρμογή της στρατηγικής αντιμετώπισης εκτάκτων καταστάσεων και άμεσο συντονισμό.

Πρέπει στο σημείο αυτό να γίνει αντιληπτό πόσο σημαντικό είναι, η ετοιμότητα του κάθε κράτους να είναι τέτοια, ώστε να μπορεί να αντιμετωπίσει μία υβριδική επίθεση, αποτρέποντας έτσι την πρόκληση χαοτικής κατάστασης ή φαινομένου ντόμινο, μεταδίδοντας τον πανικό στο εσωτερικό ολόκληρης της ΕΕ. Η επιτυχημένη και έγκαιρη αρχική αντίδραση είναι πάρα πολύ σημαντική. Η αντοχή για παράδειγμα σε μια ξαφνική διακοπή της παροχής ενέργειας λόγω κακόβουλης δράσης του «εχθρού», απαιτεί προνοητικότητα και οργάνωση για την εξασφάλιση εκ των προτέρων αποθεμάτων ενέργειας για έκτακτες περιπτώσεις. Η αποφυγή του πανικού, απαιτεί ισχυρό πολιτικό σύστημα που συνοδεύεται από καλή διακυβέρνηση του κράτους, η οποία βασίζεται στη δημοκρατική και ελεύθερη δράση της δημόσιας διοίκησης, στην προστασία των δικαιωμάτων των πολιτών από την ίδια την πολιτεία, την εφαρμογή των κανόνων δικαίου και το διαρκή αγώνα κατά της διαφθοράς και του οργανωμένου εγκλήματος. Το επίπεδο ετοιμότητας

⁵⁰ COUNCIL DECISION 2014/415/EU on the arrangements for the implementation by the Union of the solidarity clause Άρθρο 6 . Διαθέσιμο στο http://www.iss.europa.eu/uploads/media/YES_2015.pdf (20 Αυγούστου 2015)

⁵¹ Το ίδιο, άρθρο 4 (1)

κάθε χώρας εξαρτάται από την ποιότητα εκπαίδευσης των αντίστοιχων φορέων, τόσο εντός των συνόρων, όσο και στο ευρύτερο Ευρωπαϊκό περιβάλλον, μέσα από την εφαρμογή της στρατηγικής κοινής ασφάλειας και άμυνας των κρατών μελών. Είναι βέβαιο ότι οι υβριδικές απειλές είναι πολύ πιο επικίνδυνες από τις συμβατικές επιθέσεις διότι, αφενός μεν είναι δυσκολότερος ο αρχικός εντοπισμός τους, αφετέρου δε, η εξάλειψη και η πλήρης καταστροφή τους δεν είναι εφικτό να επιτευχθεί, εφόσον δεν υπάρχει σταθερή δομή και συγκεκριμένος αριθμός μελών του αντιπάλου. Τα μέσα για την αντιμετώπιση τέτοιων απειλών πρέπει να προσαρμόζονται στα νέα «όπλα» που πιθανώς να έχει στα χέρια του ο «εχθρός». Χαρακτηριστικό παράδειγμα πρωτοτυπίας και αιφνιδιασμού είναι η χρήση των τρισδιάστατων εκτυπωτών, για την κατασκευή όπλων και εκρηκτικών μηχανισμών⁵², γεγονός που επιτρέπει τη δημιουργία «σπιτικών-χειροποίητων» όπλων. Το γεγονός αυτό έχει ως αποτέλεσμα την εμφάνιση νέων τρομοκρατών υπεράνω πάσης υποψίας, «τρομοκράτες της δυτλανής πόρτας».

Ποιος είναι όμως ο ορθός τρόπος αντιμετώπισης τέτοιων αντιπάλων, που η χρήση της τεχνολογίας και η δυνατότητα μυστικής δράσης, μέχρι τη στιγμή της εκδήλωσης της επίθεσης, τους δίνει συγκριτικό πλεονέκτημα έναντι του αμυνόμενου που συλλαμβάνεται εξ απήνης; Οι μέθοδοι αποτροπής είναι δύο. Πρώτον πρέπει να γνωρίζει ο επίδοξος δράστης ότι οποιαδήποτε επίθεση θα τιμωρηθεί παραδειγματικά και δεύτερον ότι τα αντίμετρα που θα ληφθούν θα αποσκοπούν, όχι μόνο στην τιμωρία του, αλλά και στη στέρηση κάθε πιθανού οφέλους στον ίδιο.

Πρέπει να λαμβάνεται υπόψη η δύναμη που ασκεί η προπαγάνδα, όταν χρησιμοποιείται από τον αντίπαλο για τη δημιουργία ευνοϊκού κλίματος γι αυτόν, τόσο πριν, όσο και μετά την υβριδική επίθεση που μπορεί να εξαπολύσει. Ειδικά στη σύγχρονη εποχή, όπου η παγκοσμιοποίηση έχει κάνει τη γη μια γειτονιά, η δημόσια διπλωματία αποσκοπεί μεταξύ άλλων, στη χειραγώγηση της κοινής γνώμης λαών που ζουν χιλιάδες χιλιόμετρα μακριά από τον πομπό του προπαγανδιστικού μηνύματος⁵³.

⁵² Το Βήμα, (5 Μαΐου 2013), <http://www.dailymail.co.uk/sciencetech/article-2630473/The-terrifying-reality-3D-printed-guns-Devices> (11 Σεπ 2015)

⁵³ Cull, N. J., 'Public Diplomacy before Gullion: The Evolution of a Phrase'. In: N. Snow

2. Ευρωπαϊκός Στρατός

2.1 Οι Αποτυχημένες Προσπάθειες Δημιουργίας Θεσμών Άμυνας στην Ευρώπη.

Η EDC (European Defense Committee) το 1952, η οποία αποσκοπούσε στη συγχώνευση των στρατιωτικών δυνάμεων των έξι ιδρυτικών χωρών, ήταν σαφώς ένα αποφασιστικό βήμα στην περεταίρω εξέλιξη της Ευρωπαϊκής Ολοκλήρωσης, αλλά και της Ευρωπαϊκής πολιτικής άμυνας και ασφάλειας γενικότερα. Το 1954 η προσπάθεια φάνηκε να αποτυγχάνει, με τη μη κύρωση, του κατά πολλούς «πρώτου Ευρωπαϊκού Συντάγματος»⁵⁴ και την απόρριψη της Συνθήκης της EDC από τη Γαλλία. Τον επόμενο βέβαια χρόνο, το σύμφωνο των Βρυξελλών του 1948, τροποποιήθηκε με ένα πρόσθετο πρωτόκολλο το οποίο υπογράφηκε και τέθηκε σε ισχύ το 1955, ως η «συμφωνία των Παρισίων», με το οποίο προβλέπονταν η συμμετοχή της Δυτικής Γερμανίας και της Ιταλίας στη Ένωση Δυτικής Ευρώπης (WEU), χωρίς όμως και πάλι να επιτευχθεί η μετάβαση από την απλή διακυβερνητική συνεργασία σε υπερεθνική διακυβέρνηση.⁵⁵ Τα επόμενα χρόνια η έννοια της συλλογικής άμυνας έγινε ο κεντρικός πυλώνας της ΔΕΕ, με τη ρητή δέσμευση για παροχή άμεσης βοήθειας σε περίπτωση απειλής κάποιου κράτους μέλους, ως απόρροια του άρθρου 5 της Συνθήκης των Βρυξελλών. Η Ευρωπαϊκή πολιτική άμυνας που εκφράζονταν από τη δημιουργία της ΔΕΕ, διαφοροποιούσε κατά κάποιο τρόπο την οπτική με την οποία έβλεπαν μέχρι τότε την έννοια της σταθερότητας και της ειρήνης τα κράτη μέλη στην Ευρώπη, η όποια βασιζονταν κυρίως στην οικονομική και κοινωνική σταθερότητα και ασφάλεια, χωρίς καμία αναφορά σε στρατιωτική συμβολή σε αυτή. Τη δεδομένη στιγμή όμως, αποφασιστική ήταν η δυναμική παρουσία του NATO, το οποίο εξασφάλιζε κατά κάποιον τρόπο μία εφεδρεία δυνάμεων, έτοιμη να κάνει πράξη τα ευχολόγια και τις θεωρίες περί κοινής πολιτικής άμυνας στην Ευρώπη. Το αντίπαλο δέος ήταν η Σοβιετική Ένωση, η οποία φρόντισε να απαντήσει στην ενθουλάκωση της Δυτικής Γερμανίας στους κόλπους της ΔΕΕ, με τη δημιουργία του Συμφώνου της

and P. M. Taylor, eds. Routledge Handbook of Public Diplomacy. Oxon: Routledge ,2009. Κεφ 3 σελ 19.

⁵⁴ Griffiths R.T., Europe's First Constitution: The European Political Community 1952-1954 (London: Federal Trust for Education and Research, 2000

⁵⁵ Bloed A. and Wessels R., The changing functions of the Western European Union, Dordrecht, Boston: M. Nijhof, 1994

Βαρσοβίας,⁵⁶ με απώτερο σκοπό τον έλεγχο των στρατιωτικών δυνάμεων της Ανατολικής Γερμανίας και την παραμονή σοβιετικών στρατευμάτων όσο γίνονταν πιο κοντά στη δύση.⁵⁷

Μετά την κατάρρευση της Σοβιετικής Ένωσης και τη διάλυση του Συμφώνου της Βαρσοβίας, οι χώρες της Ανατολικής Ευρώπης αρχίζουν να πλησιάζουν τη δύση, ως φίλα προσκείμενες πλέον, παρά το γεγονός ότι μέχρι τότε ήταν εχθρικές χώρες. Το ΝΑΤΟ και οι ΗΠΑ δεν έχασαν την ευκαιρία να κάνουν πράξη την ιδέα της συλλογικής άμυνας προσπαθώντας σε διάφορες περιπτώσεις, να δώσουν τη συγκεκριμένη χρονική στιγμή, νέο νόημα στην ύπαρξη της Βορειοατλαντικής συμμαχίας, αφού πλέον εξέλειπε ο κίνδυνος εξ ' ανατολών, κάνοντας σημαία του την προάσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, την κατάπαυση των εμφύλιων πολέμων, την επιβολή διεθνούς σταθερότητας, την καταπολέμηση της τρομοκρατίας και τον περιορισμό των όπλων μαζικής καταστροφής. Στην κίνηση αυτή πρωταγωνίστησε και η ΕΕ με τη συμμετοχή της κυρίως σε επιχειρήσεις διατήρησης της ειρήνης σε συνεργασία με το ΝΑΤΟ, ως μέρος των Combined Joint Task Force⁵⁸, χωρίς όμως να επισημοποιείται μία μόνιμη συνεργασία των δύο αυτών δρώντων.

2.2 Η Πρόθεση Σύστασης του Ευρωστρατού από τις Αρχές του 20 Αιώνα.

Με την Τελική Πράξη στο Ελσίνκι 1999, άρχισε για πρώτη φορά να σκιαγραφείται το περίγραμμα της οικοδόμησης δυνατοτήτων της ΕΕ για στρατιωτικό -πολιτική αντιμετώπιση των κρίσεων, χωρίς όμως να συγκεκριμενοποιείται η στρατηγική που θα έπρεπε να ακολουθηθεί. Στο άρθρο 11 της Συνθήκης της ΕΕ καθορίζονταν οι αντικειμενικοί σκοποί της CFSP (Common Foreign and Security Policy), οι οποίοι όμως έμοιαζαν περισσότερο με ευχολόγιο και γενικές αρχές, χωρίς πρακτική αξία παρά με

⁵⁶ Το Βήμα , "Οι μεγάλες Συνθήκες" Τα κράτη που προσχώρησαν ήταν Αλβανία, Τσεχοσλοβακία, Βουλγαρία , Ουγγαρία, Ανατολική Γερμανία , Πολωνία , Ρουμανία, Σοβιετική Ένωση και ως παρατηρητές η Κίνα , η Βόρειος Κορέα και το Βόρειο Βιετνάμ, Διαθέσιμο στο <http://www.tovima.gr/relatedarticles/article/?aid=153436> (23 Σεπτεμβρίου 2015)

⁵⁷ Nation R.C., Bleack Earth, Red Star: A History of Soviet Security Policy, 1917- 1991 (Ithaca: Cornell University Press, 1992, σελ 219

⁵⁸ CJTFs Combined Joint Task Forces (Διακλαδικές- Συνδυασμένες Επιχειρησιακές Δυνάμεις) είναι διακρατικές δυνάμεις Στρατού Ναυτικού και Αεροπορίας που είναι διαμορφωμένες κατά τέτοιο τρόπο ώστε να μπορούν να ικανοποιήσουν όλες τις αποστολές που μπορεί να αναλάβει το ΝΑΤΟ

καθορισμό πολιτικής. Όσον αφορά στις στρατιωτικές επιχειρήσεις που θα μπορούσε να αναλάβει η ΕΕ, γίνονταν μνεία στις αποστολές τύπου ΠΕΤΕΡΣΒΕΡΓΚ⁵⁹, αλλά χωρίς να δίνεται καμία οδηγία σχετικά με τον τρόπο εκτέλεσης και τις συνθήκες που πιθανόν να επέτρεπαν τη χρήση στρατιωτικών δυνάμεων.

Η έννοια της άμυνας δεν καθορίζεται από κάποια διάταξη των Συνθηκών της ΕΕ. Στο πλαίσιο της ΚΕΠΑΑ, είναι μία έννοια στην οποία μπορεί να αποδοθεί ad hoc ερμηνεία που απεικονίζει τη δεδομένη κατάσταση τη δεδομένη χρονική στιγμή. Στο Άρθρο 42 ΣΕΕ της Συνθήκης της Λισαβόνας εμπεριέχεται η εντολή προς το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο να αναπτύξει, με consensus (ομοφώνως), κοινή αμυντική πολιτική εντός της ΕΕ, η οποία σύμφωνα με τον συντάκτη της θα οδηγήσει σε κοινή άμυνα. Ως εκ τούτου, γίνεται διάκριση μεταξύ μιας κοινής αμυντικής πολιτικής και κοινής άμυνας «per se».

Ο θεσμός της ΕΕΑΣ, εξωτερικές δράσεις της ΕΕ, δε δημιουργήθηκε από τη μία μέρα στην άλλη αλλά ήταν η ομαλή μετάβαση από τη στιγμή της δημιουργίας της πρώτης φάσης της Ευρωπαϊκής Κοινότητας μέχρι σήμερα. Η αρχική ιδέα μάλιστα συνυπήρχε παράλληλα με τη σκέψη για διαμόρφωση ενιαίας πολιτικής έναντι των γειτονικών χωρών της ΕΕ. Όμως τα ευχολόγια για σφαιρική και ολοκληρωμένη πολιτικο-στρατιωτική αντιμετώπιση των κρίσεων δεν ήταν αρκετά ισχυρά, για να αντιμετωπιστεί στην πράξη μία οξεία κρίση όπως για παράδειγμα αυτή στο Ιράκ. Η ΕΕ απέτυχε να εφαρμόσει στην πράξη το όραμά της για καθορισμό της διαδικασίας λήψης κοινής απόφασης αντιμετώπισης εκτάκτων καταστάσεων. Απεδείχθη περίτρανα ότι ο καθορισμός της στρατηγικής δράσης από μόνος του δεν είναι αρκετός, αλλά απαιτείται η έκδοση συγκεκριμένων οδηγιών που αφορούν στις δυνατότητες και στα μέσα που απαιτούνται για την δημιουργία ενός οργάνου, έτοιμο να αντιδράσει με επιτυχία σε οιαδήποτε κρίση εμφανιστεί. Οι χώρες που υποστήριζαν την επέμβαση στο Ιράκ βρήκαν την ευκαιρία να προσεγγίσουν την πολιτική των ΗΠΑ, αφού έβλεπαν μεγάλη ομοιότητα στην εκτίμηση της απειλής στην οποία είχε καταλήξει η άλλη πλευρά του Ατλαντικού.

59

Europedia.Moussis.eu

Διαθέσιμο

στο

http://www.europedia.moussis.eu/books/Book_2/3/8/2/3/?lang=gr&all=1&s=1&e=10

(06 Νοεμβρίου 2015)

Ως φυσική συνέπεια των προσπαθειών ήταν η πρώτη αυτόνομη στρατιωτική αποστολή που ανέλαβε ποτέ η ΕΕ, εκτός Ευρώπης, χωρίς τη χρήση μέσων και υλικών του NATO, από 12 Ιουνίου έως 1 Σεπτεμβρίου του 2003 στη Δημοκρατία του Κονγκό.⁶⁰ Από τότε όμως, παρά το γεγονός ότι έχουν γίνει φιλότιμες προσπάθειες, όσον αφορά στην από κοινού ανάπτυξη προγραμμάτων στον τομέα της αεροναυτικής και αεροδιαστημικής από τις χώρες της ΕΕ, με τη δημιουργία της EADS (European Aeronautic Defense and Space Company), ή τα προγράμματα Thales και Augousta Westland, λίγα πράγματα φαίνεται να έγιναν όσον αφορά στη συντονισμένη προσπάθεια ανάπτυξης της αγοράς οπλικών συστημάτων στη θάλασσα και στην ξηρά⁶¹. Αντίθετα οι ΗΠΑ κυριαρχούν στο χώρο της πολεμικής βιομηχανίας, δεδομένου ότι έχουν ένα μόνιμο και αξιόπιστο πελάτη, το NATO.

Η εξάρτηση λοιπόν αυτή της ΕΕ από βιομηχανίες που ουσιαστικά είναι προσανατολισμένες στις ανάγκες και τις απαιτήσεις της Βόρειο Ατλαντικής Συμμαχίας, είναι ένα βασικό στοιχείο που επιδρά αρνητικά στην προσπάθεια συγκρότησης και οργάνωσης ενός ενιαίου στρατιωτικού φορέα στην Ευρώπη. Η νέα παγκόσμια οικονομική κρίση έχει επηρεάσει και τις μεγάλες Ευρωπαϊκές χώρες, Γερμανία, Γαλλία, Μεγάλη Βρετανία, γεγονός που έχει άμεσες επιπτώσεις, όσον αφορά στον προϋπολογισμό τους σε στρατιωτικές δαπάνες, τόσο για εσωτερική κατανάλωση, όσο και για τις ανάγκες των στρατιωτικών οντοτήτων που έχουν δημιουργηθεί στη γηραιά ήπειρο. Αναφέρομαι στα περίφημα Battle Groups (Σχηματισμοί Μάχης)⁶², τα οποία ουδέποτε έχουν ενεργοποιηθεί μέχρι σήμερα, καθώς και στις διμερείς, ή και πολυμερείς καμιά φορά στρατιωτικές οντότητες που δημιουργήθηκαν, είτε ad hoc για κάποια επιχείρηση, είτε με προοπτική μελλοντικής ανάπτυξής τους στην ευρύτερη γειτονιά της Ευρώπης. Όλες όμως οι πρωτοβουλίες πάντοτε πρέπει να έχουν στο πλευρό τους την πολιτική βούληση όλων των κρατών

⁶⁰ The operation, code-named ARTEMIS, was conducted in accordance with the United Nations (UN) Security Council Resolution 1484 (30 May 2003) . http://www.eeas.europa.eu/csdp/missions-and-operations/artemis-drc/index_en.htm (18 Οκτωβρίου 2015).

⁶¹ Whitney N., Reengineering Europe's Security and Defence Policy, European Council on Foreign Relations Policy, paper 38, Λονδίνο 2008, Διαθέσιμο στο: http://ecfr.3cdn.net/c66a5b8b70f2e804a0_6xm6iywb0.pdf (4 Οκτωβρίου 2015)

⁶² COMMON SECURITY AND DEFENCE POLICY EU BATTLEGROUPS Διαθέσιμο στο https://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/esdp/91624.pdf 30 Οκτωβρίου 2015)

μελών, μέσα από τη διαδικασία consensus, γεγονός που όπως έχει αποδειχτεί ως σήμερα, είναι εκ των πραγμάτων αρκετά δύσκολη υπόθεση.

Αν υποθέσουμε ότι οργανώνεται επιτυχώς ο Ευρωπαϊκός Στρατός, τι σχέση μπορεί να έχει με τις δυνάμεις του NATO; και ποιος θα είναι ο ρόλος των μονάδων που θα πρέπει να είναι κάτω από «δύο καπέλα», αυτό της Ευρώπης και εκείνο της Βορειοατλαντικής Συμμαχίας; Τι ρόλο θα παίξουν οι ΗΠΑ; και πόσο ανησυχητικό μπορεί να είναι κάτι τέτοιο; Πως θα ξεπεραστούν οι διαφωνίες για ένα τέτοιο εγχείρημα; Η Δανία για παράδειγμα έχει γνωστοποιήσει τη ρήτρα opt-out⁶³, και δεν συμμετέχει στη χρηματοδότηση των επιχειρήσεων της ΚΕΠΠΑ, ενώ παράλληλα ως ανεξάρτητη χώρα χρηματοδοτεί ενέργειες και προγράμματα που θεωρεί η ίδια ότι έχουν να προσφέρουν όφελος στο κράτος τους. Ένα απλό παράδειγμα έλλειψης ομοφωνίας ήταν η διαφορά που προέκυψε, πρόσφατα μετά την έναρξη των επιχειρήσεων στην Ουκρανία, όπου ήταν αδύνατο να συμφωνήσουν τα κράτη στις κυρώσεις κατά της Ρωσίας. Πολύ δε περισσότερο, θα βρεθούν μπροστά σε αδιέξοδο εάν πρόκειται για συμφωνία που θα αφορά στον τρόπο χρηματοδότησης και στο μέγεθος των δυνάμεων, που θα κλιθούν να συνεισφέρουν όλες οι χώρες.

Το μόνο ίσως ελπιδοφόρο σημάδι για τους υπερασπιστές της ιδέας της δημιουργίας ενιαίου Ευρωπαϊκού στρατού, είναι το γεγονός ότι η εξωτερική πολιτική της ΕΕ περνάει πλέον μέσα από την EEAS, η οποία σε τελική ανάλυση, μπορεί να είναι ο εκφραστής της βούλησης των δύο θεσμών, Ευρωπαϊκής Επιτροπής και ΕΕΑΣ, δια μέσου της επικεφαλής της, αφού τόσο αυτή, όσο και ο πρόεδρος Γιούνκερ⁶⁴, έχουν εκφραστεί ανοιχτά για την επιθυμία τους να υλοποιηθεί μία τέτοια πρόταση.

Όμως ας αναλογιστούμε ότι κάποια πράγματα που φαίνονται λογικά σήμερα ίσως να τύχουν αντίδρασης την επόμενη μέρα και αντίστροφα. Αν θυμηθεί κανείς το σύνθημα με το οποίο γεννήθηκε το NATO, όπως αυτό εκφράστηκε από τον πρώτο Γενικό Γραμματέα, Λορντ Ισμάι, «Americans in, Russians out, Germans down»⁶⁵ και το

⁶³ <http://www.fmn.dk/eng/allabout/Pages/TheDanishDefenceOpt-Out.aspx> (18 Οκτωβρίου 2015).

⁶⁴ Juncker calls for EU army Διαθέσιμο στο <http://www.reuters.com/article/2015/03/08/us-eu-defence-juncker-idUSKBN0M40KL20150308#BKEg9DXTDjgV4LM0.97> (23 Ιουλίου 2015)

⁶⁵ Η ένταξη της Δυτικής Γερμανίας στο NATO, εφημερίδα «καθημερινή» (1 Δεκ 2013)

συγκρίνει με τη σημερινή κατάσταση θα διαπιστώσει την τεράστια διαφορά στη θέση της Γερμανίας, η οποία από ταπεινωμένη και δακτυλοδεικτούμενη έφτασε να ορίζει τις τύχες εκατομμυρίων ανθρώπων ανά τον κόσμο. Όταν μάλιστα 22 μέλη της ΕΕ είναι ταυτόχρονα και μέλη του ΝΑΤΟ πως θα μπορούσε να υλοποιηθεί η οργάνωση του Ευρωστρατού ο οποίος σύμφωνα με τη δήλωση του προέδρου της Επιτροπής, κ. Γιούνκερ, θα αποτελούσε το φορέα υποστήριξης των συμφερόντων της Ευρωπαϊκής Ένωσης ανά τον κόσμο, με γνώμονα πάντα τη διασφάλιση της ειρήνης και την αποτροπή εντάσεων μεταξύ τρίτων χωρών ή εσωτερικές εμφύλιες συγκρούσεις;

Το δεύτερο επιχείρημά του προέδρου Γιούνκερ είναι ότι, η συγκρότηση και μόνο του κοινού στρατού, θα αποτελούσε την εγγύηση ότι δεν πρόκειται να υπάρξει ένταση μεταξύ των Ευρωπαϊκών κρατών. Ο σκοπός τέλος της δημιουργίας του, σύμφωνα πάντα με τον ίδιο, είναι η ύπαρξη ενός φορέα που θα είναι έτοιμος να απαντήσει σε οποιαδήποτε απειλή υπάρξει στα σύνορα κάποιου κράτους μέλους, υλοποιώντας ένα πάγιο αίτημα των μικρών κυρίως χωρών, όπως είναι η Ελλάδα, για ταύτιση των δικών τους συνόρων με αυτά της Ευρώπης. Το τελευταίο αυτό σημείο είναι ίσως το μόνο σημείο στο οποίο δείχνουν να συμφωνούν οι Βρετανοί,⁶⁶ οι οποίοι όμως γενικότερα αντιτίθενται στην ιδέα της ενσάρκωσης των προτάσεων Γιούνκερ.

Ο τελικός σκοπός είναι η δημιουργία ενός Ευρωπαϊκού στρατού υπό τον πλήρη έλεγχο του κοινοβουλίου, σύμφωνα με τη δήλωση του Γερμανού ΥΠΕΞ το Φεβ 2010 στην Ευρωπαϊκή σύνοδο ασφαλείας. Την άποψη αυτή μοιράζονταν ο Ιταλός και ο Πολωνός ομόλογός του. Παρά τις αντιρρήσεις της Μεγάλης Βρετανίας και κάποιων άλλων Ευρωπαϊκών κρατών, η συζήτηση για τη δημιουργία Ευρωστρατού έχει αρχίσει και πάλι προσφάτως. Δεν αποκλείεται βέβαια το ενδεχόμενο, η Βρετανία να έχει περιορίσει τις αντιρρήσεις, προσδοκώντας τη δημιουργία ενός Ευρωπαϊκού στρατού, ο οποίος θα είναι το στήριγμα του ΝΑΤΟ. Να είναι δηλαδή μία δεξαμενή δυνάμεων που δεν θα εξαρτάται από τη διακριτική ευχέρεια των Ευρωπαϊκών χωρών να προσφέρουν ad hoc δυνάμεις μέσα από τη χρονοβόρα διαδικασία του

<http://www.kathimerini.gr/505200/article/epikairothta/kosmos/h-enta3h-ths-dytikhs-germanias-sto-nato> (5 Ιουλίου 2015)

⁶⁶Εφημερίδα το Βήμα (22 Μαρ 2015), Η αντίδραση των Βρετανών, Διαθέσιμο στο <http://www.tovima.gr/world/article/?aid=687891> (12 Οκτ 2015)

Force Generation proses, αλλά να υπάρχουν διαθέσιμες δυνάμεις, έτοιμες να κινηθούν όπου απαιτηθεί επ' ωφελεία του NATO.

Ένα άλλο επιχείρημα υπέρ της δημιουργίας Ευρωστρατού θα μπορούσε να είναι ότι, ένας πολιτικά και οικονομικά ισχυρός οργανισμός, όπως είναι η ΕΕ, η οποία έχει πλέον κυρίαρχο ρόλο παγκοσμίως, θεωρεί φυσικό επακόλουθο τη δημιουργία δυνάμεως επιβολής και ελέγχου συμμόρφωσης, σε ενδεχόμενες κυρώσεις σε τρίτα κράτη, στην περίπτωση που οι κυβερνήσεις τους παραβιάζουν τους κανόνες διεθνούς δικαίου.

Η οργάνωση της EEAS, με επικεφαλής την Υπάτη εκπρόσωπο για θέματα εξωτερικών και άμυνας, η οποία ταυτόχρονα έχει τα καθήκοντα του αναπληρωτή προέδρου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, αφήνει ανοιχτό το ενδεχόμενο να φιλοξενήσει στους κόλπους της έναν στρατιωτικό σχηματισμό ο οποίος θα μπορούσε να ενσαρκώσει το μέσον επιβολής των αποφάσεων του Συμβουλίου της Ευρώπης, δια στόματος του επικεφαλής της EEAS, HR/VP, ακόμη και με την επέμβαση στρατιωτικών δυνάμεων εκτός των εδαφών της Ευρώπης.

Πέραν όλων των παραπάνω πρωτοβουλιών κατά την τελευταία συζήτηση στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, την 21 Ιανουαρίου 2016, για τις επιχειρήσεις ΚΕΠΠΑ, με θέμα την εφαρμογή των σχετικών διατάξεων της Συνθήκης της Λισαβόνας η, η οποία αποτελεί τον διακαή και ανεκπλήρωτο πόθο των Πρόεδρων του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, και του Υπάτου Αντιπροσώπου για θέματα Εξωτερικής πολιτικής, άμυνας και ασφάλειας της ΕΕ, με θέμα «Implementation of the Lisbon Treaty provisions on the Common Security and Defence Policy (CSDP)»⁶⁷, λήφθηκε η [2015/3034\(RSP\)](#)⁶⁸.

⁶⁷ Συγκεντρωτικός Πίνακας με τις αποφάσεις του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου για Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση στον τομέα της Άμυνας με την εφαρμογή των σχετικών διατάξεων της Συνθήκης της Λισαβόνας **European Parliament resolutions calling for the implementation of the Lisbon Treaty provisions on CSDP, and the Treaty articles concerned, Βλέπε Παράρτημα «Ε »**

⁶⁸ European Parliament resolution of 21 January 2016 on the mutual defense clause (Article 42(7) TEU) (2015/3034(RSP))
<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=TA&language=EN&reference=P8-TA-2016-0019> (20 Φεβ 2016)

Μια προσεκτική μελέτη της απόφασης αυτής οδηγεί σε συμπεράσματα που δικαιολογούν απόλυτα την αισιοδοξία, όσον αφορά στην πρόθεση υλοποίησης ενός μόνιμου στρατιωτικού θεσμού της ΕΕ. Συγκεκριμένα στην παράγραφο 11 αυτής προτείνεται η δημιουργία ενός νέου μόνιμου πολιτικό - στρατιωτικού στρατηγείου το οποίο θα λειτουργεί τόσο σε στρατηγικό όσο και σε επιχειρησιακό επίπεδο, δηλαδή θα είναι επανδρωμένο με επιτελείο πολιτικό - στρατιωτικής σύνθεσης, το οποίο θα είναι πλέον υπεύθυνο για τη σχεδίαση των επιχειρήσεων για καταστάσεις έκτακτης ανάγκης και κρίσεων, στο πλαίσιο της Συλλογικής Άμυνας το οποίο θα συνεργάζεται στενά με τις ήδη υπάρχουσες δομές του ΝΑΤΟ. Στο άρθρο 18 αναφέρεται ρητά ότι η ενεργοποίηση της ρήτρας αμοιβαίας βοήθειας είναι η μοναδική ευκαιρία να τεθούν οι βάσεις για μια ισχυρή και ανθεκτική Ευρωπαϊκή Άμυνα. Αναφέρει ότι είναι κοινή πεποίθηση όλων των χωρών ότι μόνο εάν διαθέτει αυτόνομη δυνατότητα άμυνας και ασφάλειας η ΕΕ θα είναι έτοιμη και εφοδιασμένη με τις απαραίτητες λειτουργίες για να αντιμετωπίσει κάθε πιθανή απειλή η πρόκληση προερχόμενη τόσο από το εξωτερικό όσο και από το εσωτερικό της. Σημαντική άλλωστε φαίνεται να είναι και η τελευταία παράγραφος στην οποία αναφέρεται ότι η «παρούσα» απόφαση πρέπει να προωθηθεί για περαιτέρω εξέταση και στους προέδρους του ΕΣ, της ΕΕ, του ΣΕΕ, της επικεφαλής της ΕΕΑΣ, του ΓΓ του ΝΑΤΟ, του ΓΓ των ΗΕ, τον Πρόεδρο των ΗΠΑ καθώς και στο Συμβούλιο Ασφαλείας των ΗΠΑ.

2.3 Ευρωπαϊκός Στρατός και Διεθνές Δίκαιο.

Η πορεία προς τη δημιουργία ενιαίου Ευρωπαϊκού στρατού σαφώς πρέπει να ακολουθεί τους κανόνες διεθνούς δικαίου. Ποια είναι όμως η νομική υπόσταση μιας κοινής στρατιωτικής δύναμης, δεδομένης της αναγκαστικής μετάβασης από την εθνική κυριαρχία σε κοινή διακυβέρνηση; Σίγουρο είναι ότι η ΚΕΠΑΑ (Κοινή Ευρωπαϊκή Πολιτική Ασφάλειας και Άμυνας) , προσδίδει προστιθέμενη αξία στο πολιτικό κύρος της ΕΕ

Η συνθήκη της Λισαβόνας συνέβαλε στην εξέλιξη μέτρων για την ενίσχυση της συνεργασίας στον τομέα της ασφάλειας, διευκολύνοντας τις διακρατικές σχέσεις. Δεν υποβάθμισε το κυρίαρχο κράτος, το οποίο παρέμεινε ο κύριος δρών, τόσο στο

σχεδιασμό, όσο και στην εκτέλεση των αποστολών ασφαλείας, ούτε έθεσε περιορισμούς στον κεντρικό ρόλο του NATO, σ' αυτόν τον τομέα. Το γεγονός ότι στη διαδικασία λήψης αποφάσεων παραμένει σε ισχύ ο κανόνας της ομοφωνίας, συνεπάγεται ότι η πολιτική κοινής άμυνας και ασφάλειας δεν μπορεί να φτάσει εύκολα σε υπερεθνικό επίπεδο. Όμως με το άρθρο 42 η συνθήκη της Λισαβόνας, επιτρέποντας την ύπαρξη του μόνιμου μηχανισμού στρατιωτικής συνεργασίας μεταξύ των κρατών μελών, προάγει τη δυνατότητα του Συμβουλίου να λαμβάνει αποφάσεις ως ξεχωριστή οντότητα. Έτσι η απαίτηση για ομοφωνία, δε μειώνει την μεγάλη σημασία της δυνατότητας λήψης αποφάσεων από το Συμβούλιο, το οποίο μάλιστα συνιστά στα κράτη μέλη να υιοθετούν τις αποφάσεις αυτές, μέσα από τα θεσμικά τους όργανα. Προάγεται η ιδέα της μετάβασης από κοινή πολιτική άμυνας και ασφάλειας σε «κοινή άμυνα και ασφάλεια», κάτι που παραπέμπει στη σταδιακή ανάπτυξη κοινού Ευρωπαϊκού στρατού. Η δυνατότητα αυτή του Συμβουλίου να αποφασίζει, μπορεί από κάποιους να θεωρηθεί ως κάτι τελείως διαφορετικό από αυτό που κάποιοι άλλοι αποκαλούν απλά «ευρωπαϊκή ολοκλήρωση»⁶⁹

Με το άρθρο 24(3) της ίδιας συνθήκης, οι αποφάσεις για την ΚΕΠΑΑ δεν εμπίπτουν στην δικαιοδοσία του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Εδώ θα μπορούσαν να υπάρξουν ερωτηματικά σχετικά με το αν θα μπορούσε ο υποτιθέμενος Ευρωπαϊκός Στρατός να θεωρηθεί ότι είναι υποκείμενο του διεθνούς δικαίου⁷⁰ και αν μπορεί να έχει νομική προσωπικότητα. Να έχει δηλαδή δικαιώματα και υποχρεώσεις σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο. Να μπορεί να συνάπτει συμβόλαια με επιχειρήσεις τρίτων χωρών, κατά τη διάρκεια μιας αποστολής εκτός Ευρώπης, η να αγοράζει υλικά από την τοπική και διεθνή αγορά. Σχεδόν όλα αυτά τα ερωτήματα της πολιτικής προμηθειών είναι κάτω από την ομπρέλα της EDA, (European Defense Agency), η οποία παίζει το ρόλο του διαμεσολαβητή μεταξύ εταιρειών ΕΕ και κρατών μελών, για τη βελτίωση της παραγωγικής διαδικασίας, με προσανατολισμό κυρίως στις υπάρχουσες ανάγκες και όχι στα διαθέσιμα στην αγορά προϊόντα, στη δημιουργία

⁶⁹ Graf von Kielmansegg S., *The European Union's Competences in Defense Policy-Scope and Limits* European Law Review Baden-Baden, 2007 τόμος 32, σελ 213,217,226

⁷⁰ Barberis J., 'Nouvelles questions concernant la personnalité juridique internationale', 179 Rec. Cours 1983-I, pp. 161-170; G. Gaja, *First Report on the Responsibility of International Organisations*, UN DocA/CN.4/532, 27 March 2003, § 15, p. 8 ("an entity has to be regarded as a subject of international law even if only a single obligation is imposed on it under international law")

Χαράζει δηλαδή η ίδια την πολιτική επενδύσεων των εταιρειών που πηγάει από τις υπάρχουσες ανάγκες των ΕΔ των Ευρωπαϊκών χωρών.⁷¹

Επιπλέον ερωτηματικά, που εγείρονται είναι το ποιες θα είναι οι υποχρεώσεις που πηγάζουν από το σεβασμό των κανόνων του ανθρωπιστικού δικαίου, όταν ο Ευρωστρατός θα αποτελείται από προσωπικό διαφόρων εθνικοτήτων, που θα προέρχονται από κράτη με διαφορετικό σύστημα δικαίου; Ή τέλος ποιο θα είναι το νομικό καθεστώς που θα διέπει τα στελέχη που θα υπηρετούν σ' αυτόν; Η ΕΕ δεσμεύεται από τους κανόνες Jus ad bellum του ΧαρΗΕ σε κάθε περίπτωση. Αυτό θεωρείται δεδομένο αφού αναφέρεται καθαρά στη Συνθήκη της Λισαβόνας, όπου υπάρχει ρητή απαγόρευση χρήσης βίας.⁷² Επίσης υπάρχει η Δήλωση (Αρ. 13 της Συνθήκης της Λισαβόνας, σύμφωνα με την οποία η ΕΕ και τα κράτη μέλη της θα δεσμεύονται από τις διατάξεις του ΧαρΗΕ και ειδικότερα από την πρωταρχική τους υποχρέωση να συνεισφέρουν στη διατήρηση της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας). Οι μέχρι σήμερα αποστολές που έχει αναλάβει η ΕΕ είναι σύμφωνες με το διεθνές δίκαιο, όσον αφορά στην ύπαρξη πρόσκλησης ή συναίνεσης της νόμιμης κυβέρνησης του φιλοξενούντος κράτους, μετά από στρατιωτική συμφωνία, η οποία είτε επικυρώθηκε από το ΣΑ, είτε προηγήθηκε ανάλογη απόφαση του ΣΑ. Υπάρχει όμως η περίπτωση της επέμβασης στο Κόσσοβο, κατά την οποία δεν υπήρχε η έγκριση του ΣΑ. Η Ρωσία αντέδρασε κηρύσσοντας την επέμβαση παράνομη.⁷³

Για κάθε επιχείρηση στην οποία συμμετείχε η ΕΕ εξέδιδε τυποποιημένες στρατιωτικές οδηγίες που αφορούσαν στις διμερείς διακρατικές συμφωνίες στρατιωτικού ενδιαφέροντος, τις ονομαζόμενες (SOFAs Status of Forces Agreement και SOMAs Status of Mission Agreement). Στην πρώτη SOMA⁷⁴ που υπογράφηκε δεν αναγράφονταν εάν υποχρεούνται τα στρατεύματα να εφαρμόζουν της αρχές δικαίου της χώρας όπου ενεργούν. Αλλά και στις επόμενες περιπτώσεις όπου υπήρχε τέτοια

⁷¹ Ενημέρωση αποστολής-δραστηριοτήτων της ΕΔΑ στο CSDP Orientation Course, Βρυξέλλες 7-11 Σεπ 2015

⁷² Άρθρο 3(5), σύμφωνα με το οποίο "In its relations with the wider world, the Union shall ... contribute to the strict observance and the development of international law, including respect for the principles of the United Nations Charter"

⁷³ Shchedrov O., 'Russia Says New EU Role in Kosovo "not Impossible"', Reuters, December 2007, <http://www.alertnet.org/thenews/newsdesk/L21190769.htm>

⁷⁴ UN Model SOFA, UN Doc. A/45/594, παρ 6, 9 October 1990

αναφορά, στόχευε απλά στη συμμόρφωση στους κανόνες προστασίας του περιβάλλοντος και της προστασίας των αρχαιοτήτων και κειμηλίων. Παρόμοια παράληψη μπορεί επίσης να θεωρηθεί η έλλειψη ρητής αναφοράς στα κείμενα των SOMA's SOFA's, όσον αφορά στη μη ρητή δέσμευση των δυνάμεων από κανόνες του ανθρωπιστικού δικαίου και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Μοναδικές εξαιρέσεις αποτελούν οι περιπτώσεις των αποστολών της AMIS AU SOMA (Military mission in Somalia) και EUFOR DR Congo (European Union Force in Democratic Republic of Congo). Προφανές είναι βέβαια ότι παρά το γεγονός της μη ρητής αναφοράς αυτής στις SOMAs και SOFAs, υπάρχει γενικότερη πρόβλεψη από τα νομικά όργανα της ΕΕ, στο δόγμα της ΚΕΠΠΑ της ΕΕΑΣ, για τις στρατιωτικές επιχειρήσεις καθώς επίσης και στα σχέδια επιχειρήσεων. Επίσης στο άρθρο 6(2)⁷⁵ τη συνθήκης της ΕΕ, αναφέρεται ότι η Ένωση θα σεβαστεί τα θεμελιώδη δικαιώματα, σύμφωνα με τη δέσμευση από την Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την προστασία των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και των θεμελιωδών Ελευθεριών, που υπογράφηκε στη Ρώμη στις 4 Νοεμβρίου 1950 και αποτελεί γενική αρχή του δικαίου

⁷⁵ «The Union shall respect fundamental rights, as guaranteed by the European Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms signed in Rome on 4 November 1950 and as they result from the constitutional traditions common to the Member States, as general principles of Community law».

ΕΝΟΤΗΤΑ ΔΕΥΤΕΡΗ

3. Θεσμικές Διαστάσεις και Πρακτικές Εφαρμογές

3.1 Οι Στρατιωτικές και Πολιτικές Επιχειρήσεις της ΕΕΑΣ στις Δύο Περιοχές Ενδιαφέροντος. Περιγραφή των Επιχειρήσεων – Αποστολή– Τομείς Ανάπτυξης

Το Κέρας της Αφρικής είναι μία περιοχή η οποία ανέκαθεν προκαλούσε το ενδιαφέρον των μεγάλων δυνάμεων. Από την περίοδο ακόμη της αποικιοκρατίας ήταν η γέφυρα μεταξύ Αφρικής και Μέσης Ανατολής. Η γειτνίασή του με τη διώρυγα του Σουέζ, καθώς και με τις πετρελαιοπαραγωγές χώρες, είναι στοιχείο που δίνει ιδιαίτερη οικονομική βαρύτητα στην περιοχή. Χωρίς να παραγνωρίζεται το πλούσιο υπέδαφος ορισμένων από τις Αφρικανικές χώρες, οι οποίες φτάνουν ρυθμούς ανάπτυξης μέχρι και 7% ετησίως⁷⁶, όταν τα υπόλοιπα κράτη παγκοσμίως πασχίζουν να πετύχουν απλά θετικό πρόσημο. Υπάρχουν μεγάλα περιθώρια κέρδους από την εκμετάλλευση της περιοχής HoA (Horn of Africa). Τις τελευταίες όμως δύο δεκαετίες η περιοχή χτυπήθηκε από φυσικές καταστροφές. Η μεγαλύτερη ξηρασία όλων των εποχών, σε συνδυασμό με τις έντονες εμφύλιες συγκρούσεις στο εσωτερικό της, καθώς και οι πολεμικές επιχειρήσεις γειτονικών χωρών όπως η Ερυθραία και η Αιθιοπία, ήταν τα αίτια της κατάρρευσης του κράτους της Σομαλίας.

Η σταδιακή απαγκίστρωση, τόσο των ΗΕ, όσο και της ΑΕ από την περιοχή έδωσε χώρο για εμπλοκή και ανάπτυξη στην ΕΕ, η οποία αυτή τη στιγμή θεωρείται ο ισχυρότερος πυλώνας στήριξης και ανάπτυξης στο Κέρας της Αφρικής. Η ΕΕ έχει επενδύσει στην περιοχή του HoA εκατομμύρια Ευρώ⁷⁷ για παροχή ανθρωπιστικής βοήθειας και για τη δημιουργία υποδομών ανασυγκρότησης των χωρών της περιοχής. Στον τομέα της άμυνας και της ασφάλειας έχουν γίνει ασύλληπτα μεγάλες

⁷⁶ OECD Organization for Economic Co-Operation and Development <http://www.oecd.org/> Διαθέσιμο στο : <http://stats.oecd.org/index.aspx?r=317332> (15 Οκτωβρίου 2015)

⁷⁷ Somalia Funding 2011 Διαθέσιμο στο: <https://encrypted.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=4&cad=rja&uact=8&ved=0CDEQFjADahUKEwjEz7rmteDIAhWGiCwKHB71AUk&url=http%3A%2F%2Fwww.alnap.org%2Fpool%2Ffiles%2Ffundingguidelines.pdf&usg=AFQjCNHJwMNEiyhNJH8fv-BiWjUkmcgYNg&bvm=bv.105841590,d.bGg> (29 ΟΚΤ 2015)

δαπάνες χρημάτων⁷⁸. Ειδικότερα, η δραστηριότητα των πειρατικών πλοίων στην ανοιχτή θάλασσα της Σομαλίας, ήταν μία πρόκληση για την Ένωση, που δε δίστασε να ξεδιπλώσει τον ήδη ώριμο μηχανισμό στήριξης των αδύναμων και αναξιοπαθούντων Αφρικανικών χωρών και να δράσει σύμφωνα με το Κεφ VII του ΧαρΗΕ, κατόπιν της απόφασης 2020 του ΣΑ.⁷⁹

Με γνώμονα πάντα τον τελικό σκοπό, που δεν είναι άλλος από την ανάκτηση στα δικά τους χέρια, των Αφρικανικών χωρών, τις τύχες των λαών τους, η ΕΕΑΣ εντατικοποίησε της προσπάθειές της για την εξάλειψη της φτώχειας, της πείνας, της βίαιης συμπεριφοράς απέναντι σε ευπαθείς ομάδες, όπως είναι οι γυναίκες και τα παιδιά, την εξάλειψη της διαφθοράς και την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Αυτό άλλωστε προστάζει και το καταληκτικό κείμενο της συνόδου κορυφής του ΟΗΕ το 2005⁸⁰, για μία περιοχή όπως αυτή του ΗοΑ. Η ΕΕ «έστησε» την πρώτη επιχείρηση στην περιοχή του Ινδικού Ωκεανού, την EUNAVFOR ATALANTA από το 2008, για την αντιμετώπιση της μάστιγας της πειρατείας.

Η πειρατεία, ως απειλή για τη διεθνή ειρήνη και ασφάλεια, ήταν ο λόγος για τον οποίο το ΣΑ αποφάσισε τη λήψη μέτρων, μεταξύ των οποίων η χρήση ένοπλης βίας. Η πρώτη αυτή στρατιωτική, ανεξάρτητη από το ΝΑΤΟ, Ευρωπαϊκή επιχείρηση, που οργανώθηκε στο όνομα της ΚΕΠΑΑ, με πρώτο διοικητή τον Έλληνα κυβερνήτη της Φ/Γ Φρεγάτας «Ψαρά»,⁸¹ αρχικά είχε ως αποστολή την προστασία της νηοπομπής που μετέφερε ανθρωπιστική βοήθεια από τη Μομπάσα στο Μογκαντίσου, μέσω του προγράμματος επισιτιστικής βοήθειας (World Food Program WFP) του ΟΗΕ και εξοπλιστικών υλικών στη Σομαλία από την Αφρικανική Ένωση AMISOM (African Union Military Mission in Somalia). Άμεση βέβαια αποδείχτηκε η ανάγκη προσδιορισμού των διαδικασιών και των νομικών κανόνων για την εκδίκαση και

⁷⁸ Contributions to the Trust Fund for AMISOM, 2009-2011 Contributions Διαθέσιμο στο: <http://www.globalhumanitarianassistance.org/wp-content/uploads/2012/02/gha-somalia-briefing-paper-feb-2012-final.pdf> (29 ΟΚΤ 2015)

⁷⁹ Περράκης Στ., Τσόλκα Ο., Ανθρώπινη Ασφάλεια. Δίκαιο και πολιτικές Σημειώσεις από τις πανεπιστημιακές παραδόσεις εκδ. Ι. Σιδέρης, Αθήνα, 2014, σελ 130

⁸⁰ UN Doc. A/60/L.1, παρ 143

⁸¹ Δημητρίου Α., Η ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΠΕΙΡΑΤΕΙΑ ΣΤΟ ΚΕΡΑΣ ΤΗΣ ΑΦΡΙΚΗΣ, Περιφερειακές και Διεθνείς Επιπτώσεις στην Ασφάλεια, Προσπάθειες Αντιμετώπισης του Φαινομένου, Νέες Προοπτικές Επιλύσεως, BOOKSTARS-ΓΙΩΓΓΑΡΑΣ, Αθήνα, 2012.

τιμωρία των συλληφθέντων πειρατών, αφού ελάχιστη ήταν η εμπειρία και η γνώση στο τομέα αυτό.

3.2. Οι Επιχειρήσεις της ΕΕ Στο Κέρασ της Αφρικής :

3.2.1 EUCAP NESTOR

Τον Ιούλιο του 2012 η ΕΕ εγκαινίασε την αποστολή EUCAP NESTOR, η ύπαρξη της οποίας ανανεώθηκε στις 15 Νοεμβρίου του 2013⁸². Πρόκειται για μία πολιτικού τύπου επιχείρηση, αποστολή της οποίας είναι η παροχή βοήθειας στις φιλοξενούσες χώρες, σ' αυτές δηλαδή που η αποστολή έχει εγκατεστημένα τμήματά της, με το απαραίτητο προσωπικό. Στόχος της είναι η ανάπτυξη της δυνατότητας αυτοεπιβίωσης και λειτουργίας του ίδιου του κράτους. Συνεισφέρει επίσης σε θέματα ασφάλειας στη θάλασσα και επικεντρώνεται στην διαχείριση καταστάσεων που σχετίζονται με την καταπολέμηση της τρομοκρατίας.

Η αρχική σχεδίαση αφορούσε στη δραστηριοποίηση του προσωπικού της EUCAP NESTOR στην περιοχή του κέρατος της Αφρικής , και στον Ινδικό ωκεανό. Το προσωπικό της είναι μοιρασμένο στο Μογκαντίσου, πρωτεύουσα της Σομαλίας, στη Χαργήσα, το Ναϊρόμπι, τις Σεϋχέλλες και το Τζιμπουτί. Από τις δύο τελευταίες όμως απαγκιστρώνεται με γοργούς ρυθμούς, μεταφέροντας υλικά και προσωπικό στις άλλες προαναφερθείσες περιοχές, έτσι ώστε μέχρι το τέλος του 2015 να επικεντρώσει τις προσπάθειές της στη Σομαλία. Η στροφή που συντελείται στην παροχή οδηγιών και εκπαίδευσης και υποστήριξης της ανάπτυξης υποδομών, εξέλιξης και ευημερίας αποκλειστικά στο κράτος της Σομαλίας, κάνει πιο ρεαλιστική τη μέχρι τώρα υπεραισιόδοξη προσέγγιση της ανοικοδόμησης ολόκληρης της περιοχής του Κέρατος της Αφρικής. Συμβάλει στην οικοδόμηση των προϋποθέσεων για αυτάρκεια και δημιουργία ενός οργανωμένου κράτους, με ισχυρό διοικητικό ιστό, ικανοποιητικό δικαστικό σύστημα και δυνατότητα αστυνόμευσης της καθημερινής ζωής, με τρόπο ώστε να μην θίγονται τα ανθρώπινα δικαιώματα και οι θεμελιώδεις

⁸² COUNCIL DECISION 2013/660/CFSP of 15 November 2013 amending Decision 2012/389/CFSP on the European Union Mission on Regional Maritime Capacity Building in the Horn of Africa (EUCAP NESTOR) <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2013:306:0017:0017:EN:PDF> (20 Αυγούστου 2015)

ελευθερίες των πολιτών του. Πρωταρχικός σκοπός είναι επίσης η εξασφάλιση και διατήρηση της ασφάλειας στη θαλάσσια περιοχή της Σομαλίας, γεγονός που είναι στενά συνδεδεμένο με ένα ισχυρό κράτος δικαίου και χριστής διακυβέρνησης.

Το ρητό της αποστολής είναι «από το έγκλημα στο δικαστήριο»⁸³, κάτι που δεν αφήνει περιθώρια αμφιβολίας, ότι βασικός παράγοντας στον οποίο βασίζεται η επιτυχία της αποστολής είναι η εφαρμογή του νόμου και η ύπαρξη στιβαρού δικαστικού συστήματος, που θα διατρέχει όλη τη διαδικασία που προβλέπεται απέναντι σε κάθε συλληφθέντα, για παράνομη δράση στη θαλάσσια περιοχή, όπου ανθεί τις τελευταίες δεκαετίες η πειρατεία. Το διεθνές αυτό έγκλημα από νομικής απόψεως καταστέλλεται υπό το φως της αρχής της οικουμενικής δικαιοδοσίας⁸⁴. Από τη σύλληψη, στην ανάκριση και στη συνέχεια στην παραπομπή σε δίκαιη δίκη. Τα όργανα που καλούνται να συμμετάσχουν στη σχεδίαση και εκτέλεση της διαδικασίας είναι, εκτός από την ακτοφυλακή, οι ναυτικές δυνάμεις – οι δυνατότητες και τα μέσα των οποίων όμως δεν έχουν καμία απολύτως σχέση με πολεμικό ναυτικό ανεπτυγμένης χώρας, η ιδιωτική παράκτια αστυνομία, δικαστές, εισαγγελείς και άλλοι σημαντικοί φορείς.

Μια σειρά από οργανωμένα σεμινάρια και εκπαιδεύσεις δικαστών, εισαγγελέων, αστυνομικών και ανδρών της ακτοφυλακής, είναι ένα από τα μέσα που διαθέτει η ΕΕ ώστε να βελτιώσει τον τρόπο προσέγγισης και αντιμετώπισης της τρομοκρατίας. Θεωρητικές προσεγγίσεις και ρεαλιστικές εκπαιδεύσεις των Σομαλών εισαγγελέων και δικαστών στη διαδικασία δίκαιης δίκης και αντιμετώπισης παράνομων πειρατών, φτάνουν μέχρι την οργάνωση εκπαιδευτικής δίκης συλληφθέντων υπόπτων για πειρατεία⁸⁵. Στην τελευταία «Mock Trial» όπου εκπαιδεύτηκαν εισαγγελείς και δικαστές από διάφορες χώρες της περιοχής, δόθηκε η ευκαιρία ανταλλαγής απόψεων και εκπαίδευσης των εκπροσώπων του δικαστικού συστήματος,

⁸³ Regional Maritime Security Capacity Building Mission in the Horn of Africa and the Western Indian Ocean (EUCAP Nestor) http://www.eeas.europa.eu/csdp/missions-and-operations/eucap-nestor/documents/factsheet_eucap_nestor_en.pdf (20 Αυγούστου 2015)

⁸⁴ Περράκης Στ., Τσόλκα Ο., Ανθρώπινη Ασφάλεια. Δίκαιο και πολιτικές Σημειώσεις από τις πανεπιστημιακές παραδόσεις εκδ. Ι. Σιδέρης, Αθήνα, 2014 σελ 113

⁸⁵ Οργανώθηκε από την επιχείρηση EU CAP NESTOR (video μη διαθέσιμο στο κοινό).

εξοικείωσης με τα θέματα της πειρατείας και της καταπολέμησης του εγκλήματος στη θάλασσα, αλλά και στην ευρύτερη περιοχή της ενδοχώρας.

3.2.2 EUNAVFOR Atalanta

Η EUNAVFOR Atalanta, όπως προαναφέρθηκε, αποτελεί την πρώτη στρατιωτική επιχείρηση της ΕΕ που αναπτύχθηκε στον Ινδικό Ωκεανό στα τέλη του 2008⁸⁶. Αποτελεί το ένα τρίτο μιας ευρύτερης επιχείρησης, αφού οι αντίστοιχες επιχειρήσεις του NATO "Ocean Shield" και "US Combined Task Force 151" δρουν σχεδόν στην ίδια περιοχή, με κοινό σκοπό την πάταξη της πειρατείας⁸⁷. Για το σκοπό αυτό υπήρχε και συνεχίζει να υπάρχει στενή συνεργασία με το Βορειο Ατλαντικό Σύμφωνο. Τελευταία η επιχείρηση έχει προσανατολιστεί στην περιοχή εγγύς των ακτών της Σομαλίας, διότι αφενός μεν έχει σχεδόν εξαφανιστεί η πειρατεία, λόγω της αποτελεσματικής παρουσίας των δυνάμεων της ΕΕ και του NATO στην περιοχή, αφετέρου δε, διότι έχει διαπιστωθεί ότι η πηγή όλων των τρομοκρατικών ενεργειών και οι βάσεις δράσεις των πάσης φύσεως εγκληματιών, βρίσκονται στην ενδοχώρα της Σομαλίας. Άλλωστε από νομικής απόψεως, σύμφωνα με τη SC Res 2020 δύναται να προβεί σε επιχειρήσεις και στη στεριά⁸⁸.

Από νομικής απόψεως αξίζει να εξεταστεί το πλαίσιο στο οποίο βασίζεται η όλη ναυτική αυτή επιχείρηση. Βασικό άρθρο στο οποίο μπορεί να βασιστεί μία τέτοια επιχείρηση είναι το άρθρο 110 του Δικαίου της θάλασσας (Σύμβαση Montego Bay

⁸⁶ COUNCIL JOINT ACTION 2008/851/CFSP of 10 November 2008 on a European Union military operation to contribute to the deterrence, prevention and repression of acts of piracy and armed robbery off the Somali coast

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:301:0033:0037:EN:PDF>

⁸⁷ The EU Comprehensive Approach against piracy in the Horn of Africa
http://eeas.europa.eu/csdp/missions-and-operations/eu-navfor-somalia/pdf/factsheet_eunavfor_en.pdf

⁸⁸ Περράκης Στ., Τσόλκα Ο., Ανθρώπινη Ασφάλεια. Δίκαιο και πολιτικές Σημειώσεις από τις πανεπιστημιακές παραδόσεις εκδ. Ι. Σιδέρης, Αθήνα, 2014 σελ 133, «... Calls on Member States to assist Somalia, at the request of the TFG and with notification to the SG to strengthen capacity in Somalia, including regional authorities, to bring to justice those who are using Somali territory to plan facilitate or undertake criminal acts of piracy and armed robbery at sea, and stress that any measures undertaken pursuant to the paragraph shall be consistent with applicable international human rights law”.

1982). Το άρθρο 100 της ίδιας σύμβασης προβλέπει τη συνεργασία μεταξύ κρατών για την καταπολέμηση της πειρατείας, όχι μόνο ως μέρη μιας μόνιμης σύμβασης αλλά και στο πλαίσιο *ad hoc* συμμαχικών συνασπισμών. Σύμφωνα με το άρθρο αυτό τα κράτη υποχρεούνται να συνεργάζονται για την καταστολή της πειρατείας στην ανοιχτή θάλασσα ή σε οποιοδήποτε άλλο μέρος που βρίσκεται έξω από τη δικαιοδοσία οποιουδήποτε κράτους. Κατά την ίδια λογική το ΣΑ με την απόφαση 1816⁸⁹ παροτρύνει τα κράτη να συνεργάζονται για το σκοπό αυτό. Σημαντική για το προσωπικό που συμμετέχει σε τέτοιου είδους επιχειρήσεις είναι η Σύμβαση για την Καταστολή Παράνομων Πράξεων στην Ανοιχτή Θάλασσα (1988) SUA⁹⁰.

Το κράτος, τη σημαία του οποίου φέρει το πλοίο που προέβη στη νόμιμη άσκηση της σύλληψης πειρατικού σκάφους, έχει δικαίωμα, σύμφωνα με τα άρθρα 105,106,107 της Σύμβασης του Montego Bay, να δικάσει τους συλληφθέντες, αλλά και να λάβει μέτρα σχετικά με τα κατασχεθέντα περιουσιακά στοιχεία. Το παραπάνω δικαίωμα της σύλληψης έχουν μόνο πολεμικά πλοία, ή κυβερνητικά πλοία, που έχουν χαρακτηριστεί φανερά ως πλοία εξουσιοδοτημένα για το σκοπό αυτό. Μπορεί επίσης να κατάσχει το πειρατικό πλοίο και τα περιουσιακά στοιχεία που βρίσκονται επί του πλοίου. Στην επιχείρηση Αταλάντα, το νομικό πλαίσιο του διεθνούς δικαίου καλύπτει κάθε χώρα που συμμετέχει στην επιχείρηση και κάθε πολεμικό πλοίο που συλλαμβάνει πειρατικό σκάφος. Κατά τη διάρκεια της εξέλιξης της επιχείρησης, από τη σύλληψη των πειρατών, μέχρι αυτοί να οδηγηθούν σε δίκη δημιουργούνται αρκετά θέματα που απασχολούν τον κυβερνήτη του πολεμικού πλοίου, και τους νομικούς συμβούλους του. Μέχρι να ξεκαθαριστεί η υπόθεση και να αποφασιστεί το που και πότε θα εκδικαστεί, είναι υποχρεωτική η παραμονή των συλληφθέντων "πειρατών" επί του πλοίου. γεγονός που δημιουργεί λειτουργικά προβλήματα στη διαβίωση του προσωπικού των πλοίων. Η απαιτούμενη χρονική διάρκεια μπορεί να φτάσει ενίοτε και τις 15 ημέρες. Επιπλέον απαιτούνται αδιάσειστα αποδεικτικά στοιχεία, η συλλογή των οποίων δεν είναι πάντα εύκολη, γεγονός που οδηγεί κάποιες φορές στην απαλλαγή των υπόπτων. Οι παραπάνω ιδιαιτερότητες έχουν δημιουργήσει ένα κλίμα απροθυμίας των πολεμικών πλοίων να προβαίνουν στη

⁸⁹ SC Rel 1816 (2008). Resolution 1816 (2008) Adopted Unanimously with Somalia's Consent Meeting 5902

⁹⁰ Suppression of Unlawful Acts against the Safety Of Maritime Navigation

σύλληψη των πειρατών, αλλά αρκούνται μόνο στο να τους τρέπουν σε φυγή, προστατεύοντας έτσι τα πλοία «θύματα».

3.2.3 EUTM Somalia.

Από τον Απρίλιο του 2010⁹¹ η ΕΕ εγκαινίασε τη στρατιωτική επιχείρηση (EUTM Somalia), με σκοπό⁹² την προετοιμασία των Σομαλικών δυνάμεων να αναλάβουν την ευθύνη της χώρας τους και την ασφαλή μετάβαση από την μεταβατική κυβέρνηση, στην κυβέρνηση που θα προκύψει μετά τις δημοκρατικές εκλογές, οι οποίες έχουν προγραμματιστεί για το 2016. Αποτελεί μέρος της ολιστικής προσέγγισης της επίλυσης της κρίσης στη Σομαλία, αφού ενεργοποιείται στην ίδια περιοχή με την EUCAP NESTOR, και υπηρετούν τον ίδιο τελικό σκοπό, την εδραίωση της ασφάλειας και της σταθερότητας στη χώρα αυτή.

Ασταμάτητα από το 2010, στο πλαίσιο του προγράμματος εκπαίδευσης που παρέχει η EUTM Somalia, έχουν εκπαιδευτεί 3.600 Σομαλοί στρατιώτες, υπαξιωματικοί και αξιωματικοί, από ειδικούς εκπαιδευτές στον τομέα τους. Αρχικά, λόγω της δυσμενούς και επισφαλούς κατάστασης στη Σομαλία, η εκπαίδευση γίνονταν στη γειτονική Ουγκάντα, σε συνεργασία με το υπουργείο άμυνας της τελευταίας. Εκτός από τη στρατιωτική εκπαίδευση που αποσκοπεί στη στελέχωση του Σομαλικού στρατού με ικανά στελέχη να σχεδιάζουν, να επιβάλλουν και να επιβλέπουν την ειρήνη, έχουν εκπαιδευτεί επίσης στελέχη στα καθήκοντα διαχείρισης κρίσεων και αντιμετώπισης βίαιων διαδηλώσεων, στη συλλογή πληροφοριών, και στη συνεργασία με τις πολιτικές δομές του κράτους. Ιδιαίτερη βαρύτητα δίνεται στην ενημέρωση και εκπαίδευση του προσωπικού των δυνάμεων ασφαλείας, στην προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και στη συμμόρφωση στις προσταγές του ανθρωπιστικού δικαίου.

Το 2015 σε συνεργασία με την AMISON, UNSOM και άλλες ανεξάρτητες αποστολές τρίτων κρατών, εκτός της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ξεκίνησε το πρόγραμμα

⁹¹ Corrigendum to Council Decision 2010/197/CFSP of 31 March 2010 on the launch of a European Union military mission to contribute to the training of Somali security forces (EUTM Somalia) (Official Journal of the European Union L 87 of 7 April 2010)

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2011:201:0019:0019:EN:PDF>

⁹² European Union Training Mission – Somalia Updated: September 2015

http://eeas.europa.eu/csdp/missions-and-operations/eutm-somalia/docs/factsheet_eutm_somalia_en.pdf

"εκπαιδεύοντας τους εκπαιδευτές". Οι εκπαιδευμένοι από την EUTM Somalia,, χρησιμοποιήθηκαν για την εκπαίδευση Σομαλών στρατιωτών στα κέντρα εκπαίδευσης του Σομαλικού στρατού, υπό την επίβλεψη και συμβουλευτική παρουσία των Ευρωπαϊκών δυνάμεων και των δυνάμεων των ΗΕ. Η συμβολή εξάλλου της επιχείρησης, όσον αφορά στην οργάνωση και λειτουργία του Υπουργείου άμυνας στο Μογκαντίσου, είναι σημαντική αφού καθημερινά γίνονται επισκέψεις και δίνονται κατευθύνσεις στον τρόπο λειτουργίας του Υπουργείου και του Γενικού επιτελείου.

Σημαντική είναι επίσης η συμβολή της επιχείρησης στην οργάνωση , εκπαίδευση και λειτουργία της ακτοφυλακής της Σομαλίας, που αποτελεί ακρογωνιαίο λίθο στην πάταξη της πειρατείας, αλλά και στην προσφορά συμβολαίων εργασίας σε ντόπιους εργάτες, γεγονός που αποτρέπει τη στρατολόγησή τους από εξτρεμιστικές οργανώσεις. Η επιχείρηση λογοδοτεί στην επικεφαλής της ΕΕΑΣ, Ύπατο Αντιπρόσωπο και Αντιπρόεδρο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, ενώ άμεσος προϊστάμενος της είναι η (PSC), Επιτροπή Πολιτικής και Ασφάλειας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Τη σωστή λειτουργία της επίσης επιβλέπει η Ευρωπαϊκή Στρατιωτική Επιτροπή (EUMC, European Union Military Committee).

3.3 ΣΑΧΕΛ (SAHEL) Υποσαχάρια Αφρική

Οι Αποστολές της ΚΕΠΑΑ στην Περιοχή του ΣΑΧΕΛ

Η ΕΕ παρακολουθεί 3 αποστολές στην περιοχή του ΣΑΧΕΛ. Οι δύο εξ' αυτών είναι πολιτικές αποστολές EUCAP Sahel Niger (European Union Capacity Building Sahel Niger) και EUCAP Sahel Mali (European Union Capacity Building Sahel Mali), ενώ η στρατιωτική επιχείρηση είναι η EUTM Mali (European Union Training Mission in Mali). Οι στόχοι της ΕΕ για την περιοχή είναι η ασφάλεια, η οικοδόμηση της ειρήνης, η αποφυγή των συγκρούσεων, η αντιμετώπιση των ριζοσπαστικών κινημάτων και η ανάπτυξη. Το κλειδί της επιτυχίας των αποστολών στην περιοχή, σύμφωνα με την απόφαση του Συμβουλίου⁹³ είναι η συνεργασία σε περιφερειακό επίπεδο των

⁹³ Council conclusions on implementation of the EU Strategy for Security and Development in the Sahel FOREIGN AFFAIRS Council meeting Brussels, 17 March 2014,σελ 3
http://eeas.europa.eu/documents/pdf/2fac_sahel1703_en.pdf (23 Οκτ 2015)

διεθνών οργανισμών με τις κυβερνήσεις των χωρών του Σαχέλ, με την υποστήριξη των τοπικών οργανώσεων. Σημαντική θεωρείται η απόφαση των αρχηγών κρατών όπως η Μαυριτανία, το Μάλι, ο Νίγηρας, το Τσαντ και η Μπουρκίνα Φάσο, το Φεβρουάριο του 2014, να δημιουργήσουν ένα μόνιμο θεσμό συνεργασίας μεταξύ τους. Σημαντική είναι επίσης η απόφαση που λήφθηκε στις 6 Φεβρουαρίου του ίδιου χρόνου στις Βρυξέλλες, για τη συνέχιση του μηχανισμού συνεργασίας με την ECOWAS για την υποστήριξη του έργου των ΗΕ

3.3.1 EUCAP Sahel Niger

Η EUCAP Sahel Niger⁹⁴ ξεκίνησε το 2012 με σκοπό την καταπολέμηση της τρομοκρατίας και του οργανωμένου εγκλήματος στο Νίγηρα. Το 2014 η αποστολή πήρε παράταση μέχρι τον Ιούλιο του 2016, αφού οι σκοποί για τους οποίους αποφασίστηκε δεν έχουν ακόμη ολοκληρωθεί. Η επιμέρους αποστολή⁹⁵ της επιχείρησης είναι η εκπαίδευση, και η παροχή οδηγιών και η συμβουλευτική συμβολή στην κυβέρνηση και τις αρχές του Νίγηρα, με σκοπό την ενίσχυση της ικανότητας της χώρας να οργανώσει την ορθή διακυβέρνηση και τις συνθήκες σταθερότητας και ανάπτυξης του κρατικού μηχανισμού. Σκοπός επίσης της αποστολής είναι η βελτίωση και ενδυνάμωση των στρατιωτικών δυνάμεων της χώρας, σε τέτοιο βαθμό, ώστε να μπορούν να αντιμετωπίσουν τους τρομοκράτες στη περιοχή και να πατάξουν το οργανωμένο έγκλημα. Σε συνεργασία με την τοπική αστυνομία, τα στελέχη της οποίας είναι ο κύριος όγκος των εκπαιδευόμενων κρατικών υπαλλήλων, συμβάλλουν στην εγκαθίδρυση συστήματος δικαιοσύνης και εξάλειψης της ατιμωρησίας.

⁹⁴ EEAS EUCAP Sahel Niger http://eeas.europa.eu/csdp/missions-and-operations/eucap-sahel-niger/index_en.htm (25 Αυγούστου 2015)

⁹⁵ Common Security and Defence Policy The EUCAP Sahel Niger civilian mission http://eeas.europa.eu/csdp/missions-and-operations/eucap-sahel-niger/pdf/factsheet_eucap_sahel_niger_en.pdf (06 Νοεμβρίου 2015)

3.3.2 EUCAP Sahel Mali

Τον Ιανουάριο του 2015 το συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης αποφάσισε⁹⁶ την ανάπτυξη επίσης μιας πολιτικής αποστολής, τη EUCAP Sahel Mali.⁹⁷ Η αποστολή⁹⁸ έχει ως στόχο την εκπαίδευση και υποστήριξη των δυνάμεων ασφαλείας του Μάλι. Να βοηθήσει γενικότερα την κυβέρνηση του Μάλι να εγκαταστήσει συνταγματική και δημοκρατική τάξη και ασφάλεια, να εξασφαλίσει τις απαραίτητες συνθήκες διασφάλισης της ειρήνης και την διακυβέρνηση ολόκληρης της Μαλλιανής επικράτειας από τη νόμιμη κυβέρνηση. Η αποστολή βασίζεται κυρίως στην εκπαίδευση των τριών κλάδων, της αστυνομίας, της πολιτοφυλακής και της εθνικής φρουράς του Μάλι, για τη συνεργασία και το συντονισμό των ενεργειών, τόσο μεταξύ τους, όσο και με λοιπούς διεθνείς εταίρους. Σύμφωνα με το mandate της αποστολής θα πρέπει να μπου οι βάσεις για τη δημιουργία ευνοϊκών συνθηκών για ειρήνη σε βάθος χρόνου, για την ανοικοδόμηση της κρατικής μηχανής σε όλη την επικράτεια της χώρας. Σε συνεργασία με τη δύναμη του ΟΗΕ (MINUSMA) θα εκπαιδεύσει και θα παρακολουθεί την εξέλιξη της ISF (International Security Forces), προκειμένου να επιτευχθεί η αποκατάσταση της ιεραρχικής δομής στα σώματα ασφαλείας, η οποία κρίνεται απαραίτητη για την ομαλή λειτουργία του κράτους. Ως ημερομηνία τερματισμού της αποστολής έχει οριστεί η 15 Ιανουαρίου 2017.

3.3.3 EUTM MALI

Η στρατιωτική επιχείρηση EU Training Mission in Mali (EUTM Mali) που αναπτύχθηκε στο Μάλι το 2013⁹⁹ και προβλέπεται να συνεχιστεί μέχρι τις 18 Μαΐου 2016, είχε ως

⁹⁶ COUNCIL DECISION (CFSP) 2015/76 of 19 January 2015 launching the European Union CSDP mission in Mali (EUCAP Sahel Mali) and amending Decision 2014/219/CFSP <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=OJ:L:2015:013:R:0002&from=EN> (06 Σεπτεμβρίου 2015)

⁹⁷ EEAS EUCAP Sahel Mali http://eeas.europa.eu/csdp/missions-and-operations/eucap-sahel-mali/index_en.htm (06 Σεπτεμβρίου 2015)

⁹⁸ The EUCAP Sahel Mali civilian mission http://eeas.europa.eu/csdp/missions-and-operations/eucap-sahel-mali/docs/factsheet_eucap_sahel_mali_en.pdf (06 Σεπτεμβρίου 2015)

⁹⁹ COUNCIL DECISION 2013/87/CFSP of 18 February 2013 on the launch of a European Union military mission to contribute to the training of the Malian Armed Forces (EUTM Mali) <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2013:046:0027:0027:EN:PDF>

προϋπόθεση την ύπαρξη UNSC καθώς επίσης και την πρόσκληση της νόμιμης κυβέρνησης της χώρας, όπως άλλωστε προβλέπεται από το διεθνές δίκαιο. Η αποστολή στοχεύει στην ανοικοδόμηση των ενόπλων δυνάμεων του Μάλι και την εκπαίδευσή τους σε επιχειρησιακό επίπεδο, ώστε να είναι ικανές να εξασφαλίζουν την ειρήνη και να διαχειρίζονται την ασφάλεια της χώρας. Γι αυτό παρέχει εξειδικευμένα στελέχη τα οποία θα εκπαιδεύσουν και θα καθοδηγήσουν κατάλληλα τους Μαλλιανούς στρατιώτες στο σύστημα διοίκησης και ελέγχου, στη διαχείριση του συστήματος προμηθειών και αποθεμάτων του στρατού, σε θέματα διαχείρισης ανθρώπινου δυναμικού και φυσικών πόρων, αλλά και σε επίπεδο τακτικής στρατιωτικών επιχειρήσεων, σχεδίασης και εκτέλεσης στρατιωτικών ενεργειών. Τα στελέχη όμως της αποστολής δεν θα συμμετάσχουν σε στρατιωτικές επιχειρήσεις, γεγονός που είναι ξεκάθαρο από την UNSC resolution. Η αποστολή έχει καθαρά εκπαιδευτικό χαρακτήρα.

Στο πλαίσιο των τριών παραπάνω αποστολών η ΕΕ χωρίς να είναι ο μοναδικός χορηγός συνεισφέρει μεταξύ άλλων, στη μείωση του ποσοστού υποσιτισμού στην περιοχή του Σαχέλ, το μεγαλύτερο μέρος του οποίου υποφέρει από έλλειψη τροφής και υποδομών, φτώχεια και αδυναμία αντιμετώπισης φυσικών καταστροφών, κάτι που είναι συχνό φαινόμενο στην περιοχή. Περισσότερα από 5 εκατομμύρια παιδιά , το 40% των οποίων είναι κάτω των 5 ετών είναι καταδικασμένα να ζουν σε άθλιες συνθήκες. Το οικονομικό εκτιμώμενο κόστος κυμαίνεται από 2 έως 8 της εκατό του ακαθάριστου εθνικού προϊόντος των χωρών του Σαχέλ. Η μεγάλη αδυναμία των δημόσιων οικονομικών και των εθνικών οργάνων, σε μερικές χώρες του Σαχέλ, καθιστά δυσκολότερη την αντιμετώπιση των συχνών συγκρούσεων που έχουν επιπτώσεις στην περιοχή, παρά το γεγονός ότι οι χώρες αυτές έχουν υποστηριχθεί με μεγάλης κλίμακας χρηματοδότηση¹⁰⁰, από διάφορους δρώντες συμπεριλαμβανομένης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Το 2014 η ΕΕ είχε βοηθήσει 1.7 εκατομμύρια αναξιοπαθόντες και 580 χιλιάδες εξαιρετικά υποσιτισμένα παιδιά, προσφέροντας 202 εκατομμύρια Ευρώ για

(06 Σεπτεμβρίου 2015)

¹⁰⁰ Total funding to the Sahel Crisis Strategic Response Plan Διαθέσιμο στο <https://fts.unocha.org/pageloader.aspx?page=special-sahel> , βλέπε επίσης FTC (Financial Tracking Service) <http://ftsbeta.unocha.org/> (6 Νοεμβρίου 2015)

εξασφάλιση ανθρωπιστής βοήθειας, ενώ το πρώτο μισό του 2015 έχει δαπανήσει το ποσό των 156 εκατομμυρίων Ευρώ. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή καλύπτει έτσι το ένα τέταρτο όλων των αναγκών σε τρόφιμα. Η Επιτροπή παρέχει επίσης βοήθεια στα άτομα που υπέστησαν τα δεινά μιας εμφύλιας ή διεθνούς σύγκρουσης και φροντίζει για τη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης εκατοντάδων χιλιάδων εκτοπισμένων από το Μάλι, και τη Νιγηρία.

Εκτός από την ανθρωπιστική βοήθεια, η ΕΕ εκτελεί τα προγράμματα ανάπτυξης που στοχεύουν στην βελτίωση των συνθηκών του εδάφους για την επίλυση των πρωταρχικών αιτιών του υποσιτισμού, βελτιώνοντας επίσης τη λειτουργία των περιφερειακών αγορών και αυξάνοντας την περιφερειακή και εθνική ικανότητα να μειώσει τους κινδύνους καταστροφών

Το 2012 η ΕΕ σε συνεργασία με περιφερειακές οργανώσεις¹⁰¹ εντόπισε την προσπάθειά της στον τομέα της ασφάλειας στη Δυτική Αφρική, συμπεριλαμβανομένου του Σαχέλ, για την εδραίωση της ειρήνης και σταθερότητας στην περιοχή. Για το σκοπό αυτό η ΕΕ έχει δηλώσει ότι θα δαπανήσει το ποσό του 1.5 δισεκατομμυρίου Ευρώ μέχρι το 2020. Μεταξύ 2014 και 2020, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα διαθέσει 5 δισεκατομμύρια Ευρώ για την ανάπτυξη των χωρών του Sahel. Οι τομείς παροχής βοήθειας από την ΕΕ είναι η ανάπτυξη κοινωνικο-οικονομικών προγραμμάτων ανάπτυξης, σταθερότητας, ενίσχυσης της ικανότητας λειτουργίας των κρατών του Σαχελ, καθώς επίσης δημιουργία αξιόπιστου συστήματος διακυβέρνησης και αμερόληπτης δικαιοσύνης. Για την καταπολέμηση επίσης της διαφθοράς και της ατιμωρησίας, την περιφερειακή ολοκλήρωση του τομέα παροχής κρατικών υπηρεσιών, το σύστημα υγείας και εκπαίδευσης, την αγροτική ανάπτυξη και τη δημιουργία υποδομών για την ανάπτυξη της ιδιωτικής πρωτοβουλίας.

¹⁰¹ Το ίδιο

4. Περίπτωση του Μάλι

4.1 Περιγραφή της Επιχείρησης από το Αρχικό mandate - Λόγοι Αποτυχίας της Γαλλικής Δύναμης Αναπτύξεως και Εγγενείς Αδυναμίες

Κατά τη διάρκεια της κρίσης στο Βόρειο Μάλι, τόσο το Μάλι όσο και οι γειτονικές χώρες αντιμετώπισαν βαθιά ανθρωπιστική κρίση που είχε τις ρίζες της σε μακροχρόνια φτώχεια. Η κατάσταση επιδεινώθηκε με τη μετακίνηση προσφύγων από τις περιοχές συγκρούσεων στην ευρύτερη περιοχή του ΣΑΧΕΛ. Η εκτίμηση του FAO (Food and Agriculture Organization) ¹⁰², τον Απρίλιο 2012 ανέφερε ότι στη Δυτική Αφρική υποσιτίζονταν 16 εκατομμύρια άνθρωποι μεταξύ των οποίων 1 εκατομμύριο παιδιά, με κίνδυνο θανάτου από την πείνα.

Μετά την κατάληψη της εξουσίας από το δικτατορικό καθεστώς, ελάχιστες ανθρωπιστικές οργανώσεις παρέμειναν στη χώρα προσφέροντας τις υπηρεσίες τους. Τα Ηνωμένα Έθνη δεν είχαν καμιά παρουσία κατά τη διάρκεια των συγκρούσεων. Ο FAO εξέδωσε προειδοποίηση για το Μάλι αναφέροντας ότι η ανθρωπιστική κρίση, ιδίως για τους κτηνοτρόφους και τους νομάδες στο Μάλι, έπρεπε να ληφθεί πολύ σοβαρά υπ' όψιν, αφού δεν θα μπορούσε ο πληθυσμός να αντέξει πέραν των 2 μηνών την πείνα και την ανέχεια¹⁰³. Συνεχιζόμενη, μία τέτοια κατάσταση, θα χειροτέρευε τη θέση των Τουαρέγκ και θα τους οδηγούσε σε επανάσταση, όχι μόνο για την αντιμετώπιση της κρίσης, αλλά θα είχε περεταίρω προεκτάσεις που θα οδηγούσαν στην προσπάθεια απόσχισης και ανεξαρτησίας.

Οι συγκρούσεις στο βόρειο τμήμα είχαν σαν αποτέλεσμα το Φεβ 2013 την ύπαρξη 353.455 περίπου IDPs, (Internal Displaced Persons), Εσωτερικά Μετατοπισμένους Πολίτες, εκτός των υπολοίπων 174.129 προσφύγων στις γειτονικές χώρες.¹⁰⁴ Μετά

¹⁰² Crisis Warning on North Africa "The wall street journalist 28 Σεπτεμβρίου 2011. Διαθέσιμο στο http://necsi.edu/research/social/food_crises.pdf (03 Νοε 2015)

¹⁰³ Foreign Area Office Απρίλιος 2012, σελ 1

¹⁰⁴ Mali Crisis Situation Report Αριθ. 12, The World Food Programme, 8 Μαρτίου 2013 Διαθέσιμο στο <http://documents.wfp.org/stellent/groups/public/documents/ep/wfp255935.pdf>. Βλέπε επίσης http://www.fao.org/fileadmin/user_upload/emergencies/docs/SITUATION%20UPDATE%20Sahel%201%2007%202013.pdf (30 Σεπ 2015)

την επιχείρηση Serval άρχισαν κάποιοι πρόσφυγες να επιστρέφουν στο Μάλι και οι "εσωτερικοί μετανάστες" να γυρίζουν στα σπίτια τους. Ταυτόχρονα κάποιες ΜΚΟ ξεκίνησαν να επιστρέφουν στην περιοχή. Όμως η ανθρωπιστική κρίση ήταν βαθιά ριζωμένη καθώς τόσο το εμπόριο όσο και η αγορά δεν έδειχναν σημάδια βελτίωσης, αφού οι πλούσιοι επιχειρηματίες του Μάλι, που έδιναν κάποτε δουλειά στους εργαζόμενους συμπατριώτες τους, είχαν προλάβει να φύγουν στο εξωτερικό¹⁰⁵, κλείνοντας τις επιχειρήσεις τους.

Ένα άλλο μεγάλο πρόβλημα υπήρξε η αύξηση της θερμοκρασίας των υδάτων στον κόλπο της Γουινέας, η οποία είχε ως αποτέλεσμα τη μετακίνηση των βροχοπτώσεων νοτιότερα, αυξάνοντας έτσι την ξηρασία στο ΣΑΧΕΛ. Η ξηρασία προκάλεσε περεταίρω μείωση της σοδειάς των δημητριακών της τάξης των 41% στο Μάλι¹⁰⁶. Το βόρειο τμήμα της χώρας υφίσταται λόγω της κλιματικής αλλαγής ερημοποίηση. Η Σαχάρα κινείται νότια και 48 μέτρα το χρόνο.¹⁰⁷ Οι δυσοίωνες προβλέψεις για το Μάλι είναι ότι το 2030 θα έχει χειροτερεύσει η κατάσταση στη χώρα αυξάνοντας την αστάθεια και την ανασφάλεια στην περιοχή.

Το Μάιο 2013 , η ΑΕ (Αφρικανική Ένωση), γιόρτασε την 50^η επέτειο από την ίδρυση του ΟΑΕ (Οργανισμός για την Αφρικανική Ένωση), και τη 10^η επέτειο από τη δημιουργία της ΑΕ. Κατά τη διάρκεια των εκδηλώσεων ο ΓΓ των ΗΕ Ban Ki Moon επαινέσε την προσπάθεια της ΑΕ να συνεργαστεί με τα ΗΕ και δήλωσε ότι αυτή η συνεργασία βρίσκονταν στο υψηλότερο επίπεδο από ποτέ. Ωστόσο, ένα ανακοινωθέν, του συμβουλίου Ειρήνης και Ασφάλειας της ΑΕ, αποκάλυψε νέες εντάσεις στις σχέσεις μεταξύ ΑΕ και ΗΕ. Σύμφωνα με την ανακοίνωση αυτή η ΑΕ φαίνεται να μην συμφωνούσε με το ψήφισμα 2100¹⁰⁸, του Συμβουλίου Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών με το οποίο είχε αποφασιστεί η δημιουργία της επιχείρησης

¹⁰⁵ The World Bank, Mali Overview," www.worldbank.org/en/country/mali/overview (21 Σεπτεμβρίου 2015)

¹⁰⁶ WFP at the Forefront of Response to Complex Emergency in Mali, Bamako "World Food Programme, 23 Μαρτίου 2012, www.wfp.org/stories/wfp-forefront-response-complex-emergency-mali (21 Σεπτεμβρίου 2015)

¹⁰⁷ Wieteke Aster Holthuijzen & Rugaimukamu J, "Dry, hot and brutal: Desertification in the Sahel of Mali" Journal of Sustainable Development in Africa, τόμος 13, αριθμός 7, 2011 σελ 245-268

¹⁰⁸ Resolution 2100 , 25 April 2013 συνεδρίαση 6952

του ΟΗΕ (MINUSMA) στο Μάλι. Αυτό συνέβη ακριβώς ένα μήνα μετά την προηγούμενη ανακοίνωση της ΑΕ με την οποία συμφωνούσε στη μετατροπή της επιχείρησης AFISMA (African led International Support Mission in Mali), από επιχείρηση της ΑΕ σε επιχείρηση των ΗΕ.

Η μεταστροφή αυτή στη στάση της ΑΕ οφείλεται σε διάφορους παράγοντες. Πρώτον στο γεγονός ότι τα ΗΕ δεν συμφώνησαν στο αίτημα της ΑΕ για χρηματοδότηση της AFISMA, διότι όπως αφέθηκε να εννοηθεί υπήρχαν διαφορετικές προσεγγίσεις στον τρόπο χειρισμού των επιχειρήσεων ειρήνης και ασφάλειας μεταξύ των δύο αυτών οργανισμών. Η ΑΕ θεώρησε ότι αγνοήθηκε παντελώς από το ΣΑ, ενώ μέχρι τότε διεκδικούσε ένα πρωταγωνιστικό ρόλο στα θέματα ειρήνης και ασφάλειας στη περιοχή. Αποκαλύφθηκε έτσι η ανυπαρξία αμοιβαίας εμπιστοσύνης και η ανάγκη αμοιβαίας προσπάθειας βελτίωσης της συνεργασίας μεταξύ των δύο μερών.

Όλα ξεκίνησαν το Δεκέμβριο του 2012 όταν η ΑΕ εξουσιοδοτήθηκε από το ΣΑ¹⁰⁹, να οργανώσει την επιχείρηση AFISMA (African led International Support Mission in Mali). Όμως η ΑΕ είχε αργούς ρυθμούς. Σύμφωνα με το σχεδιασμό τους η επιχείρηση θα ήταν έτοιμη το Σεπτέμβριο του 2013. Οι εξελίξεις όμως ήταν ραγδαίες. Οι αντικαθεστωτικοί επαναστάτες στο Μάλι προχωρούσαν στο βόρειο τμήμα της χώρας. Η Γαλλία κατόπιν πρόσκλησης της νόμιμης κυβέρνησης, οργάνωσε ταχύτατα την επιχείρηση SERVAL τον Ιανουάριο του 2013, κατορθώνοντας να αποτρέψει την ανατροπή του καθεστώτος και την περεταίρω πορεία των ανταρτών. Σε συνέχεια της Γαλλικής επιχείρησης έγινε σύσκεψη μεταξύ ΗΕ, ΑΕ και ECOWAS το Μάρτιο, με σκοπό τον καθορισμό του σχεδίου μετάπτωσης της AFISMA σε επιχείρηση διατήρησης της ειρήνης των ΗΕ.¹¹⁰

Η υποστήριξη της ιδέας αυτής από την ΑΕ ήταν εξασφαλισμένη αρκεί να πληρούνταν κάποιες προϋποθέσεις. Να υπάρχει μία ισχυρή απόφαση του ΣΑ βασισμένη στο Κεφ VII του Χαρ ΗΕ, να υπάρχει η συγκατάθεση της κυβέρνησης του Μάλι για

¹⁰⁹ Resolution 2085 20 December 2012 συνεδρίαση 6898

¹¹⁰ IPI Global Observatory <http://theglobalobservatory.org/2013/03/malis-peacekeeping-mission-full-fledged-behemoth-or-have-lessons-been-learned/> (22 Οκτ 2015)

επιχειρήσεις εναντίων των εγκληματικών και τρομοκρατικών δικτύων που δρούσαν στο βόρειο τμήμα της χώρας, να υπάρχει στενή συνεργασία των ΗΕ με την ΑΕ και την ECOWAS, να ορισθεί Ειδικός Απεσταλμένος του ΓΓ, ο οποίος θα ηγηθούνταν της εκτέλεσης της σχεδιασμένης επιχείρησης, να υπάρξει η απαραίτητη χρηματοδότηση και υλική υποστήριξη της επιχείρησης, με τη μεσολάβηση των ΗΕ και τέλος να αναγνωριστεί ο κεντρικός και πρωταγωνιστικός ρόλος που θα είχε η ΑΕ και η ECOWAS στη όλη επιχείρηση.

Όμως για την πολυεθνική δύναμη των ΗΕ, MINUSMA (Multidimensional Integrated Stabilization Mission in Mali) το mandate δεν προέβλεπε να αναλαμβάνει αποστολές κατά της τρομοκρατίας, παρά μόνο διατήρησης της ειρήνης. Αυτό δεν έβρισκε σύμφωνη την ΑΕ. Αλλά και οι χώρες της Αφρικής που συνεισέφεραν στρατεύματα στην AFISMA ήθελαν μεγαλύτερη εμπλοκή στις επιχειρήσεις επιβολής της ειρήνης, γεγονός που σήμαινε προσφυγή στη χρήση βίας, σε αντίθεση με τις προθέσεις της πολυεθνικής δύναμης. Είχε πλέον αποφασιστεί από τα ΗΕ να μην εμπλακεί η MINUSMA σε ένοπλη σύγκρουση με τους τρομοκράτες. Έτσι κρίθηκε απαραίτητη η παράλληλη δράση των Γαλλικών δυνάμεων που είχαν επιχειρήσει ήδη στην περιοχή.

Μία άλλη πηγή διαφωνίας ήταν το ποιος θα ήταν ο Ειδικός απεσταλμένος του ΓΓ για την αποστολή της MINUSMA. Η μεν ΑΕ επιθυμούσε την τοποθέτηση του Pierre Buyoya, ο οποίος ήταν ο ειδικός απεσταλμένος της ΑΕ για το Μάλι και την περιοχή του ΣΑΧΕΛ, ενώ τα ΗΕ προσανατολίζονταν στην επιλογή του Albert Koenders¹¹¹ που μέχρι εκείνη τη στιγμή ήταν Ειδικός Απεσταλμένος του ΓΓ για το Κονγκό.

Η μη χρηματοδότηση επίσης της επιχείρησης με κονδύλια των ΗΕ, όπως ήταν η αρχική απαίτηση της ΑΕ, αποτέλεσε έναν ακόμη λόγο για τον οποίο υπήρχε άσχημο κλίμα στις σχέσεις των δύο οργανισμών. Εξάλλου η απόφαση των ΗΕ να ενσωματώσει στη MINUSMA, εκείνες μόνο τις δυνάμεις της AFISMA, που θα πληρούσαν συγκεκριμένες δυνατότητες και όχι όλες τις μονάδες¹¹², δημιούργησε ένα

¹¹¹ U.N. Security Council approves creation of Mali peacekeeping force (REUTERS) <http://www.reuters.com/article/2013/04/25/us-mali-crisis-un-idUSBRE9300R420130425> (20 Οκτ 2015)

¹¹² SC Res 2100, 25 April 2013 συνεδρίαση 6952 (παράγραφος 7)

κλίμα αβεβαιότητας για το μέλλον των στρατιωτικών μονάδων της AFISMA και το χρόνο για τον οποίο θα ήταν ενεργές, ή θα έπρεπε να πάψει η λειτουργία τους. Αυτό είχε περαιτέρω αρνητικές συνέπειες όπως, αδυναμία σύναψης συμβολαίων με τοπικές εταιρείες, αδυναμία πρόσληψης προσωπικού και πάγωμα των συνεργασιών με τρίτους, που ήταν απαραίτητες για την εύρυθμη λειτουργία της αποστολής. Τέλος το γεγονός ότι ο Ειδικός Απεσταλμένος του ΓΓ αποφασίστηκε να είναι επικεφαλής των διαπραγματευτικών διαδικασιών, ήταν μια απόδειξη της απαξίωσης του ρόλου της ΑΕ, η οποία δεν ήταν διατεθειμένη, κατόπιν όλων αυτών, να συνεργαστεί με θέρμη για την επιτυχία της επιχείρησης που οι Γάλλοι είχαν ξεκινήσει τον Ιανουάριο.

Όμως οι εμπειρίες προηγούμενων επιχειρήσεων διατήρησης της ειρήνης υπαγόρευαν την ανάγκη διατήρησης της πολιτικής χροιάς της επιχείρησης . Δεν έπρεπε κανείς να ξεχνά ότι το πρόβλημα στο Μάλι ήταν κυρίως πολιτικό και όχι θέμα ασφάλειας όπως τελικά εξελίχτηκε. Όταν δεν υπήρχε ισχυρή κυβέρνηση, όταν η δικαιοσύνη δεν μπορούσε να είναι το κύριο όπλο ελέγχου, με την ατιμωρησία να πλήττει κάθε πτυχή της καθημερινής ζωής στο Μάλι, ήταν φυσικό η χώρα να μετατραπεί σε παράδεισο παράνομων δραστηριοτήτων. Ήταν απαραίτητη η εμπλοκή των ΗΕ. Αρχικά η κύρια προσπάθεια θα ήταν η εξομάλυνση της πολιτικής κατάστασης και η διεξαγωγή ελεύθερων εκλογών στη χώρα, και η ανασύσταση του τομέα προστασίας των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Σε δεύτερη φάση θα επιδιώκονταν η εξασφάλιση της ειρήνης στη χώρα, η οποία θα βασίζονταν στις ένοπλες δυνάμεις του Μάλι και στη συνέχεια θα ξεκινούσε σε τρίτη φάση η απαγκίστρωση των Γαλλικών στρατευμάτων και η εγκατάσταση της στρατιωτικής δύναμης των ΗΕ, για τη διατήρηση της ειρήνης. Απαιτούνταν επίσης η υποστήριξη της επιχείρησης των ΗΕ από το φιλοξενούν έθνος, η οποία δεν ήταν πάντα δεδομένη. Η κατάσταση στη χώρα ήταν τόσο εύθραυστη που απαιτούνταν διαρκής, επιτυχημένη πορεία, και έμπρακτη δικαιολόγηση της επωφελούς για το κράτος υποδοχής παρουσία της ειρηνευτικής δύναμης, για την πλήρη αποδοχή της από την τοπική κοινωνία αλλά και από τους περιφερειακούς οργανισμούς και τις τοπικές οργανώσεις.

4.2 Η Κατάσταση στο Μάλι Σήμερα ¹¹³

Οι ελπίδες που διαφαίνονταν μετά την απώθηση των μουσουλμάνων τρομοκρατών στις αρχές του 2013 από τα Γαλλικά στρατεύματα μετά από δυόμιση και πλέον χρόνια φαίνεται ότι εξανεμίζονται διότι στη δύνη της εξάπλωσης του Χαλιφάτου σε Αφρική και Μέση Ανατολή, επανεμφανίζονται εγκληματικές τρομοκρατικές οργανώσεις, η δράση των οποίων είχε σταματήσει ή είχε περιοριστεί στο ελάχιστο. Όπως παρατηρεί η Corinne Dufka, διευθύντρια του παρατηρητηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων της Δυτικής Αφρικής και ειδική σε θέματα ασφαλείας, υπάρχει μεγάλος φόβος ανασύστασης της τρομοκρατικής οργάνωσης των Φουλάνι, οι οποίοι αριθμούν περί τα 20 εκατομμύρια μέλη που κινούνται στην Δυτική και Κεντρική Αφρική. Έχουν έντονη φυλετική συνείδηση και στενούς δεσμούς τόσο μεταξύ τους όσο και με τρομοκρατική ομάδα καθοδηγούμενη από τον Αλγερινό Τζιχαντιστή Mokhtar Belmokhtar, ο οποίος προσπαθεί να αυτοανακηρυχθεί ως ο σύνδεσμος της Al Qaeda στη Δυτική Αφρική.¹¹⁴ Η ίδια έκανε λόγο, μετά από εκτεταμένες έρευνες ότι επιχειρείται η ανασύσταση της αυτοκρατορίας του Ισλάμ, μέσα από τακτικές εκφοβισμού και στοχευμένων δολοφονιών ατόμων που συνεργάζονται με τις πολιτικές και στρατιωτικές αρχές του Μάλι, της ΕΕ και των ΗΕ. Οι επίδοξοι μαχητές που δεν πρόλαβαν να στρατολογηθούν εναντίων των Γαλλικών δυνάμεων το 2013, έχουν επιστρέψει και οργανώνονται στο κέντρο της χώρας, με επίκεντρο την πόλη Μόμπτη, συστήνοντας το Massina Liberation Front (MLF). Μία καινούρια ομάδα που όχι μόνο προκαλεί αναστάτωση μεταξύ των πολιτών, αλλά εξαναγκάζει ολόένα και περισσότερους κατοίκους να εγκαταλείπουν τις εστίες τους, λόγω των απειλών που δέχονται. Συνεργαζόμενοι δε με τους Φούλανι, δυσκολεύουν το έργο των 10,000 περίπου κυανόκρανων που έχουν ως αποστολή τη διατήρηση της ειρήνης στην περιοχή.

¹¹³ U.N. deploys troops around northern Mali town after clashes (18 Αυγ 2015) Διαθέσιμο στο <http://www.reuters.com/article/2015/08/19/us-mali-violence-> (19 Αυγ. 2015)

¹¹⁴ Mali's Islamist conflict spreads as new militant group emerges, Reuters, 19 Αυγούστου 2015, <http://www.reuters.com/article/2015/08/19/us-mali-violence-idUSKCN0QO19320150819?feedType=RSS&feedName=worldNews> (5 Σεπ 2015)

Το Μάιο του 2014 ξέσπασαν εκ νέου συγκρούσεις στο βόρειο Μάλι¹¹⁵ μεταξύ του νόμιμου στρατού της χώρας και μαχητών που επιθυμούν την απόσχιση. Αυτό είχε σαν αποτέλεσμα τη δημιουργία νέου κύματος εσωτερικά εκτοπισμένων πολιτών και εσωτερική αναταραχή. Από την αρχή των τελευταίων αυτών συγκρούσεων 50.000 άνθρωποι έχουν αναγκαστεί να εγκαταλείψουν τις εστίες τους. Ο φόβος από τις αυξημένες επιθέσεις έχει συρρικνώσει την δράση των διεθνών ανθρωπιστικών οργανώσεων, οι οποίες δεν έχουν πλέον εύκολη και ασφαλή πρόσβαση στους αναξιοπαθούντες, αφού μάλιστα οι ίδιες γίνονται στόχος επιθέσεων. Τρεις εθελοντές των ανθρωπιστικών αποστολών έχασαν τη ζωή τους μέσα στο 2015¹¹⁶.

Οι συνθήκες είναι πολύ άσχημες και η επιστροφή των εσωτερικά εκτοπισμένων στις εστίες τους είναι αδύνατη. Η πρόσβαση στις κοινωνικές υπηρεσίες, στη δημόσια υγεία, στη σίτιση, στο καθαρό νερό και στην εκπαίδευση είναι περιορισμένη. Η έλλειψη τροφής και η δυσκολία που αντιμετωπίζουν οι οικογένειες για την ανεύρεσή της, έχει ξεπεράσει κάθε όριο και εκτιμάται ότι 3.5 εκατομμύρια άνθρωποι θα υποχρεωθούν να ζήσουν κάτω από το όριο της εξαθλίωσης το 2015. Η έλλειψη νερού έχει επιφέρει τέτοια ξηρασία που η πανίδα της περιοχής προβλέπεται να υποστεί πλήγμα της τάξης των 9 εκατομμυρίων προβάτων και 2 εκατομμυρίων βοοειδών, γεγονός που συνεπάγεται μεγαλύτερη επιδείνωση της έλλειψης κρέατος στη χώρα.¹¹⁷ Η τελευταία εθνική έρευνα διατροφής έδειξε ότι η κατάσταση σε όλες τις περιοχές παραμένει απελπιστική. Βρίσκεται στο όριο του 10 με 14%, και στην περιφέρεια της πόλης Τομπουκτού φτάνει το 17%, όταν το όριο άμεσης επέμβασης που έχει καθορίσει ο WHO είναι το 15%.¹¹⁸

Την ανέχεια και την έλλειψη σε τρόφιμα και νερό, επιδείνωσαν οι επιθέσεις σε

¹¹⁵ MNLA rebels attack Malian Prime Minister Moussa Mara and his team upon their arrival in the northern town of Kidal. In response, 1,500 Malian troops are dispatched to Kidal to fight the rebels. Διαθέσιμο στο http://www.iss.europa.eu/uploads/media/YES_2015.pdf σελ 79, (27 Οκτ 2015)

¹¹⁶ <http://www.skai.gr/news/world/article/288753/12-nekroi-metaxu-ton-opoion-kai-3-omiroi-sto-mali/> (10 Αυγ 2015)

¹¹⁷ European Commission Humanitarian aid and Civil Protection Διαθέσιμο στο : http://ec.europa.eu/echo/files/aid/countries/factsheets/mali_en.pdf (15 Σεπτεμβρίου 2015)

¹¹⁸ http://www.who.int/countryfocus/cooperation_strategy/ccsbrief_mli_en.pdf?ua=1 World Health Organization Country Cooperation Strategy at a glance

οχήματα μεταφοράς ανθρωπιστικής βοήθειας. Παρ' όλα αυτά, από τον Απρίλιο του 2014, πάνω από 1.56 εκατομμύρια άνθρωποι, κυρίως στο βόρειο Μάλι, βοηθήθηκαν από ανθρωπιστικές οργανώσεις. Σε συνεργασία με τον ECHO (European Commission Humanitarian Aid and Civil Protection Office) δρουν αρκετές ΜΚΟ¹¹⁹. Η ECHO ξεκίνησε τη μεταφορά ανθρωπιστικής βοήθειας σε συνεργασία με τα ΗΕ και συγκεκριμένα την UNHAS (UN Humanitarian Air Service) στο βόρειο Μάλι όπου η πρόσβαση των εθελοντών οδικώς, ήταν αδύνατη.

Από στοιχεία της European Commission Humanitarian Aid and Civil Protection Office (ECHO) η ΕΕ είναι ο κύριος φορέας παροχής ανθρωπιστικής βοήθειας στο Μάλι (περίπου 46 εκατομμύρια Ευρώ το χρόνο). Μέχρι και τους πρώτους 8 μήνες του 2015 έχουν διατεθεί 33 εκατομμύρια σε ανθρωπιστική βοήθεια και 8 εκατομμύρια για έργα υποδομής και ανάπτυξης.¹²⁰ Το 2014 Η ECHO χρηματοδότησε περίπου το 50% των νοικοκυριών στο βόρειο Μάλι και διένεμε μερίδες φαγητού και κουπόνια σίτισης. Μέσα στο 2015, σύμφωνα με το πρόγραμμα βοήθειας, εξασφάλισε την πρόσβαση στην υγεία και σε επισιτιστικά προγράμματα σε 800.000 πολίτες του Μάλι. Κατασκευάστηκε σύστημα υδροδότησης άγονων και ερημικών περιοχών στο βόρειο Μάλι, όπως για παράδειγμα στο στρατόπεδο συγκέντρωσης μεταναστών EU/ECHO/Anouk Delafortrie, με δυνατότητα παροχής της απαραίτητης ποσότητας νερού καθημερινά στους 49.000 διαμένοντες σε αυτό. Χρησιμοποιήθηκε επίσης το πρόγραμμα "Vivre Ensemble" (Living Together), το οποίο είναι πρόγραμμα ραδιοφωνικών εκπομπών, σε τρεις τοπικές διαλέκτους, με ακροατήριο περίπου 30.000 ανθρώπους, σε απόσταση εκπομπής 70Χλμ, για παροχή οδηγιών και συμβουλών επιβίωσης, αλλά και ενίσχυσης του πνεύματος συνεργασίας και ειρήνης μεταξύ των αντιπάλων στρατοπέδων.

Ο Έμπολα είναι επίσης μία μάστιγα για το Μάλι. Παρά το γεγονός ότι έχει αποχαρακτηριστεί από επικίνδυνη περιοχή για τον Έμπολα, δεν παύει να βρίσκεται

¹¹⁹ Handicap International, Action Contre la Faim (ACF), Solidarités, OXFAM and the Danish Refugee Council (DRC), the medical NGO ALIMA, βλέπε ECHO Factsheet – Mali Crisis August 2015 - Σελίδα 4, Διαθέσιμο στο http://ec.europa.eu/echo/files/aid/countries/factsheets/mali_en.pdf (1 Οκτωβρίου 2015)

¹²⁰ Το ίδιο

στην επικίνδυνη ζώνη, στην οποία περιλαμβάνονται όλες οι γειτονικές χώρες του Σαχέλ. Για τη λήψη μέτρων κατά της μεταδιδόμενης αυτής νόσου, δαπανήθηκε το ποσό των 3.3 εκατομμυρίων Ευρώ μέχρι το φθινόπωρο του 2015

4.3 Προοπτικές για Σταθεροποίηση της Ειρήνης και της Ασφάλειας στην Περιοχή – Δράσεις για την Προστασία των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων.

Οι στόχοι της ΕΕ, όπως αυτοί είχαν τεθεί στο Action Plan 2011¹²¹, είναι η επιβολή και διατήρηση της ειρήνης στις περιοχές του Σαχέλ, του Κέρατος της Αφρικής και στην ενδιάμεση αυτών περιοχή του Νταρφούρ, η ασφάλεια, η βιώσιμη ανάπτυξη, η ευμάρεια των κατοίκων, και η υπεύθυνη διακυβέρνηση των χωρών της περιοχής.

Για να επιτευχθούν οι παραπάνω στόχοι πρέπει η διεθνής κοινότητα και ειδικά η ΕΕ, η οποία όπως φαίνεται από τις διεθνείς εξελίξεις, είναι ο κυριότερος παράγοντας στην Αφρικανική ήπειρο, να κάνει πράξεις τα ευχολόγια, ώστε να υπάρξουν σταθερές πολιτικές δομές στα κράτη αυτά, με ισχυρούς αστικούς και πολιτικούς θεσμούς, μέσα από τους οποίους θα μπορούν οι πολίτες τους να έχουν πρόσβαση στη διακυβέρνηση της χώρας τους και να εκφράζουν ελεύθερα τις πολιτικές και πολιτιστικές τους φιλοδοξίες, έχοντας εξασφαλισμένα τα θεμελιώδη δικαιώματά τους.

Σύμφωνα με το αναθεωρημένο στρατηγικό πλάνο της ΕΕΑΣ,¹²² τα μέλη των πολιτικο-στρατιωτικών αποστολών και επιχειρήσεων της, πρέπει να δουλέψουν σε συνεργασία με άλλους διεθνείς οργανισμούς, όπως τα ΗΕ, η ΑΕ και η Αρχή Ενδοκυβερνητικής Ανάπτυξης,¹²³ για να επιλύσουν αφενός, τις εν εξελίξει συρράξεις,

¹²¹ Council Conclusions on the EU Horn of Africa Regional Action Plan 2015-2020 (13363/15) General Secretariat of the Council COAFR 310 ACP 153 CFSP/PESC 686 DEVGEN 204

¹²² A Global Strategy on Foreign and Security Policy for the European Union διαθέσιμο στο <http://europa.eu/globalstrategy/> (20 Οκτ 15)

¹²³ IGAD (Intergovernmental Authority on Development Διαθέσιμο στο https://en.wikipedia.org/wiki/Intergovernmental_Authority_on_Development (27 Σεπτεμβρίου 2015))

κυρίως στη Σομαλία, το Σουδάν, το Νότιο Σουδάν, το Μάλι και άλλες εμπόλεμες περιοχές, αφ' ετέρου, να αποτρέψουν το ξέσπασμα νέων εντάσεων, οι οποίες υποβόσκουν μεταξύ κρατών, ή και τοπικά, μεταξύ των διαφόρων φυλών.

Πρέπει να είναι σε θέση να αντιδρά ταχύτατα και να μπορεί να ελέγχει τα σύνορα, γύρω από οποιαδήποτε περιοχή, η οποία υφίσταται αναταραχές και συρράξεις. Να αποτρέπει την εξάπλωση των εντάσεων και των τρομοκρατικών δράσεων. Να περιορίζει τον τεράστιο όγκο μεταναστών ή εσωτερικά εκτοπισμένων πολιτών. Η κατάσταση αυτή μπορεί να επιτευχθεί μόνο μέσω της οικονομικής βοήθειας και της ανάπτυξης υποδομών, που θα δώσει δουλειά στους κατοίκους και κυρίως στους νέους και θα βελτιώσει το βιοτικό επίπεδο των χωρών που μαστίζονται από την ανέχεια, τη φτώχεια και την ανεργία. Αναγκαίος επίσης θεωρείται ο έλεγχος της κλιματικής αλλαγής και των ανεπιθύμητων συνεπειών της για τις χώρες της Αφρικής, που ενώ δεν ευθύνονται οι ίδιες για αυτό, έχουν πέσει θύματα της παγκοσμιοποίησης και της βιομηχανικής ανάπτυξης άλλων κρατών.

Παρά τη βελτίωση σε όλους τους τομείς, τόσο στην περιοχή του Σαχέλ, όσο και στο Κέρα της Αφρικής, κυρίως λόγω της αποτελεσματικής προσπάθειας της επιχείρησης EUNAFOR Atalanta, η οποία περιόρισε την πειρατεία στα ανοιχτά της Σομαλίας, αριθμός των εσωτερικά εκτοπισμένων πολιτών, λόγω των διαρκών συγκρούσεων, των πολιτικών διώξεων και της απελπιστικής ανέχειας και πείνας, μαρτυρά ότι απαιτείται τεράστια προσπάθεια, ώστε να μπορούμε να ευελπιστούμε σε ένα καλύτερο μέλλον για τις περιοχές αυτές.

Για το λόγο αυτό η ΕΕ, στη Στρατηγική αναθεώρηση των υποχρεώσεών της και των προγραμματικών σχεδίων της για την περίοδο 2015-2020, προτίθεται να δώσει μεγαλύτερη προσοχή, όσον αφορά στην προσπάθεια αποτροπής των διεθνών αλλά κυρίως των εμφύλιων συγκρούσεων. Σκοπός είναι οι εξάλειψη των αιτιών που προκαλούν τέτοιες καταστάσεις. Αυτές βέβαια δεν είναι άλλες από την έλλειψη υποδομών ανάπτυξης και σωστής σταθερής διακυβέρνησης, η διαφθορά των κρατικών υπαλλήλων, ο άνισα κατανεμημένος πλούτος με έντονη την αίσθηση της αδικίας μεταξύ των πολιτών, η ανεργία και τέλος η πείνα, που οδηγούν τους νέους

ακόμη και στη στρατολόγησή τους σε εξτρεμιστικές οργανώσεις τοπικού και διεθνή χαρακτήρα.

Εξάλλου αυτός είναι ο βασικός λόγος υπέρμετρης αύξησης της μετανάστευσης και της προσπάθειας των αναξιοπαθούντων να ξεφύγουν από τον πόλεμο, την πείνα και τη δυστυχία τους. Η πρόσβαση των πολιτών στις κοινωνικές παροχές του κράτους, μέσα από διαφανή και ανθρωποκεντρικά προγράμματα που ευελπιστεί να εφαρμόσει η ΕΕ, αλλά και τρίτες χώρες¹²⁴, στην Αφρική, στον τομέα της παιδείας της ασφάλειας και στη δημόσια υγεία μπορεί να δημιουργήσει ένα αξιοπρεπές περιβάλλον μέσα στο οποίο θα παραμείνουν και θα αγωνιστούν, εντός των συνόρων της πατρίδας τους για την προσωπική τους επιβίωση αλλά και για την ανάπτυξη της χώρας τους.

Πέραν αυτού η ΕΕ σε συνεργασία με την Global Approach to Migration and Mobility (GAMM),¹²⁵ ευελπιστεί να εστιάσει με επιτυχία στην ανάπτυξη υποδομών υποδοχής των μεταναστών, παράλληλα με τον έλεγχο των συνόρων για περιορισμό της ανάμιξης εγκληματικών στοιχείων, της εμπορίας ανθρώπων και της διακίνησης

¹²⁴ Πολλές χώρες εκτός ΕΕ χρηματοδοτούν προγράμματα που αφορούν στη δημιουργία προϋποθέσεων για την ανασυγκρότηση των κρατών, την εφαρμογή των κανόνων δικαίου την ασφάλεια και την αμυντική δυνατότητά τους. Διαθέσιμα στα: <https://www.gov.uk/government/world-location-news/call-for-bids-somalia-conflict-security-and-stability-fund-cssf>, https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/67414/somalia-2011.pdf, http://file.setav.org/Files/Pdf/20141021155302_41_somali_eng-web.pdf, <http://somalianoconsortium.org/about/members>, <http://www.undp.org/content/dam/unct/somalia/docs/publications/FINAL%20UN%20SOMALIA%20Yearbook%20Layout.pdf>, http://www.cooperazioneallosviluppo.esteri.it/portaledgcs/PortaleDGCS/index.php?option=com_content&view=article&id=11943:somalia-eng&catid=339&Itemid=606, https://wikileaks.org/plusd/cables/10NAIROBI165_a.html, <http://www.globalhumanitarianassistance.org/wp-content/uploads/2012/02/gha-somalia-briefing-paper-feb-2012-final.pdf>, <https://encrypted.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=4&cad=rja&uact=8&ved=0CDEQFjADahUKEwjEz7rmteDIAhWGjCwKHb71AUk&url=http%3A%2F%2Fwww.alnap.org%2Fpool%2Ffiles%2Ffundingguidelines.pdf&usg=AFQjCNHJwMNEiyhNJH8fv-BiWjUkmcgYNg&bvm=bv.105841590,d.bGg>

¹²⁵ Communication from the Commission on the global approach to migration and mobility, COM(2011) 743 final, adopted on 11 November 2011 διαθέσιμο στο : http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-we-o/policies/pdf/1_en_act_part1_v9_com2011-743_en.pdf (2 Νοεμβρίου 2015)

όπλων, μέσα από τις μεταναστευτικές ροές. Αυτό θα βοηθούσε στην ελαχιστοποίηση των παράπλευρων επιπτώσεων και των εξτρεμιστικών φαινομένων που εξαπλώνονται παγκοσμίως. Γεγονός πάντως είναι ότι τα κράτη μέλη της ΕΕ δεν δείχνουν να ακολουθούν μια κοινή πολιτική αντιμετώπισης του φαινομένου της υπέρμετρης ροής μεταναστών, αλλά προσπαθούν να προστατεύσουν τα εθνικά τους συμφέροντα με κάθε τρόπο, ακόμη και αν αυτό δεν συνάδει με το γενικότερο σχέδιο της ΕΕ. Μάταια ο πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου τονίζει σε όλους τους τόνους ότι πρέπει να υπάρξει ομοφωνία στον τρόπο αντιμετώπισης του φαινομένου.¹²⁶

Η υποστήριξη, τόσο οικονομικά, όσο και συμβουλευτικά, των τοπικών κοινωνιών διάμεσου των τοπικών οργανώσεων, αλλά και των ΜΚΟ, για την αύξηση της πολιτικής σταθερότητας και της ασφαλούς διαβίωσης των κατοίκων, την ενθάρρυνση της αποδοχής της θρησκευτικής διαφορετικότητας μεταξύ των πολιτών της ίδιας χώρας, τη συνύπαρξη ανθρώπων με διαφορετική ταυτότητα, και την αποφυγή τέλος της περιθωριοποίησης των μειονοτήτων, ίσως είναι μία καλή αρχή για την εκπλήρωση των αντικειμενικών σκοπών που έχει θέση η ΕΕΑΣ.

Η ΕΕ έχει θέσει ως πρωταρχικό της στόχο την ενθάρρυνση των κυβερνήσεων για τη βελτίωση της ορθής διακυβέρνησης, το σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων την εφαρμογή των κανόνων δικαίου και την εδραίωση της δημοκρατίας και της νομιμότητας. Επιπροσθέτως πρέπει να πειστούν τα κράτη να συμμορφώνονται στους κανόνες διεθνούς δικαίου, γεγονός που τουλάχιστον θα κάνει πιο εύκολη την πρόσβαση των ανθρωπιστικών οργανώσεων για την βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης και καθημερινής ζωής των πολιτών. Η Σομαλία για παράδειγμα πρέπει να επικυρώσει¹²⁷ τις δύο πιο σημαντικές συμβάσεις, την Σύμβαση για τα δικαιώματα του παιδιού (CRC, Convention on the Rights of the Child), και τη Σύμβαση για την εξάλειψη κάθε είδους διάκρισης κατά των γυναικών (CADAW), γνωστή και ως international women's bill of rights. Η επικύρωση αυτών των συμβάσεων είναι

¹²⁶ <http://www.bbc.com/news/world-europe-34648574> (28 Οκτωβρίου 2015)

¹²⁷ The UN in Somalia 2014 Διαθέσιμο στο <http://www.undp.org/content/dam/unct/somalia/docs/publications/FINAL%20UN%20SOMALIA%20Yearbook%20Layout.pdf> σελ 121

σημαντική για την προστασία των δικαιωμάτων του παιδιού, των γυναικών και των εργαζομένων σε μία χώρα η οποία έχει υποστεί τα δεινά εμφύλιων συγκρούσεων – θανάτους, κακομεταχείριση, εκμετάλλευση και παντελής αδυναμία πρόσβασης των πολιτών της στις κοινωνικές παροχές. Η εφαρμογή αυτών των συμβάσεων σε ολόκληρη την Αφρική και συγκεκριμένα στις περιοχές που μελετά η παρούσα εργασία, το Σαχέλ και το Κέρασ της Αφρικής θα συντελέσει ακόμη στην επίτευξη του σκοπού της διεθνούς κοινότητας για εδραίωση της ειρήνης, της ασφάλειας, της κοινωνικο- οικονομικής ανάπτυξης και της σταθερότητας των κρατών.

5. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Από την ίδρυσή της η EEAS έχει κάνει μεγάλα βήματα όσον αφορά στο ρόλο που διεκδικεί στον τομέα της εξωτερικής πολιτικής της ΕΕ. Το κομμάτι στο οποίο σημειώθηκε η μεγαλύτερη επιτυχία ήταν η βελτίωση της πολιτικο στρατιωτικής συνεργασίας που όπως αποδεικνύεται στην πράξη αποτελεί τον ακρογωνιαίο λίθο της επιτυχίας των επιχειρήσεων της ΕΕ, τόσο στην περιοχή του Μάλι όσο και στη Σομαλία. Στην περίοδο 2013-2014 είχε παρατηρηθεί ασάφεια στους τομείς ευθύνης της EEAS και άλλων οργάνων της ΕΕ, και υπήρχε κάποιες φορές επικάλυψη αρμοδιοτήτων.

Κοινό χαρακτηριστικό όλων σχεδόν των αποστολών της ΕΕ είναι η προσπάθεια ολιστικής προσέγγισης της κατάστασης και επίλυσης των προβλημάτων μέσα από τη συνεργασία σε όλους τους τομείς από το σύνολο των δρώντων. Η κοινή συνισταμένη είναι η συνεργασία τόσο των τριών επιχειρήσεων της ΕΕ στην περιοχή, όσο και με τοπικές οργανώσεις, και διεθνείς οργανισμούς. Το εγχείρημα αυτό είναι δύσκολο , όχι όμως ακατόρθωτο, λόγω της εκ προοιμίου διαφορετικότητας των πολιτικών από τις στρατιωτικές επιχειρήσεις, το διαφορετικό τρόπο χρηματοδότησης αυτών και την ασάφεια μερικές φορές των ορίων διαχωρισμού τους. Οι προσπάθειες συνεργασίας αρχίζουν από τις Βρυξέλλες όπου βρίσκεται η έδρα τόσο της CMPD (Crisis Management & Planning Department),¹²⁸ το Northwood της Μεγάλης Βρετανίας, που αποτελεί τον στρατιωτικό προϊστάμενο της επιχείρησης EUNAFOR Atalanta, όσο και του (CPCC, Civilian Planning and Conduct Capability)¹²⁹, που αποτελεί το Στρατηγείο των πολιτικών επιχειρήσεων της ΕΕ.

Σύμφωνα όμως με αναφορά της FOI (Swedish Defense Research Agency)¹³⁰, Η συνεργασία της EEAS με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, είναι προβληματική, κυρίως στην υποσαχάρια περιοχή του Σαχέλ. Το παράδειγμα της διαχείρισης του Έμπολα , το οποίο είναι ένα θέμα που απασχόλησε της EUCAP SAHEL Niger και EUCAP SAHEL

¹²⁸ Κτήριο της οδού Κόρτενμπεργκ 150

¹²⁹ http://eeas.europa.eu/csdp/structures-instruments-agencies/cpcc/index_en.htm (Αύγουστος 2015)

¹³⁰ <http://www.foi.se/en/Top-menu/Contact-us/> (30 Αυγούστου 2015)

Mali, στο πρόσφατο παρελθόν αποδεικνύει ότι ενώ από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή παρουσιάστηκε ως επιτυχία, η EEAS μέσω των αναφορών των παραπάνω επιχειρήσεων της το χαρακτήρισε ως φιάσκο.¹³¹

Η αναφορά επίσης της FOI σχετικά με τη συνεργασία του CROC (Crisis Response and Operational Coordination) με το EU Council, είναι αρνητική, τονίζοντας ότι το όργανο αυτό της EEAS έχει μεθερμηνεύσει την αποστολή του σύμφωνα με δικό του τρόπο σκέψης που δεν συνάδει με τους σκοπούς του EU Council. Αλλά και μεταξύ των οργανικών τμημάτων της EEAS, η συνεργασία μεταξύ CPCC και CMPD, δεν είναι πάντα η καλύτερη δυνατή.

Η ΕΕ είναι σε μία φάση κατά την οποία επιθυμεί την ανάκτηση δυνατότητας αυτονομίας, όσον αφορά στη σχέση της με τις ΗΠΑ, αλλά παράλληλα απεύχεται μετά φόβου την ολοκληρωτική αποξένωσή της από την Βορειοατλαντική συμμαχία, την οποία αφενός μεν, βλέπει ως τον εγγυητή της ασφάλειας στην ευαίσθητη γεωπολιτική θέση της, αφετέρου δε, προσβλέπει σε εκμετάλλευση των στρατιωτικών και οπλικών δυνατοτήτων του NATO. Το NATO από την άλλη πλευρά προσβλέπει στη συνεργασία με την Ευρώπη, την οποία μάλιστα όχι μόνο δεν προσπαθεί να αποτρέψει από τις προσπάθειές της για ανάπτυξη της ΚΕΠΠΑ, αλλά συμβάλει επιλεκτικά στη δημιουργία προϋποθέσεων βελτίωσης και ανάπτυξης των στρατιωτικών δυνατοτήτων της. Τόσο των κρατών μελών μεμονωμένα, μέσα από τις διακρατικές συμφωνίες που οι ΗΠΑ συνάπτουν με τις επιμέρους χώρες, όσο και της ίδιας της ΕΕ, μέσω της προώθησης της ιδέας δημιουργίας Ευρωπαϊκού στρατού στους κόλπους της EEAS, η οποία θα λαμβάνει αποφάσεις στο όνομα των κρατών μελών για θέματα εξωτερικής πολιτικής και άμυνας και θα έχει δικές της δυνατότητες ανάπτυξης στρατιωτικών επιχειρήσεων.

Αξιοπρόσεχτος είναι ο εσκεμμένος διαχωρισμός των περιοχών δράσης. Οι ΗΠΑ αναθέτουν τον ρόλο της κυρίαρχης δύναμης στην ΕΕ σε περιοχές ενδιαφέροντος όπως η Βόρεια και Δυτική Αφρική, καθώς και το κέρασ της Αφρικής, από τις οποίες οι

¹³¹ The European External Action Service is ripe for change, διαθέσιμο στο <http://www.foi.se/en/Top-menu/Pressroom/News/2015/The-European-External-Action-Service-is-ripe-for-change/> (09 Νοεμβρίου 2015)

ίδιες επιθυμούν να απαγκιστρωθούν, προκειμένου να επικεντρωθούν στην ευρύτερη περιοχή της Ασίας. Από μελέτη των στοιχείων στελέχωσης των αποστολών στις δύο περιοχές, παρατηρείται μια σιωπηρή συμφωνία κατανομής της επιρροής των μεγάλων Ευρωπαϊκών δυνάμεων ως εξής: Στο Μάλι , και γενικότερα στην περιοχή του Σαχέλ τον πρώτο λόγο έχουν οι Γάλλοι και οι Γερμανοί, ενώ στο Κέρας της Αφρικής , Ισπανοί και Ιταλοί, και λίγο ανατολικότερα (στον τομέα της Θαλάσσιας επιτήρησης) οι Βρετανοί.¹³²

Τα λάθη των ΗΠΑ, και κατ' επέκταση του NATO την τελευταία κυρίως δωδεκαετία, όσον αφορά στη νομιμότητα των ενεργειών τους, αλλά και η αναποτελεσματικότητα των επεμβάσεών τους παγκοσμίως, που όχι μόνο δεν διόρθωσαν τα αίτια των κρίσεων αλλά κατάφεραν να δημιουργήσουν χρόνιες εστίες συγκρούσεων, τους αναγκάζει στην προκειμένη περίπτωση της Αφρικής, να παραμένουν διακριτικά στο παρασκήνιο αφήνοντας χώρο δράσης στην ΕΕ.

Ο Ευρωπαϊκός Στρατός θα μπορούσε, να είναι πυλώνας εξασφάλισης της παγκόσμιας ειρήνης, ή θα είναι απλά ένα στήριγμα της Βορειο Ατλαντικής Συμμαχίας, στο πλαίσιο της πολιτικο-στρατιωτικής συνεργασίας πολυεθνικών ενόπλων δυνάμεων και περιφερειακών διεθνών οργανισμών; Η περίπτωση του Ευρωστρατού είναι ιδιαίτερη. Στην περίπτωση που συγκροτηθεί, θα πρέπει να έχει μόνιμα διαθέσιμες δυνάμεις, χωρίς να χρειάζεται κάθε φορά η διαδικασία του Force Generation Mechanism¹³³ όπως συμβαίνει στο NATO.

Η γενική εκτίμηση μέχρι την τελευταία τρομοκρατική επίθεση στην καρδιά του Παρισιού ήταν ότι βρισκόμαστε ακόμη μακριά από τη μέρα που θα δημιουργηθεί ενιαίος Ευρωπαϊκός στρατός, με μόνιμη δομή και συμμετοχή των κρατών μελών, τα στελέχη του οποίου θα βρίσκονται εξ' ολοκλήρου στη δομή διοίκησης της EEAS, χωρίς να επικαλούνται τα εθνικά συμφέροντα αλλά και εθνικούς περιορισμούς και εθνικούς κανόνες εμπλοκής, όταν πρόκειται για επιχείρηση υπό τη σημαία της ΕΕ.

¹³² Διοικητής της EUTM Mali, Γερμανός Ταξίαρχος, Στον ευρύτερο χώρο του Σαχέλ, είναι εγκατεστημένες Γαλλικές μονάδες, Ο Διοικητής της EUTM Somalia Ιταλός, με Ισπανό επιτελάρχη και η Επικεφαλής της EUCAP NESTOR Ιταλίδα. Στην επιχείρηση EUNAFOR ATALANTA, Βρετανοί.

¹³³ Η διαδικασία οργάνωσης μιας επιχείρησης, όσον αφορά στην εθελοντική προσφορά προσωπικού και μέσων των κρατών στο NATO. Διαθέσιμο στο http://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_50316.htm (06 Νοεμβρίου 2015)

Μετά την ενεργοποίηση όμως, εκ μέρους των Γάλλων τη ρήτρας συλλογικής άμυνας, και λόγω της αστάθειας που επικρατεί γενικά στον τομέα άμυνας και ασφάλειας, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, με τις όλο και πιο συχνές, σε σχέση με το παρελθόν συζητήσεις περί κοινής αμυντικής πολιτικής, δείχνει να έχει πάρει την απόφαση να προχωρήσει στην υλοποίηση των σχετικών διατάξεων της συνθήκης της Λισαβόνας. Με την τελευταία απόφαση που έλαβε σχετικά με την ολιστική προσέγγιση της ΚΕΠΑΑ, το μόνο εμπόδιο στη δημιουργία ενός μόνιμου στρατιωτικού θεσμού, με δυνατότητες επέμβασης για την αντιμετώπιση κρίσεων, είναι η πιθανότητα να διαλυθεί η ίδια η Ευρωπαϊκή Ένωση και να καταρρεύσει το οικοδόμημα που τόσα χρόνια έχτιζαν οι πολιτικοί των κρατών μελών.

Ενώ δεν υπάρχει καμιά αμφιβολία ότι η παρουσία της AQIM στο βόρειο Μάλι αποτελεί «πρόβλημα τρομοκρατίας» για τις ΗΠΑ και την ΕΕ, η λύση στην κρίση στο Μάλι είναι θέμα περισσότερο πολιτικό και οικονομικό, παρά στρατιωτικό. Η κακή συνεργασία μεταξύ ΑΕ, ΗΕ και ΕΕ λόγω έλλειψης αμοιβαίας εμπιστοσύνης και διαφορετικών οικονομικών και πολιτικών συμφερόντων, οδήγησε στην αποτυχία εκμετάλλευσης, των καταρχήν θετικών αποτελεσμάτων της Γαλλικής επιχείρησης SERVAT. Η μικροπολιτικές και οι ανταγωνισμοί ήταν εις βάρος ενός λαού, που ενώ θα μπορούσε να είχε ορθοποδήσει, ύστερα μάλιστα από τις κατά γενική ομολογία επιτυχημένες και δίκαιες εκλογές του Αυγούστου του 2013, βρέθηκε και πάλι σε κατάσταση εξαθλίωσης και ανέχειας. Οι πολίτες ανήμποροι να επιβιώσουν επιλέγουν την προσφυγιά και την αβεβαιότητα της εξόδου από τη χώρα τους.

Η σταθερότητα σε βάθος χρόνου και η ανθεκτικότητα έναντι των εξτρεμιστικών ισλαμικών οργανώσεων, προϋποθέτει όχι μόνο στρατιωτική δράση αλλά επίσης μία παράλληλη προσέγγιση που σχετίζεται με την οικονομική ανάπτυξη, την ενδυνάμωση των πολιτικών θέσεων και τη βελτίωση των αρνητικών επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής. Η δημιουργία επαγγελματικών ευκαιριών, με αξιοπρεπείς συνθήκες εργασίας μέσα στον εργασιακό ιστό της τοπικής κοινωνίας, θα αυξήσει την ικανότητα των κρατών να κρατούν τους νέους στο εσωτερικό τους, να περιορίσουν την μετανάστευση αλλά και τη στρατολόγησή τους σε παράνομες και εγκληματικές οργανώσεις οι οποίες πολλές φορές φαντάζουν στα διψασμένα για ζωή μάτια των

νέων ως η μόνη διέξοδος από την καταστροφή. Η καταπάτηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων ή έλλειψη συστήματος δικαίου, οι αυταρχικές κυβερνήσεις, η περιθωριοποίηση κοινωνικών ομάδων, οι αδικίες και οι διασπορά διχόνοιας μεταξύ των πολιτών παραμένουν τα αγκάθια στην ανάπτυξη και την ευημερία των χωρών αυτών. Για τον σκοπό αυτό απαιτείται η ύπαρξη μιας ισχυρής κυβέρνησης στο Μάλι, η οποία πρέπει να προσεγγίσει τη μειονότητα των Τουαρέγκ για να εξασφαλίσει τη δική τους υποστήριξη, ώστε να έχει έτσι ένα κοινό μέτωπο ενάντια στην AQIM. Η βοήθεια των Τουαρέγκ θα είναι μεγάλη διότι είναι σε θέση να γνωρίζουν το έδαφος πιθαμή προς πιθαμή, δεδομένου ότι υπάρχουν δύσβατες περιοχές οι οποίες έχουν μετατραπεί από την AQIM σε «ασφαλή παράδεισο», μακριά από τους «άπιστους» χριστιανούς. Η καλή διακυβέρνηση του Μάλι είναι ένας σοβαρός παράγοντας επιτυχίας που βασίζεται στην ύπαρξη φυσικής ασφάλειας για τους πολίτες.

Απαραίτητη προϋπόθεση της ασφάλειας και την προστασία τους είναι η στρατιωτική υπεροχή του κυβερνητικού στρατού, η οργάνωση του δικαστικού συστήματος και η εφαρμογή των κανόνων δικαίου. Αυτό είναι πλέον στα χέρια της ΕΕ η οποία μέσω των πολιτικό - στρατιωτικών επιχειρήσεων της τόσο στην περιοχή του Σαχελ, όσο και στο Κέρας της Αφρικής, αγωνίζεται, σε συνεργασία πάντα με ΜΚΟ και άλλες περιφερειακές ανθρωπιστικές οργανώσεις, να βάλει τις βάσεις για την οικοδόμηση των δυνατοτήτων ανάπτυξης και ευημερίας. Οι αστυνομικές δυνάμεις εκπαιδεύονται, ώστε να είναι σε θέση να διαφυλάξουν την τάξη και να αποτρέψουν τις παράνομες ενέργειες, εξασφαλίζοντας έτσι το αίσθημα της ασφάλειας στην καθημερινότητα των πολιτών, με γνώμονα πάντα την προστασία των Ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Οι δικαστές και οι Εισαγγελείς επίσης, εκπαιδεύονται για να είναι σε θέση να εργασθούν μέσα στο νεοσύστατο δικαστικό σύστημα, για το οποίο καταβάλλεται μεγάλη προσπάθεια να οργανωθεί και να λειτουργήσει.

Η ανάπτυξη και εδραίωση της σταθερότητας είναι εξαρτημένη κυρίως από την οικονομική ενίσχυση της χώρας και τις συνεχείς προσπάθειες σε πολιτικό επίπεδο. Λόγω όμως της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης και των πολλών ανοικτών μετώπων παγκοσμίως τα οποία καλείται να αντιμετωπίσει η ΕΕ, η δυνατότητα αυτή είναι σαφώς περιορισμένη. Μια ματιά στις δαπάνες που απαιτηθήκαν τα τελευταία πέντε χρόνια στο Μάλι, πριν το πραξικόπημα, οι οποίες ανήρθαν στα 400 εκατομμύρια

δολάρια, σε σύγκριση με το κόστος της στρατιωτικής επιχείρησης στη Λιβύη που ανήλθε στο 1 δισεκατομμύριο δολάρια, μαρτυρά την ανάγκη προσήλωσης στην πολιτικό-οικονομική ανάπτυξη και όχι στις πολυδάπανες στρατιωτικές επιχειρήσεις¹³⁴

Ένα λεπτό σημείο στο οποίο δίνεται ιδιαίτερη βαρύτητα κατά τις συσκέψεις των ομάδων σχεδιασμού , τόσο στο Μάλι όσο και στη Σομαλία είναι η επίτευξη της πολιτικό-στρατιωτικής συνεργασίας, του στρατού δηλαδή και των πολιτικών αποστολών της ΕΕ, αλλά και άλλων οργανισμών και οργανώσεων. Η συζήτηση πολλές φορές επικεντρώνεται στη δυνατότητα χρήσης βίας από το στρατό, για την προστασία των πολιτών. Η βασική δυσκολία είναι να καθοριστεί το κατώφλι καθορισμού της κατάστασης, το αν δηλαδή στην περιοχή θεωρείται ότι εξελίσσονται ένοπλες συγκρούσεις, ή μπορούμε να μιλάμε μόνο για εσωτερικές αναταραχές, οι οποίες σε καμιά περίπτωση δε δικαιολογούν τη χρήση βίας από το στρατό για την προστασία των πολιτών.

Όμως οι επιθέσεις και τα τρομοκρατικά χτυπήματα είναι τόσο μεγάλα που η αστυνομία δεν μπορεί να χειριστεί από μόνη της την κατάσταση. Αυτό από μόνο του απαιτεί την επέμβαση του στρατού¹³⁵. Η συνεργασία Αστυνομίας και στρατού σε περιβάλλον τέτοιο όπως αυτό στο βόρειο Μάλι ή τη Σομαλία είναι επιβεβλημένη, όσον αφορά στην προσπάθεια προστασίας των πολιτών. Όμως τα πράγματα περιπλέκονται όταν η κατάσταση μεταβάλλεται, ανάλογα με την ένταση των επιθέσεων, από κατάσταση ειρήνης σε πολεμική κατάσταση και τούμπαλιν, όταν μάλιστα δυνάμεις γειτονικών χωρών εμπλέκονται στις συγκρούσεις.

Μία σημαντική διαπίστωση από τις επισκέψεις στα επιτελεία των αποστολών στο Μάλι και στη Σομαλία είναι ο προβληματισμός των διοικητών των επιχειρήσεων αυτών σχετικά με τη δυνατότητα χρήσης βίας, για την προστασία τόσο των πολιτών των χωρών αυτών, όσο και μελών των πολιτικών επιχειρήσεων που εδρεύουν στην

¹³⁴ Heaather Hurlburt, "Mali's Crisis Caused the Development Failures, Not Military Aid, The Guardian, 15 Ιανουαρίου 2013. Διαθέσιμο στο <http://www.theguardian.com/commentisfree/2013/jan/15/mali-crisis-development-failures-military-aid> (9 Οκτωβρίου 2015)

¹³⁵ Sylvain, Vité, 'Typology of armed conflicts in international humanitarian law: Legal concepts and actual situations', International review of the Red Cross, Vol. 91 No 873 (2009), 76

περιοχή. Η έλλειψη ξεκάθαρων οδηγιών για τη δυνατότητα χρήσης βίας, οδήγησε κάποιες φορές στο παρελθόν, στην απροθυμία επέμβασης με αποτέλεσμα την απώλεια ζωών αθώων πολιτών, γεγονός που θα είχε ίσως αποφευχθεί εάν είχαν επέμβει μέλη της στρατιωτικής αποστολής. Τέτοια γεγονότα μειώνουν εξάλλου την αξιοπιστία των ίδιων των αποστολών αλλά και το κύρος των ΗΕ γενικότερα¹³⁶

Ο τρόπος με τον οποίο αντιμετωπίζει η Ευρώπη τη χρήση βίας και γενικότερα τη στρατιωτική επέμβαση διαφέρει από αυτόν των ΗΠΑ. Η Ευρώπη από τη στιγμή που έπαψε να είναι μία ιμπεριαλιστική δύναμη, μετά την περίοδο της αποαποικιοκρατίας, θεωρεί ότι τα προβλήματα λύνονται μόνο μέσω της πολιτικής, ενώ η Αμερική βλέπει την προσφυγή σε πολεμικές επιχειρήσεις, όχι ως το τελευταίο μέσον επίλυσης μιας προβληματικής κατάστασης, αλλά κάποιες φορές, ως τον πρώτο και αναπόφευκτο τρόπο¹³⁷. Η στάση αυτή των ΗΠΑ ήταν διαφορετική πριν την τρομοκρατική επίθεση της 11^{ης} Σεπτεμβρίου στους δίδυμους πύργους του Μανχάταν, αφού μέχρι τότε η Αμερικανική κοινή γνώμη ήταν βαθιά αρνητικά επηρεασμένη από την αποτυχία του Βιετνάμ και δεν επέτρεπε καμία σκέψη για εκστρατευτικές επιχειρήσεις μακριά από την Αμερική. Το κυνήγι της τρομοκρατίας όμως απελευθέρωσε την κοινή γνώμη στις ΗΠΑ, μετατρέποντάς την σε συνήγορο υπέρ της χρήσης βίας, προκειμένου να διασφαλιστούν τα «εθνικά τους συμφέροντα». Η κοινή γνώμη στη γηραιά ήπειρο, σε σύγκριση με αυτή των αμερικανών πολιτών, φαίνεται να είναι πιο φιλειρηνική και να αντιστέκεται περισσότερο στη χρήση βίας. Είναι όμως έτοιμη να δεχτεί την προσφυγή σε πολεμικές επιχειρήσεις, μόνο σε περιπτώσεις που αφορούν σε ανθρωπιστικές επεμβάσεις, σε αντίθεση με την αμερικανική νοοτροπία που βρίσκεται ακριβώς στον αντίποδα αυτής της τάσης.¹³⁸

Ένα σοβαρό επίσης θέμα που απασχολεί τις επιχειρήσεις της ΕΕ στο Σαχέλ και στο Κέρας της Αφρικής είναι η εφαρμογή της UN SC 1325¹³⁹, της προστασίας δηλαδή των γυναικών και των παιδιών και της συμμετοχής των γυναικών στη στελέχωση των

¹³⁶ Trevor Findlay, *The Use of Force in Peace Operations*, Stockholm International Peace Research Institute (SIPRI), OUP (2002), 56,

¹³⁷ Everts P., and Isernia P., *Public Opinion, Transatlantic Relations and Use of Force*, Palgrave Macmillan, 2015 σελ 8.

¹³⁸ Το ίδιο, σελ 136

¹³⁹ United Nations Security Council resolution 1325, S/Res/1325 (2000), 1

επιχειρήσεων σε ποσοστό που δικαιολογεί την ισότητα των δύο φύλων . Και οι δύο αυτές ευαίσθητες κατηγορίες πολιτών είναι πολύ πιο ευάλωτες σε καταστάσεις συρράξεων αλλά και εσωτερικών αναταραχών. Έρευνες έχουν αποδείξει ότι όταν τηρείται η ισότητα μεταξύ των φύλων, τα αποτελέσματα στην εδραίωση της ειρήνης και της δημοκρατίας είναι καλύτερα.¹⁴⁰ Επιχειρήσεις, στρατιωτικές ή πολιτικές που εκτός από την ανάπτυξη της ικανότητας ανάκαμψης του κράτους (capacity building) έχουν επίσης αποστολή και την προστασία των πολιτών, θα πρέπει να είναι περισσότερο ευαίσθητες στην προστασία των γυναικών και των παιδιών. Πως όμως αυτό είναι δυνατόν να επιτευχθεί, όταν τόσο στο Μάλι, (EUTM Mali) όσο και στη Σομαλία (EUTM Somalia), σε ότι αφορά στην εφαρμογή της UNSC RES 1325, υπάρχει έλλειψη επιχειρησιακών οδηγιών σχετικά με αυτή, δεν υπάρχει το κατάλληλο προσωπικό, (Gender Advisor), για την εκπαίδευση στρατού και αστυνομίας σε ανάλογα θέματα, και όπως μπορεί κανείς εύκολα να φανταστεί, η συμμετοχή των γυναικών τόσο στη στρατολόγηση του στρατού, όσο και της αστυνομίας στις χώρες αυτές , είναι από ελάχιστη έως μηδαμινή. Απογοητευτικό είναι το φαινόμενο της μείωσης που παρατηρείται στον αριθμό των γυναικών που στελεχώνουν την αστυνομία στις χώρες αυτές, και της υποβάθμισης του ρόλου τους, σε σχέση με αυτόν που κατείχαν οι γυναίκες τις περασμένες δεκαετίες. Για παράδειγμα, στο διάδρομο των εγκαταστάσεων της EUTM Somalia υπάρχει φωτογραφία της πρώτης γυναίκας αστυνομικού, η οποία το 1979 περιπολούσε με την υπηρεσιακή μοτοσυκλέτα στους δρόμους του Μογκαντίσου.

Το συναίσθημα τέλος που μένει στον επισκέπτη των περιοχών του ΣΑΧΕΛ και του Κέρατος της Αφρικής, είναι η βαθιά λύπη για τους αναξιοπαθούντες συνανθρώπους μας, που έτυχε να ζουν στη γωνιά αυτή της γης καταδικασμένοι στη φτώχεια, την πείνα, την έλλειψη των βασικών αγαθών και την καταπάτηση των θεμελιωδών δικαιωμάτων τους. Το θλιβερό δε είναι ότι, ενώ η διεθνής κοινότητα έχει στρέψει την προσοχή της εκεί, ξοδεύοντας τεράστια ποσά για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής των πολιτών, υπάρχει διάχυτη η αίσθηση ότι, παρά τις αντίθετες δηλώσεις των

¹⁴⁰ Carina Lamont Empowering the Protection of Civilians Legal aspects of the use of force to protect civilians in peace operations, FOI-R--3468—SE, Ιούλιος 2012, σελ 54

διεθνών οργανισμών¹⁴¹, το αποτέλεσμα δεν είναι αυτό που θα έπρεπε. Το ερώτημα είναι, μήπως τελικά απαιτείται ριζική αναθεώρηση του τρόπου παροχής βοήθειας στις υπανάπτυκτες αυτές χώρες και ο συντονισμός όλων των προσπαθειών παγκοσμίως γύρω από τον ΟΗΕ, ο οποίος βέβαια πρέπει να κάνει κι αυτός μια ειλικρινή αυτοκριτική¹⁴²;

¹⁴¹ EUISS Yearbook of European Security Y• E• S 2015 , European Union Institute for Security Studies, Παρίσι, 2014, σελ 217

« On Africa, we expressed our full support to the efforts of the African Union and African sub-regional organizations to provide African solutions to regional problems and to tackle security challenges in that Continent. We recognized that socioeconomic development, poverty eradication, accelerated growth, enhanced state capacity, rule of law and regional coordination are crucial elements to fight the root causes of conflicts and achieve a sustainable peace. We agreed to continue our dialogue on policies for the Sahel and West Africa, in order to support countries of that region tackling socioeconomic and security challenges»

Διαθέσιμο στο http://www.iss.europa.eu/uploads/media/YES_2015.pdf (30 Οκτωβρίου 2015)

¹⁴² Το ίδιο, σελ 216,

«We agreed on the importance of an effective multilateral system, centred on a strong United Nations, as a key factor in the tackling of global challenges. We reaffirmed the need for a comprehensive reform of the UN, including its Security Council, with a view to making it more representative and effective, while preserving its executive nature, so that it can be more responsive to current global challenges. In this regard, we underscored that, almost 70 years after the creation of the Organization and 10 years after the adoption of the Outcome Document of the 2005 World Summit, time has come for achieving concrete outcomes»

Διαθέσιμο στο http://www.iss.europa.eu/uploads/media/YES_2015.pdf (30 Οκτωβρίου 2015)

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνική

Αντωνόπουλος Κ., Μαγκλιβέρας Κ., Το Δίκαιο της Διεθνούς Κοινωνίας, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, έκδοση 2η , Αθήνα 2014

Cassese A., Διεθνές Δίκαιο, Βιβλιοθήκη Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών, Gutemberg, Αθήνα 2012.

Μανωλοπούλου- Βαρβιτσιώτη Αικ, Η Διεθνής Προστασία των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων , Εκδ. Ειρήνη ΕΠΕ

Μπόση Μ., «Περί του Ορισμού της Τρομοκρατίας, Τραυλός, Αθήνα, 2000.

Περράκης Στ., Διαστάσεις της διεθνούς προστασίας των δικαιωμάτων του ανθρώπου. Προς ένα jus universalis, εκδ. Ι. Σιδέρης, Αθήνα, 2013

Περράκης Στ., Διαστάσεις της διεθνούς προστασίας των δικαιωμάτων του ανθρώπου, Ηνωμένα Έθνη , Περιφερειακά Συστήματα, Εκδόσεις Αντ. Σάκκουλα, Αθήνα, 2009

Περράκης Στ., Τσόλκα Ο., Ανθρώπινη Ασφάλεια. Δίκαιο και πολιτικές Σημειώσεις από τις πανεπιστημιακές παραδόσεις εκδ. Ι. Σιδέρης, Αθήνα, 2014

Περράκης Στ., Τσάλτας Γρ. (Επιμέλεια-Παρουσίαση) ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΚΑΙ ΠΕΙΡΑΤΕΙΑ ΣΤΗΝ ΑΝΟΙΧΤΗ ΘΑΛΑΣΣΑ:Η σύγχρονη νομική προσέγγιση μέσα από τη σύμβαση του Μοντέγκο Μπαίου (1982) για το Δίκαιο της Θάλασσας, Ανδρέας Σίδερης – Ι. Σίδερης και ΣΙΑ ΟΕ, Αθήνα 2006.

Περράκης Σ., Ροζάκης Χ., Μπερδήμας Α., Χατζηκωνσταντίνου Κ., Ταγαράς Χ., Χρυσοστομίδης Κ., Μαρούδα Ντ., Κυριακόπουλος Γ., Ανεψιού Γ., «Ουδέν Μονιμότερον του Προσωρινού; Καταστάσεις Στρατιωτικής Κατοχής και Διεθνές Δίκαιο», Όστρια, Αθήνα ,2014.

Ραυτόπουλος Ε., ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΔΙΑΠΡΑΓΜΑΤΕΥΣΕΙΣ: Θεωρία και Τεχνική Οικοδόμησης Διεθνούς Κοινού Συμφέροντος, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 2014

Ρούκουνας Ε., Διεθνής Προστασία των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, Εκδόσεις το Βιβλιοπωλείο της Εστίας, Αθήνα ,1995

Τζανσάτι Τζ., ΑΦΡΙΚΗ ΥΠΟ ΕΞΑΦΑΝΙΣΗ, Υιοί Ι. Καρακώτσογλου ΟΕ, 2007

Τσάλτας Γρ., ΑΦΡΙΚΗ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ. Η τελευταία Παγκόσμια Πρόκληση-Ευκαιρία, Ανδρέας Σίδερης – Ι. Σίδερης και ΣΙΑ ΟΕ, Αθήνα 2009

Χριστοδουλίδης Θ., ο ΟΗΕ Στο Κατώφλι της Μεταψυχροπολεμικής Εποχής, Ελληνική

Εταιρεία Διεθνούς Δικαίου και Διεθνών Σχέσεων, Ι. Σιδέρης, Αθήνα, 1998.

Ξενόγλωσση

Archick K. and Gallis P., «NATO and the European Union», Washington DC, US Library of Congress, Congressional Research Service, Ιανουάριος 2008.

Baylis J., “International and Global Security in Post- Cold War Era” Oxford University Press Οξφόρδη, 2001.

Chafer T. and Cumming G., Beyond Fashoda, Anglo-French Security Cooperation in Africa since Sr. Malo, International Affairs, 86, issue 5 volume, 2010

Chiozza G., “Anti – Americanism and the American World Order, Johns Hopkins University Press, Βαλτιμόρη, 2009

Dona Stewart J., What is next for Mali? The roots of conflict and challenges to stability, United States Army College Press, 2013

Dyson T., and Konstantinidis Th., European Defense Cooperation in EU Law and IR Theory, Houndmills, UK, Palgrave Macmillan, 2013

Daffy H., “ The war on terror and the framework of international law, Cambridge University Press, London, 2005.

Everts P., and Isernia P., Public Opinion, Transatlantic Relations and Use of Force, Palgrave Macmillan, 2015

Haastrup T., Charting Transformation Through Security Contemporary EU-Africa Relations, Houndmills, UK, Palgrave Macmillan, 2013

Hey J., Small States in World Politics, Explaining Foreign Policy Behavior, Lynne Rynner, Λονδίνο 2003, σελ 104

Hilion C., The European External Action Service, Towards a Common Diplomacy, SIEPS, 2010

Isiaka A.Badmus, The African Union’s Role in Peacekeeping, Building on Lessons Learned from Security Operations, Series editor Olivier P. Richmond, Palgrave Macmillan, London, 2015.

Judge D., and Earnshaw D., “The European Parliament, second edition, Palgrave McMillan, China, 2008

Kaim M., “Prospects for AU-NATO Cooperation”, in AU-NATO Collaboration,

Implications and prospects, NATO Defense College, Brooke A. Smith-Windsor, Rome 2013

Koutrakos P., Trade, Foreign Policy and Defense in EU Constitutional Law for the Twenty First Century : Rethinking the new Legal Order , Hard Publishing, Oxford, 2004

Mosley J., Africa Programme "Somalia's Federal Future Layered Agendas, Risks and Opportunities", Chatham House The royal Institute Of International Affairs, Σεπτέμβριος 2015.

Özkanİstanbul M., "Turkey's Involvement in Somalia, Assessment of a State-Building in Progress" Turkuvaz Matbaacılık Yayıncılık A.Ş., October 2014

Posner E., "The Twilight of Human Rights Law" Oxford University Press", New York, 2014

Trevor F., The Use of Force in Peace Operations, Stockholm International Peace Research Institute (SIPRI), OUP (2002)

Whitney N., Reengineering Europe's Security and Defense Policy, European Council on Foreign Relation Policy, paper 38, Λονδίνο 2008

EUISS YEARBOOK OF EUROPEAN SECURITY

Y• E• S 2015 E, Director: Antonio Missiroli, Published by the European Union Institute for Security Studies and printed in Condé-sur-Noireau (France) by Corlet Imprimeur. Graphic design by Metropolis, Lisbon, 2015

HANDBOOK For Decision Makers, The common Security and Defense Policy of The European Union, Printed and bound by Armed Forces Printing center , Vienna/Austria, 2014

HANDBOOK For Decision Makers, The common Security and Defence Policy of The European Union, Printed and bound by Armed Forces Printing center , Vienna/Austria, 2013

Αποφάσεις Συμβουλίου

COUNCIL DECISION amending Joint Action 2008/851/CFSP on a European Union military operation to contribute to the deterrence, prevention and repression of acts

of piracy and armed robbery off the Somali coast, 21 November 2014, 2014/827/CFSP, Διαθέσιμο στο

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014D0827&from=EN> (20 Οκτωβρίου 2015)

Council conclusions on implementation of the EU Strategy for Security and Development in the Sahel FOREIGN AFFAIRS Council meeting Brussels, 17 March 2014, διαθέσιμο στο http://eeas.europa.eu/documents/pdf/2fac_sahel1703_en.pdf (20 Οκτωβρίου 2015)

COUNCIL DECISION on the European Union CSDP mission in Mali (EUCAP Sahel Mali) 15 April 2014, 2014/219/CFSP (20 Οκτωβρίου 2015), <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32015D0076> (20 Οκτωβρίου 2015)

COUNCIL DECISION amending Decision 2013/34/CFSP on a European Union military mission to contribute to the training of the Malian Armed Forces (EUTM Mali) 15 April 2014, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32015D0076> (20 Οκτωβρίου 2015)

Contact Group on Piracy off the Coast of Somalia Sixteenth Plenary Session United Nations Head Quarters, 14 May 2014 Communiqué http://www.eeas.europa.eu/statements/docs/2014/140516_02_en.pdf (20 Οκτ. 2015)

COUNCIL DECISION amending Decision 2012/389/CFSP on the European Union Mission on Regional Maritime Capacity Building in the Horn of Africa (EUCAP NESTOR) 22 July 2014, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32014D0726> (20 Οκτωβρίου 2015)

COUNCIL DECISION amending Decision 2012/392/CFSP on the European Union CSDP mission in Niger (EUCAP Sahel Niger) 22 July 2014 http://eeas.europa.eu/csdp/missions-and-operations/eucap-sahel-niger/documents/20140722_council_decision_2012392cfsp_en.pdf (20 Οκτωβρίου 2015)

The EU's response to the Ebola crisis Kristalina GEORGIEVA, EU Commissioner for international cooperation, humanitarian aid and crisis response, EP Plenary Strasbourg, 17 September 2014, http://europa.eu/rapid/press-release_SPEECH-14-609_en.htm (20 Οκτωβρίου 2015)

COUNCIL CONCLUSIONS Foreign Affairs Council meeting, Council conclusions on the Ebola crisis in West Africa Brussels, 15 August 2014 http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/foraff/144315.pdf (20 Οκτωβρίου 2015)

ΑΠΟΦΑΣΗ 2014/827/ΚΕΠΠΑ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 21ης Νοεμβρίου 2014 για την τροποποίηση της κοινής δράσης 2008/851/ΚΕΠΠΑ για τη στρατιωτική επιχείρηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης που θα συμβάλει στην αποτροπή, στην πρόληψη και στην καταστολή των πειρατικών επιθέσεων και των ένοπλων ληστειών στα ανοικτά των ακτών της Σομαλίας

European Parliament resolution of 21 January 2016 on the mutual defense clause (Article 42(7) TEU) ([2015/3034\(RSP\)](http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=TA&language=EN&reference=P8-TA-2016-0019)) <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=TA&language=EN&reference=P8-TA-2016-0019> (20 Φεβ 2016)

Ηλεκτρονική – Διαδίκτυο

Martino A.-M., The “Solidarity Clause” of the European Union – dead letter or enabling act? Online publiziert: 9/2015, διαθέσιμο στο http://www.bmi.gv.at/cms/BMI_SIAK/4/2/1/2015/ausgabe_2/files/Martino_2_2015.pdf (28 Οκτωβρίου 2015)

Mogherini F., High Representative/Vice-President Remarks at the EUISS Annual Conference, Βρυξέλλες 09 Οκτωβρίου 2015, 151009_06 Διαθέσιμο στο [file:///C:/Users/efi/Downloads/european union - eeas european external action service remarks by high representative vice-](file:///C:/Users/efi/Downloads/european_union_-_eeas_european_external_action_service_remarks_by_high_representative_vice-)

Σεπτεμβρίου 2015)

Video διαθέσιμο στο <http://ec.europa.eu/avservices/video/player.cfm?ref=I110199>

http://www.eeas.europa.eu/africa/docs/sahel_strategy_en.pdf (EEAS 2011)

Missoroli A., The impact of the Lisbon Treaty on ESDP European Parliament: Brussels

[http://europarl.europa.eu/activities/expert/eStudies.do?\(2008\)](http://europarl.europa.eu/activities/expert/eStudies.do?(2008))

Bjørn Møller Danish Institute for International Studies [The African Union as Security Actor African Solutions to African Problems? \(Crisis States Working Papers Series No 2.](#)

Working Paper no. 57 - Regional and Global Axes of Conflict [London: Crisis State](#)

[Research Centre , London School of Economics](#) Διαθέσιμο στο

<http://eprints.lse.ac.uk/28485/1/WP57.2Moller.AU.pdf> (30 Οκτωβρίου 2015)

The UN in Somalia 2014 Διαθέσιμο στο

<http://www.undp.org/content/dam/unct/somalia/docs/publications/FINAL%20UN%20SOMALIA%20Yearbook%20Layout.pdf> (28 Οκτωβρίου 2015)

The Economic Cost of Somali Piracy, Working Paper, One Earth Future Foundation, Oceans Beyond Piracy programme, 2012, <http://oceansbeyondpiracy.org/cost-of-piracy/economic> (25 Οκτωβρίου 2015)

Lackenbauer H., and Jonsson M., “Implementing UNSCR 1325 in Capacity Building Missions” A study of NTM-Afghanistan, EUTM-Mali and EUTM-Somalia, FOI, Sept 2014.

Forrest, Craig J.S., ‘The Doctrine of Military necessity and the Protection of Cultural Property During Armed Conflicts’, California Western International Law Journal, (2007), Vol.37,(2). Διαθέσιμο στο

<http://scholarlycommons.law.cwsl.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1132&context=cwili> (27 Σεπτεμβρίου 2015)

Lehman M., ‘All Necessary Means to Protect Civilians: What the Intervention in Libya Says About the Relationship Between Jus in Bello and Jus Ad Bellum’, Journal of Conflict and Security Law, Vol. 17 No 1 (2012) Διαθέσιμο στο <http://jcsf.oxfordjournals.org/content/17/1/117.short> (6 Νοεμβρίου 2015)

Vité S., 'Typology of armed conflicts in international humanitarian law: Legal concepts and actual situations', International review of the Red Cross, Vol. 91 (2009) Διαθέσιμο στο <https://www.icrc.org/eng/assets/files/other/irrc-873-vite.pdf> (8 Νοε 2015)

Lamont C., Empowering the Protection of Civilians Legal aspects of the use of force to protect civilians in peace operations, FOI-R--3468—SE, Ιούλιος 2012 Διαθέσιμο στο [file:///C:/Users/efi/Downloads/foir_3468%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/efi/Downloads/foir_3468%20(1).pdf) (5 Νοεμβρίου 2015)

Cavanaugh k., Speaking Law to War, Διαθέσιμο στο <http://jcsf.oxfordjournals.org/content/17/1/3.short> (8 Νοεμβρίου 2015)

<https://www.gov.uk/government/world-location-news/call-for-bids-somalia-conflict-security-and-stability-fund-cssf> (30 Οκτωβρίου 2015)

https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/67414/somalia-2011.pdf ,

http://file.setav.org/Files/Pdf/20141021155302_41_somali_eng-web.pdf (12 Οκτωβρίου 2015)

<http://somalangoconsortium.org/about/members>, (30 Οκτωβρίου 2015)

<http://www.undp.org/content/dam/unct/somalia/docs/publications/FINAL%20UN%20SOMALIA%20Yearbook%20Layout.pdf>, (30 Οκτωβρίου 2015)

http://www.cooperazioneallosviluppo.esteri.it/portaledgcs/PortaleDGCS/index.php?option=com_content&view=article&id=11943:somalia-eng&catid=339&Itemid=606, (30 Οκτωβρίου 2015)

https://wikileaks.org/plusd/cables/10NAIROBI165_a.html(30 Οκτωβρίου 2015)

<http://www.globalhumanitarianassistance.org/wp-content/uploads/2012/02/gha-somalia-briefing-paper-feb-2012-final.pdf>, (23 Οκτωβρίου 2015)

<https://encrypted.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=4&cad=rja&uact=8&ved=0CDEQFjADahUKEwjEz7rmteDIAhWGjCwKHb71AUk&url=http%3A%2F%2Fwww.alnap.org%2Fpool%2Ffiles%2Ffundingguidelines.pdf&usg=AFQjCNHJWMNEiyhNJH8fv-BiWjUkmcgYNg&bvm=bv.105841590,d.bGg> (12 Οκτωβρίου 2015)

ΠΑΝΔΗΜΟΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

Αδάμου, Π. (2007), Η Διεθνής Οργάνωση και η Τρομοκρατία. Η Διελκυστίνδα Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και Ασφάλειας, Αθήνα: Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών

<http://pandemos.panteion.gr/index.php?op=record&type=0&q=adamou&page=1&scop=0&lang=el&pid=iid:871> (6/4/2015)

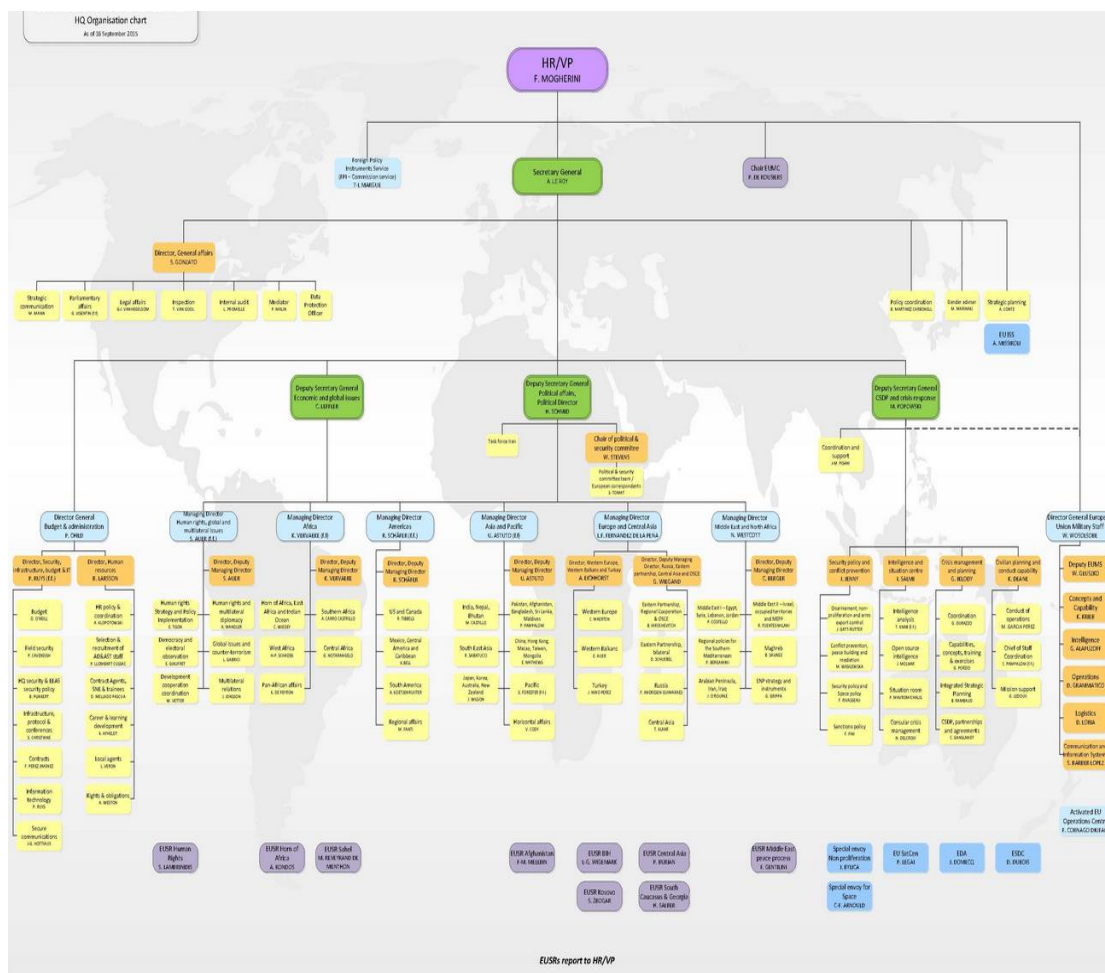
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

- «Α» Οργανόγραμμα ΕΕΑΣ
- «Β» ΕΥΡΩΠΑΙΚΕΣ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΕΙΕΣ ΤΗΣ ΕΕΑΣ
- «Γ» ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΕΑΣ ΠΟΥ ΕΧΟΥΝ ΟΛΟΚΛΗΡΩΘΕΙ
- «Δ» Ακρωνύμια
- «Ε» EUROPEAN PARLIAMENT RESOLUTIONS CALLING FOR THE IMPLEMENTATION OF THE LISBON TREATY ON CSDP AND THE TREATY ARTICLES CONCERNED

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ «Α»

ΟΡΓΑΝΟΓΡΑΜΜΑ ΕΕΑΣ

16 Σεπτεμβρίου 2015

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ «Β»

ΕΥΡΩΠΑΙΚΕΣ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΕΙΕΣ ΤΗΣ ΕΕΑΣ¹⁴³

Χώρες όπου εδρεύουν ΕΑ με αλφαβητική σειρά.

Α

Αίγυπτος, Αιθιοπία, Αφγανιστάν, Αλβανία, Αλγερία, Αγκόλα, Αργεντινή, Αρμενία, Αζερμπαϊτζάν, Αιτή, Ακτή Ελεφαντοστού ,

Β

Βολιβία , Βοσνία Ερζεγοβίνη, Βενεζουέλα, Βιετνάμ

Γ

Γεωργία, Γκάνα, Γουατεμάλα, Γουινέα, Γκινέα Μπισσάου

Δ

Δομινικανή Δημοκρατία, Δημοκρατία του Κονγκό

Ε

Ελ Σαλβαδόρ, Ερυθραία

Ζ

Ζάμπια, Ζιμπάμπουε, Ζουαζηλάνδη

Η

ΗΑΕ, ΗΠΑ

Ι

Ιαπωνία, Ιορδανία, Ισλανδία, Ιράκ

Κ

Καμπότζη, Καμερούν, Καναδάς, Κεντροαφρικανική Δημοκρατία , Κένυα, Κορέα, Κιργιστάν, Κονγκό, Κόστα Ρίκα, Κούβα,

Λ

Λίβανος, Λεσόθο, Λιβερία, Λιβύη, Λευκορωσία

Μ

Μπαγκλαντές, Μπουρούντι, Μπουρκίνα Φάσο, Μπούρμα/Μυανμάρ, Μαλαισία, Μάλι, Μαυριτανία, Μεξικό, Μολδαβία, Μαυροβούνιο, Μαδαγασκάρη, Μαλάουι, Μαρόκο, Μοζαμβίκη

¹⁴³ http://eeas.europa.eu/top_stories/2015/infographic_eu_delegation_en.htm (Μάιος 2015)

N

Νάμπια, Νεπάλ, Νίγηρας, Νιγηρία, Νότια Αφρική, Νότιο Σουδάν, Νέα Γουινέα
Νορβηγία.

O

Ουκρανία, Ουρουγουάη, Ουζμπεκιστάν, Ουγκάντα

Π

Πράσινο Ακρωτήριο, Πακιστάν, Παπούα, Παραγουάη, Περού

P

Ρωσία, Ρουάντα

Σ

Σομαλία (με έδρα στο Ναϊρόμπι, Κένυα), Συρία, Σκόπια, Σερβία, Σιέρα Λεόνε

T

Τσαντ, Τζιμπουτί, Τατζικιστάν, Τανζανία, Τιμόρ Ανατολικό, Τόγκο, Τυνησία, Τουρκία

Υ

Υεμένη

Φ

Φιλιππίνες

Χ

Χιλή

Διακρατικές Αντιπροσωπείες υπεύθυνες για ομάδες κρατών σε περιφερειακό
επίπεδο.

Μπαρμπάντος (Αντίγκουα και Μπαρμπόζα, Δομίνικος, Γρανάδα, Αγία Λουκία,
Άγιος Βισσέντζος και Γρεναδίνες, Saint Kitts&Nevis)

Κίνα (Μογγολία)

Φίτζι (Cook Islands, Kiribati, Republic of the Marshal island,
Ομοσπονδιακή Μικρονησία, Ναούρου, Παλάου, Σαμόα, Τόγκα,
Τουβαλού)

Γκαμπόν (Εκουαδόρ, Γουινέα, Sao Tome & Principe)

Ινδία (Μπουτάν)

Ινδονησία	(Μπρουνέι, Ασεάν)
Τζαμάικα	(Μπελίζε , Μπαχάμες)
Καζακστάν	(Τουρκμενιστάν)
Μαυρίκιος	(Κομόρες , Σεϋχέλλες)
Σαουδική Αραβία	(Μπαχρέιν, Κουβέιτ, Ομάν, Κατάρ)
Σρι Λάνκα	(Μαλδίβες)
Ελβετία	(Λιχτενστάιν)

Περιφερειακές Αντιπροσωπείες Υπεύθυνες για άλλες αντιπροσωπείες

Αυστραλία	(Νέα Ζηλανδία)
Κολομβία	(Εκουαδόρ)
Γουιάνα	(Σουρινάμ, Τρινιδάδ και Ταμπάκο)
Νικαράγουα	(Γραφείο του Παναμά)
Νησιά Σολόμωντα	(Βανουάτου)
Σενεγάλη	(Γκάμπια)
Ταϋλάνδη	(Λάος)

Γραφεία Εκπροσώπησης

Κίνα	(Γραφείο της ΕΕ)
Δυτική όχθη και	
Λωρίδα της Γάζας	(Γραφείο του Ευρωπαϊκού Αντιπροσώπου)
Κόσσοβο	(Γραφείο της ΕΕ στο Κόσσοβο)
Ταϊβάν	(Γραφείο Οικονομικών και Εμπορίου)

Αντιπροσωπείες σε ΔΟ

Αφρικανική Ένωση	(Αντίς Αμπέμπα)
ΗΕ	(Γενεύη)
WTO	(Γενεύη)
ΗΕ	(Νέα Υόρκη)
OECD/UNESCO	(Παρίσι)
FAO- HOLY SEE- ORDER OF MALTA	(Ρώμη)
COE	(Στρασβούργο)
UN/ IAEA/OSCE	(Βιέννη)
ASEAN	(Τζακάρτα)

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ «Γ»

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΕΑΣ ΠΟΥ ΕΧΟΥΝ ΟΛΟΚΛΗΡΩΘΕΙ

1. (Indonesia): Aceh Monitoring Mission (AMM)
2. Former Yugoslav Republic of Macedonia (fYROM/CONCORDIA).
3. ARTEMIS
4. EUAVSEC Souh Soudan
5. EUFOR Libya
6. EUFOR RCA
7. EUFOR RD Congo
8. EUFOR Trachad/RCA
9. EUJUST LexIraq
10. EUJUST Themis Georgia
11. EUPAI
12. EUPM BiH
13. EUPOL KINSHASA
14. EUPOL PROXIMA FYRIM
15. EUPOL RD CONGO
16. EUSSR GUINEA-Bissau
17. EU Support AMIS Darfur

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ «Δ»

ΑΚΡΩΝΥΜΙΑ

ACP African, Caribbean and Pacific Group of States

ASEAN Association of Southeast Asian Nations

AU African Union

BiH Bosnia and Herzegovina

BTWC Biological and Toxin Weapons Convention

CAR Central African Republic

CBRN Chemical, Biological, Radiological and Nuclear defence

CDP Capability Development Plan

CERTs Computer Emergency Response Teams

CFSP Common Foreign and Security Policy

CGPCS Contact Group on Piracy off the Coast of Somalia

CIESIN Center for International Earth Science Information Network

CIR Common Implementing Regulations

CISE Common Information Sharing Environment

CMF Combined Maritime Forces

CONOPS Concept of Operations

CPM Civil Protection Mechanism

CSDP Common Security and Defence Policy

CTBT Comprehensive Nuclear Test Ban Treaty

DAC Development Assistance Committee

DCFTA Deep and Comprehensive Free Trade Agreement

DCI Development Cooperation Instrument

DG Directorate General

DPRK Democratic People's Republic of Korea

DRC Democratic Republic of the Congo

EaP Eastern Partnership

EC European Commission

ECCAS Economic Community of Central African States

ECHO Humanitarian Aid and Civil Protection (formerly known as the European Community Humanitarian Aid Office)

ECOWAS Economic Community of West African States

EDA European Defence Agency

EDF European Development Fund

EDTIB European Defence Technological and Industrial Base

EEAS European External Action Service

EIB European Investment Bank

EIDHR European Instrument for Democracy and Human Rights

ENI European Neighbourhood Instrument

ENISA European Network and Information Security Agency

ENP European Neighbourhood Policy

ENPI European Neighbourhood and Partnership Instrument

EP European Parliament

ERCC Emergency Response Coordination Centre

ESDP European Security and Defence Policy

ESF European Social Fund

ESS European Security Strategy

EUAV European Voluntary Humanitarian Aid Corps EU Aid Volunteers

EUMS EU Military Staff

EUSC EU Satellite Centre

EUSR European Union Special Representative

FPA Framework Participation Agreement

fYROM The former Yugoslav Republic of Macedonia

GDP Gross Domestic Product

GGC Gulf of Guinea Commission

GPS Global Positioning System

Policy/Vice-President of the European Commission

IAEA International Atomic Energy Agency

ICC International Criminal Court

ICI Industrialised Countries' Instrument

IcSP Instrument contributing to Stability and Peace

ICT Information and Communications Technology

IfS Instrument for Stability

IGAD Intergovernmental Authority on Development

IMO International Maritime Organisation

INSC Instrument for Nuclear Safety Cooperation

IPA Instrument for Pre-Accession Assistance

IPCC Intergovernmental Panel on Climate Change

ISIL Islamic State of Iraq and the Levant

ISIS Islamic State of Iraq and Syria

IT Information Technology

MDG Millennium Development Goals

MEP Member of the European Parliament

MFA Macro-Financial Assistance

MFF Multiannual Financial Framework

MISCA International Support Mission to the Central African Republic
(Mission internationale de soutien à la Centrafrique sous conduite africaine)

MNLA National Movement for the Liberation of Azawad (Mouvement national pour la libération de l’Azawad)

MS Member States

MSC Maritime Safety Committee

NAC North Atlantic Council

NATO North Atlantic Treaty Organisation

NGO Non-Governmental Organisation

NIS Network and Information Security

NPT Nuclear Non-Proliferation Treaty

ODIHR Office for Democratic Institutions and Human Rights

OECD Organisation for Economic Co-operation and Development

OPCW Organisation for the Prohibition of Chemical Weapons

OPLAN Operations Plan

OSCE Organisation for Security and Co-operation in Europe

PDSD Programming Document for the Sustainable Development of Greenland

PI Partnership Instrument

PPP Public Private Partnership

PSC Political and Security Committee

R&D Research and Development

R&T Research and Technology

RCA République centrafricaine (Central African Republic)

RCD Rassemblement constitutionnel démocratique

RPAS Remotely Piloted Aircraft Systems

SALW Small Arms and Light Weapons

SATCOM Satellite Communications

SEESAC South Eastern and Eastern Europe Clearinghouse for the Control
of Small Arms and Light Weapons

SHAPE Supreme Headquarters Allied Powers Europe

SIPRI Stockholm International Peace Research Institute

SMEs Small and medium-sized enterprises

SSR Security Sector Reform

TEU Treaty on European Union

TFEU Treaty on the Functioning of the European Union

TTIP Transatlantic Trade and Investment Partnership

UAE United Arab Emirates

UCDP Uppsala Conflict Data Program

UN United Nations

UNDP United Nations Development Programme

UNGA United Nations General Assembly

UNIDIR United Nations Institute for Disarmament Research

UNODA United Nations Office for Disarmament Affairs

UNSC United Nations Security Council

UNSCR United Nations Security Council Resolution

USD US dollars

WHO World Health Organization

WMD Weapons of mass destruction

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ «Ε»

EUROPEAN PARLIAMENT RESOLUTIONS CALLING FOR THE IMPLEMENTATION OF THE LISBON TREATY ON CSDP AND THE TREATY ARTICLES CONCERNED

European Parliament resolution	TEU Articles															TFEU Articles	
	21	41	42	42(2)	42(3)	42(4)	42(5)	42(6)	42(7)	43	44	45	46	222	346		
Resolution of 21 January 2016 on the mutual defence clause (Article 42(7) TEU) (2015/3034(RSP)).				x				x	x					x			
Resolution of 21 May 2015 on financing the Common Security and Defence Policy (2014/2258(INI)).	x	x								x	x	x	x				
Resolution of 21 May 2015 on the impact of developments in European defence markets on the security and defence capabilities in Europe (2015/2037(INI)).	x														x		
Resolution of 12 March 2015 on the Annual Report from the High Representative of the European Union for Foreign Affairs and Security Policy to the European Parliament (2014/2219(INI)).	x	x	x						x		x		x	x			
Resolution of 3 April 2014 on EU comprehensive approach and its implications for the coherence of EU external action (2013/2146(INI)).	x										x						
Resolution of 12 March 2014 on an anti-missile shield for Europe and its political and strategic implications (2013/2170(INI)).				x					x					x			
Resolution of 12 December 2013 on preparations for the European Council meeting (19-20 December 2013) (2013/2626(RSP)).		x					x				x		x				
Resolution of 21 November 2013 on implementation of Common Security and Defence Policy (based on the Annual Report from Council to European Parliament on Common Foreign and Security Policy) (2013/2105(INI)).	x	x					x		x		x		x	x			
Resolution of 21 November 2013 on European Defence Technological and Industrial Base (2013/2125(INI)).	x		x		x					x		x	x		x		
Resolution of 12 September 2013 on the Maritime Dimension of the Common Security and Defence Policy (2012/2318(INI)).																	
Resolution of 12 September 2013 on the EU's military structures: state of play and future prospects (2012/2319(INI)).		x			x			x			x	x	x				
Resolution of 22 November 2012 on the role of the Common Security and Defence Policy in case of climate driven crises and natural disaster (2012/2095(INI)).	x		x							x		x	x				
Resolution of 22 November 2012 on Cyber Security and Defence (2012/2096(INI)).									x					x			
Resolution of 22 November 2012 on the EU's mutual defence and solidarity clauses: political and operational dimensions (2012/2223(INI)).				x					x	x				x			
Resolution of 12 September 2012 on the Annual Report on Common Foreign and Security Policy (2012/2050 (INI)).					x							x					
Resolution of 30 November 2011 on the impact of the financial crisis on the defence sector in the EU Member States (2011/2177(INI)).	x		x									x	x		x		
Resolution of 11 May 2011 on development of common security and defence policy following entry into force of the Lisbon Treaty (2010/2299(INI)).																	
Resolution of 11 May 2011 on the annual report from the Council to the European Parliament on the main aspects and basic choices of the Common Foreign and Security Policy (CFSP) in 2009, presented to the European Parliament in application of Part II, Section G, paragraph 43 of the Interinstitutional Agreement of 17 May 2006 (2010/2124(INI)).		x	x														
Resolution of 23 November 2010 on civilian-military cooperation and development of civilian-military capabilities (2010/2071(INI)).		x			x			x	x	x				x			
Resolution of 10 March 2010 on the implementation of the European Security Strategy and the Common Security and Defence Policy (2009/2198(INI)).	x								x						x		